

**AZ ARANY JÁNOS ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
SPECIÁLIS SZAKISKOLA ÉS
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI
INTÉZMÉNY**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2013.

MOTTÓK

Akadálymentesítés, *azaz a sérült, sajátos nevelési igényű gyermekek és környezetük közötti fizikai, lelki korlátok, akadályok kiküszöbölése*

Rugalmasság, *azaz a gyermekek egyéni képességeihez, aktuális állapotához, érdeklődéséhez való maximális alkalmazkodás*

Alkotó légkör, *mely magasabb teljesítményre ösztönöz, melyben gyermek és pedagógus jól érzi magát, kibontakoztathatja tehetségét, a képességének megfelelő legmagasabb szintre juthat*

Nyitottság *egymás iránt, új módszerek, eszközök, partneri kapcsolatok iránt*

KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK

Az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény nevelőtestülete elkötelezett a humanisztikus nevelési értékek és a minőségi oktatás iránt. Gyógypedagógiai tevékenységünk fő célja az, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, fiatalok számára – akár szegregáltan, akár integráltan nevelkednek - olyan befogadó, egyben ösztönző pedagógiai légkört teremtsünk, mely igazodik a gyermek tudás-és fejlettségi szintjéhez, fejlődési üteméhez, perspektívájához. A cél érdekében intézményünk kilép hagyományos, elkülönített világából, és szolgáltatásaival a többségi intézményekben jelentkezik. A gyógypedagógiai szolgáltatás végigkíséri a sajátos nevelési igényű gyermeket születésüktől az igény fennállásáig.

I. BEVEZETÉS

1. AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

Ön a székesfehérvári Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény pedagógiai programját tartja kezében. Intézményünk a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Székesfehérvári Megyeközponti Tankerület által fenntartott egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmény, székhelyintézmény, tagintézmény és telephely feladatellátási helyekkel rendelkezik.

Intézményegységink:

- alapfokú oktatás intézményegység
- speciális szakiskolai intézményegység
- utazó gyógypedagógiai intézményegység

Tagintézmény tekintetében

- óvodai és fejlesztő iskolai intézményegység

2. AZ INTÉZMÉNY KÖRNYEZETE

Működési helyünk Székesfehérvár, Magyarország és Közép-Kelet Európa egyik legősibb és legnagyobb múltú települése. A budapesti agglomeráció peremén az első jelentős nagyváros, Fejér megye központja, közúti és vasúti csomópont. A régió legnagyobb népességű, Magyarország 9. legnagyobb városa. Népessége kb. 105.000 fő.

Óvodái, alap- és középfokú iskolái, főiskolái, gyógypedagógiai intézménye révén – az évtizedek során – iskolavárossá fejlődött.

Iskolánk városunk központjában, a belvároshoz közel, autóbusszal könnyen megközelíthető helyen fekszik.

Az utazó gyógypedagógiai intézményegység hatóköre Székesfehérvár Megyeközponti Tankerület. Ezen szervezeti egység városaiban, falvaiban látjuk el az integráltan oktatott, nevelt sajátos nevelési igényű gyermekek tanulók fejlesztését az óvodától a középiskoláig.

3. AZ INTÉZMÉNY FŐ FELADATAI

Szerteágazó tevékenységrendszerünk két fő területe a **nevelő-oktató munka** és a **gyógypedagógiai szolgáltatás**.

Nevelő-oktató munka

Nevelő-oktató tevékenység intézményünk valamennyi intézményegységében folyik. Tanulóinkat a Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján iskolázzuk be. Ebben az értelemben iskolánk "bemenet-szabályozott" intézmény. Tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, halmozottan fogyatékos és autizmussal élő tanulókat oktatunk-nevelünk.

Autizmussal élő tanulók számára külön csoportokat működtetünk az intézmény székhelyén és Liget sori telephelyén. Értelmileg akadályozott tanulók tagintézményünkben részesülnek nevelő-oktató tevékenységben.

Szakmai munkánk elsődleges célja a sajátos nevelési igény kielégítése, a rehabilitáció, rehabilitáció megvalósítása sérülésspecifikus eszközök, tartalmak, terápiák alkalmazásával. Nevelésfilozófiánkat áthatja a rehabilitációs célok tág értelmezése, vagyis nevelési rendszerünk egészének rehabilitációs feladatok szerinti összehangolása. Nevelési folyamataink a tanuló egyéni nevelési szükségletére, mikrofolyamatokban differenciált tevékenységre épülnek. A rehabilitációs/rehabilitációs céljaink helyi tantervünk egészét áthatják, megmutatkoznak a tantárgyi programban, de elsődlegesen a tanítás-tanulás napi gyakorlatában az órákon és a tanítási órán kívüli tevékenységben.

Olyan iskolai légkört teremtünk, amelyben a felnőtt, a gyermek egyaránt jól érzi magát, ahol az emberi, társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a különösséget, a másságát is elfogadva.

Iskolánk széleskörű szolgáltatást kínál, napközit, tanulószobát, szakkört, sportkört, kutyás terápiát, szervez, logopédiai ellátást, gyógytestnevelést biztosít, rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet végez.

A tanulók különleges gondozási igényét kielégítve fejlesztő és terápiás csoportokat szervezünk. Tanácsadással, ügyeik konkrét intézésével is segítjük a családokat. Eseti gondozó, ellátó munkával járunk hozzá a tanulók egészségügyi ellátásához, a segédeszközök beszerzéséhez, a folyamatos használatának elsajátításához.

A hétféligi programkínálatunkkal, a szünidei táborokkal tesszük változatossá, tartalmassá a tanulók szabadidőtöltését.

Gondoskodunk a tanulók napi ügyeletéről, étkezéséről, az alapvető egészségügyi szokások, önálló tevékenységek elsajátításáról, alkalmazásáról.

Gyógynevelési szolgáltatás

A Köznevelési Törvény által biztosított feladatokból a következőket látjuk el:

- Utazószakember-hálózat ellátása
- Gyógynevelési módszertani intézményünk szakmai tanácsadással segíti a szülőket, többségi pedagógusokat
- Gyakorlóhelyet biztosítunk a főiskolákon, egyetemeken tanuló gyógynevelési hallgatóknak

4. AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATRENDSZERE

Az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI egyedi jelenség Székesfehérvár oktatási palettáján. Fő funkciója sajátos nevelési igényű tanulók oktatása-nevelése; ebből a szempontból a gyógypedagógiai intézményrendszer része. Rendelkezik általános iskolával, így tagja a székesfehérvári alapfokú közoktatási intézmények csoportjának. Speciális szakiskolája részt vesz a szakképzésben, tehát a középfokú oktatásban is érdekelt.

A szerteágazó feladatrendszer kiterjedt kapcsolatrendszert feltételez. Intézményünk valóban széles partneri körrel rendelkezik:

a nevelő-oktató tevékenység szempontjából

- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Székesfehérvári Megyei központi Tankerület
- Arany János EGYMI Ezredéves Óvodája, Általános Iskolája és Készségfejlesztő Speciális Szakiskolája
- Fejér Megyei Tanulási Pedagógiai Szakszolgálat
- NSZFI
- Kamarák
- Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI szülői munkaközössége
- Autisták Országos Szövetsége
- Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége
- LÁRKE - Látássérültek Regionális Közhasznú Egyesülete
- Alternatíva Közhasznú Mozgássérült Egyesület
- Speciális Szakiskolák Országos Egyesülete
- MAGYE – Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete
- Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ
- Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ
- Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ
- Hallásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ
- ELTE Gyakorló Gyógypedagógiai és Logopédiai Szakszolgálat, Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Országos Gyógypedagógiai-szakmai Szolgáltató Intézet

a gyermekvédelmi tevékenység szempontjából

- Szivárvány Szociális Alapítvány
- A Szeretet Szolgálatában Alapítvány
- Civilek Háza
- Széna Egyesület
- SMART Grand Alapítvány
- Máltai Szeretetszolgálat
- Székesfehérvári Kistérségi Szociális Alapszolgáltatási Központ
  - o Gyermekjóléti Központ
  - o Családsegítő Szolgálat
- Karitás

kutatás, fejlesztés szempontjából

- Autizmus Alapítvány
- Autisták Országos Szövetsége
- Szegedi Tudományegyetem
- Kodolányi János Főiskola
- Budapesti Korai Fejlesztő Központ
- ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
- Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar Gyógypedagógiai Intézeti Tanszék

gyógypedagógiai szolgáltatások szempontjából

- Székesfehérvár közoktatási intézményei (óvodák, általános iskolák, középiskolák)
- Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Városi védőnői hálózat
- Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények Országos Egyesülete

5. AZ INTÉZMÉNYI MŰKÖDÉS LEGFONTOSABB DOKUMENTUMAI

Külső szabályozók:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény végrehajtásáról

- 20/2012. (VIII. 1.) EMMI rendelet a nevelési-oktatás intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

További jelentős jogszabályok:

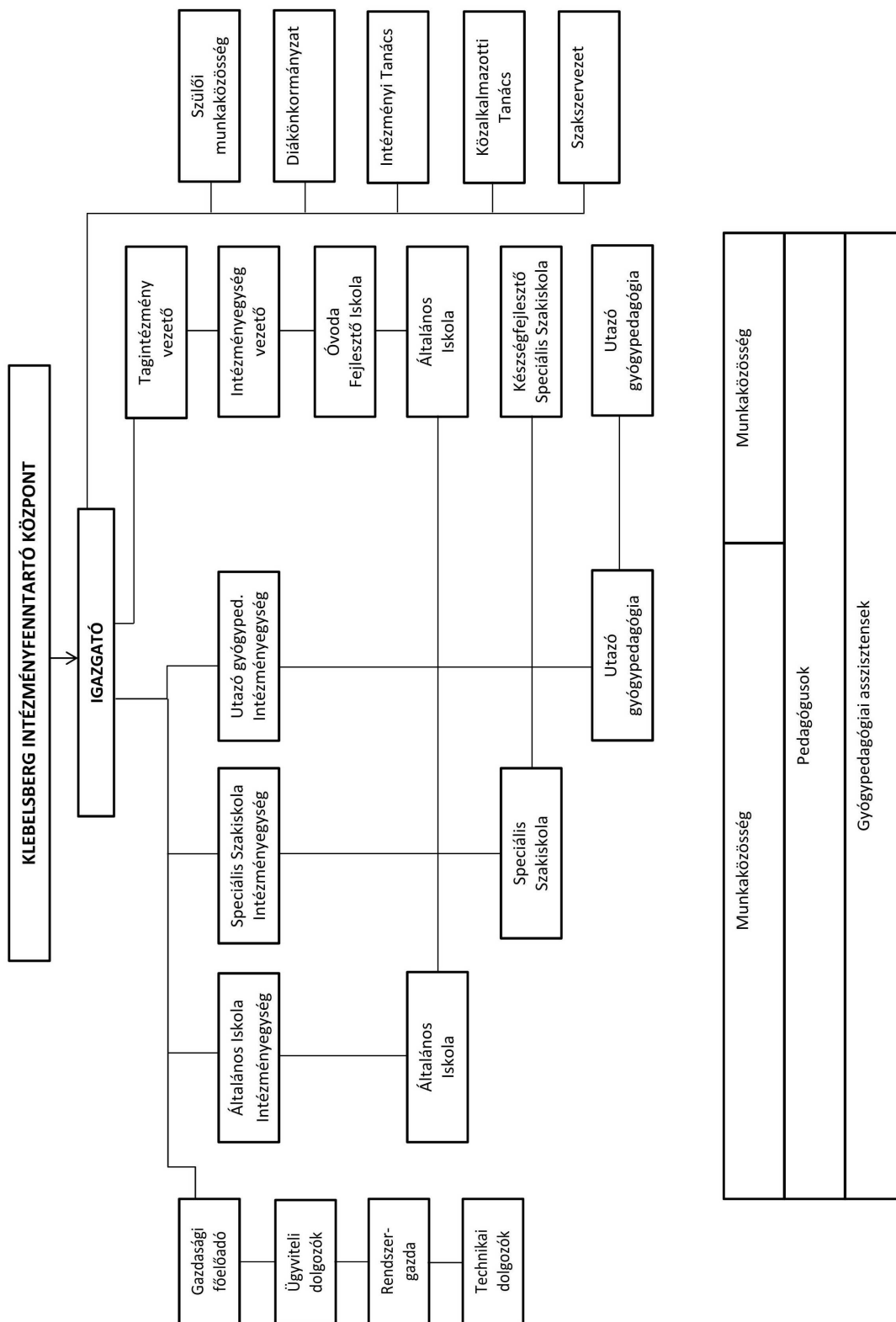
- 2012. évi LXXI. törvény a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. Törvény módosításáról
- 2012. évi CXVIII. törvény egyéb szociális tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról
- 2012. évi CXXV. törvény a tankönyvpiac rendjéről szóló 2011. évi XXXVII. Törvény módosításáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. Rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól
- 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
- 11/1994 (VI.08.) MKM rendelet
- *1/2006 (II.17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről*
- *1992. évi többször módosított XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról*
- Éves költségvetési törvény
- Alapdokumentum

Belső szabályozók:

- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házi rend
- Pedagógiai Program
- Munkaköri leírások

II. HELYZETELEMZÉS

1. SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

2. SZEMÉLYI FELTÉTELEK (2013/2014)

Intézményünk nevelőtestülete sokrétű oktatási, nevelési, fejlesztési, szak- és szakmai szolgáltatást nyújtó tevékenységünk magas színvonalú ellátása érdekében gazdag végzettségi és képesítési repertoárral rendelkezik.

oligofrénpedagógia gyógypedagógiai tanári szak	13
tanulásban akadályozottak pedagógiája gyógypedagógiai tanári szak	27
értelmileg akadályozottak pedagógiája gyógypedagógiai tanári szak	1
logopédia gyógypedagógiai tanári szak	4
pszichopedagógia gyógypedagógiai tanári szak	5
szurdopedagógia gyógypedagógiai tanári szak	4
tiflopedagógia gyógypedagógiai tanári szak	2
szomatopedagógia gyógypedagógiai tanári szak	3
autizmus-spektrumzavarok pedagógiája szak	1
kommunikációs szakember	2
pszichológus	1
tanító	23
konduktor-tanító	2
óvodapedagógus	11
inkluzív nevelés tanára mesterképzés	17
szakvizsgázott pedagógus	7
közoktatás vezető pedagógus szakvizsga	10
műszaki tanár	3
műszaki szakoktató	7
mérnök tanár	2
kertész üzemmemők	1
kommunikációs szakember	2
könyvtár, ének-zene, testnevelés szakkollégium	4
nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus	1
C kategóriás néptáncoktató	2
általános iskolai hittan tanár	1
szociálpedagógus	5
középiskolai tanár	2
általános iskolai tanári szak	14
gyógytestnevelés	2
művelődésszervező	3

A gyógypedagógusok, pedagógusok munkáját gyógypedagógiai asszisztensek segítik. Intézményünk törekszik arra, hogy tanulócsoportonként biztosítsa a személyi feltételeket. Intézményünkben dolgozó gyógypedagógiai asszisztensek száma 23 fő.

A pedagógusok szakmai munkáját segítő munkaközösségek

1. Tanulásban akadályozott tanulókat tanítók munkaközössége I.(alsó tagozat + napközi)
2. Tanulásban akadályozott tanulókat tanító munkaközössége II.(felső tagozat + testnevelők)
3. Autizmussal élő tanulókat tanítók munkaközössége
4. Osztályfőnöki munkaközösség
5. Közismereti tantárgyakat tanítók munkaközössége (középfok)
6. Szakképzési – szakmai munkaközösség (középfok)

3. TÁRGYI FELTÉTELEK

Az intézmény három épületben található. A tanulásban akadályozott tanulók alapfokú és középfokú képzése az intézmény székhelyén (Székesfehérvár, Szekfű Gy. u. 6.) folyik. A nevelő-oktató munka 23 korszerűen berendezett tanteremben, 3 informatikai szaktanteremben és 5 jól felszerelt tanműhelyben (tankonyha, varroda, virágkötő műhely, asztalosipari tanműhely, kőműves tanműhely) folyik. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységhez, illetve a differenciált oktatáshoz és csoportbontáshoz több fejlesztő szoba (logopédia, mozgásfejlesztő stb.) áll rendelkezésre. 2006-ban került kialakításra az eszköztárként is funkcionáló könyvtár, mely 2012. szeptemberétől uniós források felhasználásával forrásközpontként működik. Az iskola tanulóin és pedagógusain kívül a régió érdeklődő szakemberei is használhatják. A testneveléshez, sportoláshoz 1 tornaterem, egy tornaszoba és egy konditerem is rendelkezésre áll az épületben. Mind az általános iskola, mind a speciális szakiskola eszközellátottsága jó, és pályázatok, illetve a szakképzési hozzájárulások révén folyamatosan bővül.

Az iskolához két udvar tartozik. A kisebb méretű udvaron autós parkolót alakítottunk ki az intézménybe érkező vendégek, szülők, intézményi dolgozók számára. A nagyobb méretű udvart használják tanulóink. Itt található a 2005-ben átadott 2 sportpálya, mely a sportrendezvényeken, testnevelés foglalkozásokon kívül iskolai ünnepek és egyéb programok helyszínéül is funkcionál. Pályázati összegből az európai uniós szabványnak és a fenntarthatóság követelményeinek megfelelő, fából készült rönkvár és játszótér áll a kisebbek rendelkezésére. A két udvarrészt között iskolahasználók – tanulók, tanárok, szülők -, és civil szervezetek széleskörű összefogásával Ökoligetet alakítottunk ki. A szépen parkosított területen padok, kerti bútorok, tűzrakó hely várja iskolai közösségeinket, vendégeinket. Az Ökoliget mellett tanórák, terepgyakorlatok, kerti munkák szervezésére ad lehetőséget, jó időben kellemes beszélgető helyet biztosít.

Autizmussal élő tanulóink 2 csoportja az intézmény telephelyén (Székesfehérvár, Liget sor 1.) található. Az épületben csoportonként van egy strukturált oktatást biztosító terem, az egyéni tanuláshoz fejlesztő szoba, öltöző helyiségek, tomaszoba. A strukturált oktatáshoz adottak a környezeti feltételek. A telephelyen működő csoportokban tanuló gyermekek számára adottak a lehetőségek az integrált nevelésre-oktatásra. (Székesfehérvári Vörösmarty Mihály Általános Iskola keretein belül)

Értelmileg akadályozott tanulóink óvodai, fejlesztő iskolai, alap- és középfokú oktatása az Arany János EGYMI Ezredéves Óvodája, Általános Iskolája és Készségfejlesztő Speciális Szakiskolájában folyik.

III. NEVELÉSI PROGRAM

1. A SZÉKHELYINTÉZMÉNYBEN, VALAMINT A TELEPHELYEN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI, ELJÁRÁSAI

1.1. Pedagógiai alapelvek

Intézményünk olyan pedagógiai munka végzésére törekszik, melynek középpontjában a sajátos nevelési igényű enyhén értelmi fogyatékos, autizmussal élő és halmozottan fogyatékos tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll, az alapkompenciák fejlesztésére építve, a környezeti feltételek figyelembe vételével.

Nevelésfilozófiánk alapvetése a ránk bízott gyermekek mindenek felett álló érdekének figyelembe vétele szellemiségében és gyakorlatában egyaránt.

Ennek érdekében:

- a tanulók szükségleteinek, a felnőtt életben való boldogulásának, a társadalmi és szülői elvárásoknak megfelelő korszerű ismeretek nyújtására törekszünk
- a tanulók személyiségének, képességstruktúrájának megismerése után határozzuk meg a gyermekhez és csoporthoz igazodó adaptív tanulásszervezési eljárásokat
- pedagógiai gyakorlatunkban a motívumrendszer, a készség- és képességrendszer, a személyiség fejlődésének segítésén, valamint a kulcskompetenciák fejlesztésén van a hangsúly
- a tanítás-tanulás folyamatában maximálisan figyelembe vesszük az egyes tanulók különleges gondozási igényét, speciális nevelési szükségletét
- pedagógiai munkánk kiemelten fókuszál az iskolai tanítási-tanulási folyamatok hatékonyságára és az elsajátított tudás és kompetenciák használhatóságára, hasznosságára
- a tanuló terhelésekor „teljes személyiségét” figyelembe vesszük: egyedi elbírálás a haladási tempóban, módszerválasztásban, a tehetség és készségek kibontakoztatásában
- a gyermek lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, kereteket jelölünk meg ott, ahol erre szükség van

- a tanulásszervezés során előtérbe helyezzük a differenciálást, melyen a mindenki számára a saját komplex személyiség struktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását értjük
- az iskoláztatás teljes időszakában biztosítjuk a kiegészítő pedagógiai szolgáltatásokat: fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú gyógypedagógiai ellátások körét
- toleránsak vagyunk az alsó határon teljesítőkkel, és ezt az elvet érvényesítjük befogadásuknál, integrálásuknál és fejlesztésüknél
- az iskolai nevelést – oktatást olyan elvek szerint szervezzük, hogy az segítse az iskolák közötti átjárhatóságot és tegye lehetővé a sikeresen fejlesztett tanuló számára a többségi iskolába való át-, illetve visszahelyezést – nyomon követés és megsegítés mellett

Az autizmus-specifikus fejlesztés pedagógiai-pszichológiai alapelvei

Az autizmusból fakadó sokrétű és súlyos nehézségek miatt az iskolának kell képessé válnia a tanulókkal való munkára, együttélésre úgy, hogy pedagógiai munkájában speciális szükségleteikhez igazodjon. Az autistákat oktató iskola pedagógiai, terápiás és általános emberi törekvéseit az a tény határozza meg, hogy a fogyatékos ember speciális szükségleteit a pedagógiai munka tervezésének valamennyi szintjén és a napi tevékenység minden mozzanatában figyelembe veszi.

Az autista gyermek nem tudja bejósolni környezete eseményeit. Az ennek következtében fellépő szorongás és viselkedészavar akadályozza vagy lehetetlenné teszi a tanulást, a gyermek nem képes figyelmét irányítani, koncentrálni vagy együttműködni. A kedvező pszichés légkör, a védettség érzésének biztosítása az eredményes iskolai munka alapfeltétele.

Az autisták szükségleteihez alakított környezetben a hangsúlyt a sokoldalú fejlesztésre kell fektetni. Minden kialakított készséget meg kell tanítanunk más meglévő készségekkel integráltan alkalmazni.

Az oktatási tartalommal alkalmazkodnia kell az egyéni életkori és funkcionális sajátosságokhoz. Kiemelt szerepet kell kapnia a kommunikációs képességek és a szociális képességek fejlesztésének, mint a társadalmi beilleszkedéshez szükséges alapvető képességnek.

A fejlődési szemlélet fontossága

Az autizmus következménye olyan deviáns fejlődésmenet, melyben az egyes fejlődési fokok nem feltétlenül épülnek egymásra, (pl.: a nyelvet használó tanulónál a beszéd kialakulását nem előzi meg a preverbális kommunikáció értése és használata). Az egyes fejlődési területek között lehetnek szakadékszerű különbségek, de a fejlődési szintek között és azokon belül is egyenetlen a fejlődés. A deviáns fejlődés kompenzálására inadaptív kognitív stratégiák, viselkedés-problémák alakulnak ki, melyek szakszerű terápiás és oktatási módszerekkel megelőzhetőek illetve korrigálhatóak.

A tanulók habilitációjának, oktatásának alapja fejlettségük, képességeik részletes ismerete. Az egyes tanulók képességstruktúrája formális (pl.: pszichológiai vizsgálatok az intelligencia mérésére) és informális felmérésekkel (pl.: fejlődési kérdőív és felmérő feladatlapok) ismerhető meg.

1.2. Nevelő-oktató munkánk céljai

Intézményünk gyógypedagógiai intézmény, ennek értelmében célja és egyben feladata is, hogy gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítsa a sajátos nevelési igényű tanulók szükségletéből adódó iskolai nevelést, oktatást, fejlesztést, terápiák alkalmazását.

Célunk, hogy a nevelés, oktatás, fejlesztés 10 -13 éve alatt a tanuló jusson el a saját fejlődési lehetőségeinek maximumára. Korlátait is figyelembe véve legyen képes harmonikus, értékes, egészséges, kulturált, önálló életre. Ennek érdekében alapvető célkitűzéseink

a) a nevelés területén

- a személyiség érzelmi, akarat oldalának stabilizálása
- értékek és érzelmek befogadására és átadására nevelés
- reális önismeret, önelfogadás, önfejlesztés képességének kialakítása
- fogékonyság az emberi kapcsolatokra, a barátságra
- önmaga és társai másságának ismerete, türelem, elfogadás, a visszaélés elkerülése
- a szokások, hagyományok elfogadása, más értékek tisztelete
- egészséges életmódra nevelés
- önálló életkezdés ismereteinek, készségeinek megalapozása
- a választott szakma megbecsülése, megszerettetése
- a természeti környezet értékeinek megóvása, a velük való együttélés képességének kialakítása
- a szülőföld, a lakóhely értékeinek megismerése, megbecsülése és az ezekhez való kötődés kialakítása

b) az oktatás területén

Napjaink gyors technológiai fejlődése miatt a tudás olyan sokféle lehet, és olyan gyorsan változik, hogy a tudásátadás hagyományos útjai immár nem tudják kiszolgálni a munkaerő piaci igényeket. Tanulóinkat tehát nem lezárt tudáshoz, hanem olyan kulcskompetenciák birtokába kívánjuk juttatni gyermekeinket, amelyek lehetővé teszik számukra az egész életen tartó tanulásához szükséges készségek és motívumok elsajátítását. A kulcskompetenciák azok a kompetenciák,

amelyekre minden egyénnek szüksége van a személyes boldoguláshoz és fejlődéshez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához. Kiemelt célunk fejlesztésük.

A kulcskompetenciák a következők

— anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének az értelmi fogyatékos és az autizmussal élő gyermekek oktatásában kitüntetett helye van. Célunk az egyéni képességeknek megfelelő szókincsfejlesztés, az információgyűjtés és feldolgozás technikáinak megtanítása, a kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás alakítása, a nyelvi hátrányok csökkentése, valamint a különböző segédeszközök (pl. képcserés kommunikáció) használatának elsajátítása.

— idegen nyelvi kommunikáció

Tanulóink sajátos fejlődésmenete miatt a nyelvtanulás során arra törekszünk, hogy egyszerű szóbeli közléseket megértsenek, elmondjanak. A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül. Célunk, hogy alakuljon ki kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, és az azon beszélő emberek és kultúrájuk megismerésére.

— matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia fejlesztésével a - kognitív funkciók sajátosságait figyelembe véve – célunk a tanulók egyéni képességeihez igazodó intellektuális kapacitás növelése, a mindennapi életben jelentkező problémák megoldására való felkészítés, és ezzel a cselekvési képességük növelése.

— természettudományos kompetencia

Célunk, hogy tanulóink egyéni képességeiknek megfelelően szerezzenek ismereteket a természeti – környezeti világ elemi fogalmairól, tulajdonságairól, jelenségeiről: alakuljon ki pozitív viszonyuk a természethez, szűkebb és tágabb környezetükhöz, sajátítsák el az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás-és viselkedésformákat (egészséges életmód, egészségvédő életvitel, környezet tudatos viselkedés).

— digitális kompetencia

Célunk a munkához és a mindennapi életvitelhez kapcsolódó informatikai praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés. Az informatikai ismerethordozók használatának megismerése alapvető fontosságú és az esélyegyenlőség megteremtése és a személyes életvitel szempontjából is. Ez ad lehetőséget a gyors, korszerű ismeretszerzésre.

— hatékony önálló tanulás

Célunk, hogy enyhén értelmi fogyatékos és autizmussal élő tanulóink – képességeikhez mérten megismerjék a hatékony és önálló tanulás feltételeit: saját tanulási stratégiáikat, készségeik és tudásuk erős és gyenge pontjait. A tanulási folyamatban az önállóság növelésére törekszünk.

— szociális és állampolgári kompetencia

Célunk a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együttesének figyelembevételével életmóddá, szokás-, viselkedés- és magatartásformává szervezni a fejlesztés kiemelt területeit: fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretek; normatudat; a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok ismerete; nemzeti kulturális identitás kialakítása; az európai identitás megértése; tájékozódás a szűkebb és tágabb társadalmi-gazdasági dimenziókban; az egyenlőség és demokrácia tisztelete. Az aktív állampolgári lét biztosításához szükséges napjainkban egyre növekvő információhalmazban való tájékozódás képességének kialakítása.

— kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Célunk tanulóink egyedi képességeinek figyelembevételével minimális ismeretek nyújtás a gazdaság működéséről, az egyéni és csoportmunkában történő munkavégzés képességének alakítása és az önismeret fejlesztése. Autizmussal élő tanulóinknál ez a kompetencia nagyon korlátozottan fejleszhető. Célunk az önellátás és az önálló munkavégzés képességének fejlesztése.

— esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Célunk olyan élményszerű ismeretek nyújtása, melyek hozzájárulnak a harmonikus személyiség kialakulásához. Értékközvetítő és értékőrző tevékenységekkel igyekszünk tanulóinkat aktív befogadásra és alkotásra készíteni.

c) a fejlesztés területén

- az enyhe fokú értelmi fogyatékoságból, illetve az autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása
- a meglévő ép funkciók bevonás a hiányok pótlása érdekében
- a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- a legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése

1.3. A nevelés-oktatás feladatai

A nevelő – oktató munka kiemelt feladatai pedagógiai alapelveinkre és a nevelés – oktatás céljaira épülnek. Alapvető feladatunk biztosítani azokat a személyi és tárgyi feltételeket, amelyek az enyhén értelmi fogyatékos és az autizmussal élő tanulók sajátos iskolai neveléséhez szükségesek.

Ennek érdekében:

- az iskolázás teljes időtartamában - a szükségleteknek megfelelően – biztosítanunk kell az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátást,
- megfelelő tanulásszervező formákkal és módokkal lehetővé kell tenni, hogy a tanórákon és a tanórán kívüli tevékenységekben egyaránt érvényesüljön a differenciált, az egyéniesített fejlesztés,
- azoknál a tanulóknál, akiknél az évfolyamra megállapított követelmények teljesítése nehezített, 20 hónapos időkeretet biztosítunk,
- olyan tanulási környezetet, tapasztalatszerzési lehetőséget teremtsünk, amelyben a gyermek a valóságról sokoldalú, konkrét tapasztalatokat szerezhethet, és a közvetlen vizsgálódásokból kiindulva juthat el az ismeretek képi majd absztrakciós szintjéhez,
- a tanuláshoz, önálló ismeretszerzéshez szükséges pszichés funkciók fejlesztését folyamatosan biztosítani kell,
- az ön-és környezetellátáshoz, a társadalmi együttéléshez, az önálló és eredményes életvezetéshez nélkülözhetetlen tevékenységek gyakorlása kiemelt feladatunk,
- a szülők és az iskola között olyan kapcsolatot kell teremtenünk, ahol a nevelési feladatok megvalósításában partnerként vesz részt a szülő,
- a szülőket folyamatosan tájékoztatnunk kell a gyermekek fejlődéséről, az elért eredményekről, lehetőségekről
- a tanítás-tanulás folyamatában a mindennapi élethez, a gyakorlathoz kapcsolódva meg kell értetni és elsajátíttatni a az egészség megóvásának fontosságát, a környezet tudatos magatartást,
- a diákokat be kell vonnunk, megtanítanunk az iskolai életük megszervezésére, szervezeteik működtetésére, jogaik gyakorlására, kötelezettségeik felfogására, értelmezésére,
- a gyermekvédelmi tevékenységet úgy kell megszervezni és működtetni, hogy az csökkentse a szociális hátrányból eredő különbségeket, és valódi védelmet jelentsen az arra rászoruló gyermek számára.

Az autizmus speciális oktatás sajátos feladatai

- a sérülésből adódó szükségletekhez adaptált környezet megteremtése
- a biztonságérzet kialakítása a fejleszthetőség és az önálló tevékenység feltételeként
- az autista gyermekek beilleszkedését főként akadályozó kommunikációs és szociális képességek, valamint a képzelet kiemelt fejlesztése
- a társuló fejlődési elmaradások, fogyatékoságok pedagógiai eszközökkel történő kompenzálása
- a tanulást akadályozó pszichés zavarok, viselkedésproblémák csökkentése, alternatív viselkedések tanítása viselkedésterápiával
- a képességstruktúrába integrálható készségek, jártasságok kialakítása, ismeretek nyújtása
- az ismeretek, készségek valamennyi élettevékenység során történő alkalmazásának biztosítása
- az integrált nevelésre alkalmas tanulók felkészítése és integrálás utáni segítése
- konkrét segítség nyújtása tanulóink szüleinek gyermekük fejlesztéséhez, neveléséhez
- egyéni fejlesztési tervek kialakítása a gyermek szükségleteinek megfelelően és a család igényeinek messzemenő figyelembevételével
- a felnőttkori adaptáció részeként munkára való előkészítés
- eredményeinket, tudásunkat igény szerint megosztjuk az ellátórendszer egyéb területein dolgozó szakemberekkel (óvodapedagógusok, tanítók, gyógypedagógusok). Szolgáltatásunkat szervezett szakmai napokon, képzési alkalmakon, konferenciákon, szervezett továbbképzéseken valósítjuk meg.

1.4. A nevelési – oktatási munka pedagógiai -módszertani eszközei, eljárásai

A célokat és a feladatokat a tanórai és a tanórán kívüli nevelőmunka során a személyi, a tárgyi feltételekkel és a pedagógiai, módszertani eszközökkel valósítjuk meg.

A módszerek megválasztásának szempontjai

- a nevelés – oktatás célja
- a tanulók életkori sajátosságai, képességei, egyénisége
- a didaktikai feladat
- a tanítási tartalom
- a tantárgyak sajátossága
- a pedagógus személyisége
- az iskola tárgyi feltételei
- a tanulók sérülés specifikus jegyei

Az alkalmazott módszer kiválasztásának alapelvei

- a módszert mindenkor a pedagógiai célhoz, a célrendszerhez igazítjuk
- a módszer megválasztása igazodjék a tanuló fejlettségéhez, állapotához, szükségletéhez, sérüléséhez, korlátaihoz
- figyelembe vesszük a tanuló életkori sajátosságait, előzetes tudását, norma és szokásrendjét, a többségtől eltérő kultúrát, a módszert az adott helyzethez, szituációhoz igazítjuk
- a tanulók egyediségéhez, sérüléséhez leginkább illő módszerkombinációkat alkalmazunk,
- a sérült gyermek személyiségét figyelve, a választott módszerek elsődlegesen ösztönzőek, pozitív megerősítést szolgálóak legyenek
- a kényszerítő módszerek alkalmazására csak nagyon indokolt esetben – az egész személyiséget figyelembe véve – kerüljön sor
- a módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy az értelmi fogyatékos és az autizmussal élő gyermekek/tanulók elsődlegesen tapasztalati személyiségek, így a tapasztalatszerzésnek, a követendő mintaadásnak, a modellnyújtásnak, a gyakorlásnak, a megerősítésnek, a szerepjátékoknak, fejlesztő beszélgetéseknek jelen kell lenni a tanítás-tanulás, a nevelés egész folyamatában rehabilitációs céllal
- hasonlóan központi szerepet kell biztosítani a tevékenységek megszervezésének, a tevékenységhez kötődő módszerek alkalmazásának: a megbízások, a feladatok teljesítésének, a szabályok, a szokások követésének, gyakorlásának, az ellenőrzés és értékelés tevékenységeinek, az önállóság kialakításának, az egészséges életmód szokásrendszerének, az önálló életvezetés tevékenységeinek gyakorlásának, az alkotóképesség kibontakozásának, a tanulási szokások, technikák elsajátításának

A nevelési módszerek csoportjai

- közvetlen (direkt) módszerek azok, amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra
- közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül

A nevelési módszerek funkcionális rendszere

Mind a közvetlen, mind a közvetett módszercsoporton belül beszélhetünk:

- a szokások kialakítását szolgáló beidegzési módszerekről
- a magatartási- tevékenységi modellek közvetítésére alkalmas, a példaképek, eszményképek kialakítását célzó módszerekről
- a meggyőződések formálásában döntő szerepet játszó eljárásokról, a tudatosítás módszereiről

A nevelési módszerek gyakorlati alkalmazása

A szokásformálás közvetlen módszerei

A szokásformálás közvetlen módszerei közé soroljuk a követelés, gyakoroltatás, segítségadás, ellenőrzés és ösztönzés módszerét.

a) A követelés módszere

A követelés módszerének alkalmazásával megfogalmazzuk azokat az optimális magatartás- és tevékenységformákat, amelyek begyakoroltatását, szokássá alakítását tűzzük ki célul.

b) A gyakoroltatás módszere

Ez az eljárás a közösségfejlesztés és önfejlesztés szempontjából optimális a magatartás- és tevékenységformák reprodukálásának, begyakorlásának megszervezésére. A direkt speciális gyakoroltatást nevezi a pedagógiai szakirodalom tréningnek. A gyakorlás tartalmának biztosítása, a gyerekek foglalkozásainak, munkájának előkészítése, szervezése és vezetése a feladat. Az eljárások a következő szükségletek kielégítésén alapulnak:

- valamely tárgyi területre irányuló információs igény és aktivitási szükséglet (érdeklődés)
- játékszükséglet
- az eredményesség szükséglete
- a változatosság iránti igény, a monotónia kerülésének szükséglete

c) A segítségadás módszere

A segítségadás módszere a nehézségek elhárításával vagy mérséklésével megkönnyíti a begyakorlás folyamatát. Korrekciós funkciókat is betölt ebben a folyamatban, amennyiben helyesbíti a téves magatartás- és tevékenységformákat. Fontos szerepe van a nevelő –növendék pozitív kapcsolatának megalapozásában az aktív hallgatás módszerével.

d) Az ellenőrzés módszere

Ez a nevelési módszer a szokásformálási, begyakorlási folyamat fennmaradását biztosítja azáltal, hogy jelzi a növendéknek a szociális kontroll jelenlétét.

e) Az ösztönzés módszere

Az ösztönzés módszerének alapformái: az elismerés, elmarasztalás, jutalmazás és büntetés.

A magatartási-tevékenységi modellek közvetítésének direkt módszerei

A szervező tevékenység ellátására szolgáló nevelési módszerek a következők:

- Az elbeszélés módszere
- Modellértékű személyek bemutatása
- Műalkotások bemutatása
- Személyes példaadás

a) Az elbeszélés módszere

Az elbeszélés módszere alkalmas arra, hogy élményszerű formában közvetítsen viselkedési formákat.

b) Modellértékű személyek bemutatása

A modellértékű személyek bemutatása lényegében az erkölcsi normák és elvek megvalósulását, a társadalmi elvárásoknak megfelelő magatartás- és tevékenység értékének megjelenítését szolgálja életszerű körülmények között.

c) Műalkotások bemutatása

Élményszerű formában megfogalmazott vagy kidolgozott minták, amelyek a helyesen megválasztott irodalmi és képzőművészeti alkotás, zenemű, folyóirat, vagy film segítségével tehetők szükségletformáló tényezővé.

d) A nevelő személyes példaadása

- felkészültség
- általános műveltség
- folyamatos önképzés
- kifogástalan erkölcsi magatartás
- kulturált megjelenés
- igazságosság és tapintat a gyermekekkel szemben
- facilitátor szerep alkalmazása
- társadalmi ranglistán elfoglalt hely (presztízs)

A meggyőződés-formálás közvetlen módszerei

Ebbe a módszercsoportba az előadás, magyarázat, beszélgetés módszerét, valamint a tanulók önálló elemző munkáját, mint nevelési módszert sorolhatjuk.

a) Az előadás, magyarázat, beszélgetés módszere

Az előadás, magyarázat, beszélgetés módszere alkalmazást nyerhet a rendszeres tudatosító tevékenységben, az alkalomhoz kötött és a tantárgy anyagához kapcsolódó tudatosítás keretében is.

b) A tanulók önálló elemző munkája

Olyan önálló feladatokat adunk a tanulóknak, amelyek megkívánják tőlük meghatározott erkölcsi fogalmak, normák, eszmék értelmezését, következményeinek átgondolását.

A beidegzés, szokásformálás közvetett módszerei

Közös jellegzetességük, hogy olyan tevékenység-és magatartásformákat preferálnak, szerveznek rendszerbe, amelyek a közösség életében és fejlődésében nélkülözhetetlenek, s ezek követésére mozgósítják a közösség tagjait. A közvetett gyakorlás három tevékenységformában valósítható meg:

- az önkormányzati tevékenység megszervezése során
- a fizikai munkatevékenység folyamatában
- a tanulmányi tevékenység keretében

A magatartási-tevékenységi modellek közvetítésének indirekt módszerei

A nevelő személyes részvétele a közösség tevékenységében:

- Különösen a közös fizikai munka esetében szolgáltat hatékony magatartási mintákat a konstruktív tevékenység- és magatartásformákra.
- Pozitív egyéni és csoportos példák kiemelése a közösség életéből
- A pozitív egyéni és csoportos példák kiemelése alapvető fontosságúnak látszik. Részben tapasztalati mintákat ad a magatartáshoz és tevékenységhez és normatív alapot nyújt a kölcsönhatások szabályozásához. A közvélemény hatásrendszerének irányító faktorává teszi.

A tudatosítás közvetett módszerei

A csoporton belüli kölcsönös felvilágosító hatásrendszer megszervezését szolgálják elsődlegesen, s így az erkölcsi, esztétikai, higiéniai stb. normák és eszmék közvetítéséhez, s a meggyőzés formálásához járulnak hozzá. Ez a módszercsoport a közvetett felvilágosítás és a vita módszeréből tevődik össze.

Tanulásszervezési eljárások

A tanítás-tanulás során a hangsúly a tanulás irányítására helyeződik. A frontális osztálymunkában megszokott előadó szerep helyett pedagógusaink a támogató, segítő, facilitátor szerepet preferálják. Az egyéni képességekhez, sajátosságokhoz, egészségi állapothoz, érdeklődéshez való alkalmazkodás csak a differenciális pedagógia módszereivel lehetséges. Nevelő-oktató munkánkban a differenciálás direkt és indirekt módszereit is alkalmazzuk:

- rétegmunka
- individualizált munka
- páros munka
- csoportmunka
- kooperatív csoportmunka
- pedagógiai projekt
- témanap, témahét

Speciális módszerek az autisztikus tanulók fejlesztésében

- az idő, a tanítási helyzetek, tevékenységek pontos, gondos, gyermek által átlátható strukturálása (strukturálatlan idő minimalizálása)
- speciális, egyéni motivációs rendszer kialakítása
- a speciális környezetben belül és a személyek között olyan kommunikációs rendszer kialakítása, amely igazodik a gyermek mentális korához, beszédértésének szintjéhez
- a csoportba való beillesztést és a taníthatóságot akadályozó viselkedésproblémák kezelésében alapvető a viselkedés- és kognitív terápiák alkalmazása
- a fejlesztő tevékenység lényeges mozzanata az ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata és fenntartása
- a tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanított képesség gyakorlati alkalmazhatósága
- a tanulók túlterhelésének elkerülésére a felesleges információkat kerülni kell
- a viselkedés-terápiás, fejlesztési és tanítási célokat a fenti szempontok alapján hierarchikusan kell értelmezni és fontossági sorrend szerint kell a fejlesztési tervekbe iktatni

2. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

Az életkori sajátosságok fogyatékoság által okozott részleges körű módosulása szükségessé teszi a személyiségfejlesztés folyamatában a sajátos fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását.

A pedagógiai programunk a sérült személyiség egészének figyelembe vételével jelöli ki azon nevelési területeket, amelyeknek kitüntetett helye és szerepe van a tanuló személyiségfejlesztésében, a sérült, a hiányos funkcióinak alakításában.

Nevelési programunkban – a személyiségfejlesztés tekintetében kiemelt területként kezeljük

- a szocializáltsági, a nevelési mutatók erősítését
- az egészségmegőrző, óvó attitűd kialakítását
- a természet- és környezet tudatos magatartásformákat
- a tanulást az egész személyiség fejlődése, fejlesztése érdekében
- a kommunikációs nevelést és kultúrát az egyes tanuló sikeres szocializációjának, a tudásának gyarapítását szolgáló rendszernek a gondozását is kiemelten építjük be a személyiségfejlesztés területei közé

2.1. Tanulásban akadályozott tanulók személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladatok

Alsó tagozat

Feladatok, tevékenységek

- tapasztalatok szerzése az intézmény működéséről, az egyes közösségek működési rendjéről
- az iskolai hagyomány és szokásrend értelmezése, felfogása – együttműködés a társakkal, a pedagógussal – például a teremrend, a tanszerek rendje, saját holmi elhelyezésének rendje, sorakozások, a tanórai megnyilvánulások, a közös étkezések, óráközi szünetek, a szabadidős foglalkozások terén
- a pozitív szokásrend megerősítése az önellátásban, az öltözködésben, az elemi tisztálkodásban,
- a WC használatának elemi szabályai, következetes betartása, működtetése,
- a felelősi rend értelmezése, a felelősi munka elvégzése, a saját, a társak tulajdonának, felszerelésének óvása, tiszteletben tartása

Ezeket az elvárásokat elsődlegesen az első és a második évfolyam felé fogalmazzuk meg. Az érzelmi kötődések, odafordulás, elfogadás, szeretet kimutatása a tanulók formálásának fontos eszköze.

A normák elsajátítása második fázisában a megismert, a megértett szokás, norma gyakorlása, megerősítése, interiorizációs szakasza következik.

A gyakorlás különféle színtereken pl. osztályban, tornateremben, öltözőben, uszodában étteremben, utazásnál, játszótéren, a közös helyiségekben, az orvosi rendelőben, kirándulásokon, erdei iskolában, kulturális programokon, stb. realizálódik. A gyakorlást összekötjük az egyén képességeinek legmegfelelőbb feladattal, tevékenységgel. A nagyobb önállóság, a visszajelzések, a korrigálások, a megerősítések dominanciája jellemzi ezt a szakaszt. Ezek elsődlegesen a harmadik – ötödik évfolyamokon realizálódnak.

Felső tagozat

Feladatok, tevékenységek:

Ebben a szakaszban már az alkalmazási szintig juttatjuk el a tanulókat. Célunk, hogy az elsajátított normák, viselkedési szabályok, szokások már belsővé vált algoritmus szintjén működjenek. Ehhez kapnak indítást, megfelelő terepet, alkalmat, helyzeteket. A szituációk széles körét felkínálva kívánjuk eljuttatni a tanulókat az együttélési normák, az írott és íratlan szabályok megismeréséig, értelmezéséig és azok elfogadásáig, alkalmazásáig. A serdülőkorban nagyobb figyelmet fordítunk az érzelmi élet gazdagítására, a barátságokra, tartós kapcsolatokra, az egymás problémáinak kezelésére, a közösségi atmoszférára. A személyiségfejlődés problémás eseteiben a tanulók egyéni bánásmódban és megsegítésben részesülnek. Ebben segítségünkre van iskolapszichológus is.

A normaelfogadás mindenkor együtt jár a másság, a más kultúrából hozott értékek megerősítésével, tolerálásával. Mindez addig nyer elfogadást, amíg annak tartalma, vagy módja nem károsítja a tanulót vagy az intézményi életet. Iskolánk nyitott a különféle vallási, közösségi normák, elvek terén, amíg ez a többi tanuló munkáját, erkölcsi fejlődését nem károsítja, vagy az érintett tanuló ellenében nem hat.

A belsővé válást elősegíti a közösség minősítő ereje, hatása, a társak véleménye, megítélése, az önértékelés, a következetes visszajelzés, megerősítés, vagy korrekció. Az intézmény az eredményeit csak valamennyi pedagógusnak, pedagógiai segítőnek, munkatársának egységes elvek szerinti együttműködéseként érheti el. Ebben a folyamatban meghatározó a családi háttér megnyerése, támogató megerősítése.

Szakiskola

Feladatok, tevékenységek

A tevékenységek, a megélt, átélt szituációk széles körét kínáljuk korrekciós és terápiás jelleggel. Ehhez térben és időben olyan helyszíneket rendelünk, amely a széleskörű társadalmi gyakorlat megtapasztalását jelenti és a felnőtt életben, a társas kapcsolatokban modellként szolgálhat. E célból bővül

az iskolai élet valamennyi színterét érintő, a tanulók által hozott döntések, véleményezések, állásfoglalások, érvelések lehetősége. Aktív részvételükre számítunk az életüket, a közösségüket érintő tervezésben, szervezésben, kivitelezésben.

2.2. Au tizmussal élő tanulók személyiségfejlesztése vel kapcsolatos feladatok

Az autizmusban sérült három terület közül (szociális viselkedés, kommunikáció és rugalmas gondolkodás) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel – az autizmus mint „szociális fogyatékoság” a legszembetűnőbb. Természetesen egymástól elválaszthatatlan az első két terület, hiszen a valódi kommunikáció mindig valamilyen szociális interakciót is jelent. Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél tehát a gyermek képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása.

A szociális fejlesztési feladatok között a beilleszkedést közvetlenül elősegítő készségek tanítása (taníthatóságot megalapozó szociális készségek, önmagáról való tudás, kapcsolatteremtés és fenntartás) mellett rendkívül fontos feladat, hogy a gyermek minél tartalmasabban legyen képes eltölteni szabadidejét önálló és társas formában egyaránt.

A tanítási, fejlesztési módszerek kiválasztásakor feltétlenül figyelembe kell venni, hogy az autizmusból fakadó nehézségek megakadályozzák a gyermekeket abban, hogy a szociális készségeket spontán, intuitív úton sajátítsák el, szociális megértésükre alapozva. Ezért a fejlesztés metodológiájában elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyek a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően vegyíthetők más fejlesztési módszerekkel is (pl.: zenei interakció).

A fejlesztés fő területei

A szociális beilleszkedést és taníthatóságot közvetlenül befolyásoló készségek

- pedagógus segítségének elfogadása
- más személyek jelenlétének elviselése
- az elemi viselkedési szabályok elsajátítása
- az utánzás tanítása

Önmagáról való tudás

- személyi adatok megtanítása
- saját külső tulajdonságok ismerete
- a gyermek által gyakran végzett, megszokott és rendkívüli saját tevékenységek körének tanítása

- annak tudatosítása, hogy a gyermek mit tud, és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud
- a kedvelt és elutasított dolgok meghatározása
- kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása, tanítása
- saját élmények felidézése
- saját teljesítmény értékelése megadott szempontok alapján, önellenőrzés
- saját viselkedésére vonatkozó szabályok betartásának tanítása
- a sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása

Kapcsolatteremtés, fenntartás

- a metakommunikáció megértésének és használatának fejlesztése a sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása
- ismerős és ismeretlen személyek külső és nem látható tulajdonságainak tanítása
- egyszerű szociális rutinok megtanítása (pl.: köszönés)
- az információcsere szabályainak tanítása: témaválasztás, kezdeményezés, a beszélgetés fenntartása, befejezése stb.
- iskolán belüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályai
- iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken (pl.: uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban)
- a legnyilvánvalóbb érzelmi reakciók felismerése és az azokhoz illő, megfelelő viselkedés szabályai

Szabadidős készségek

A szabadidős készségek tanításának közös feladatai

- a gyermek számára örömet nyújtó, az életkornak és a mentális kornak egyaránt megfelelő szabadidős aktivitások kiválasztása elemi kooperáció tanítása felnőttel, gyermekkel
- a lehetséges aktivitások közötti választás tanítása
- a teljes önállósághoz szükséges vizuális segítség megtervezése, használatának tanítása
- a tárgyakon való megosztás tanítása
- a megfelelő viselkedési szabályok elsajátítása

A szabadidő önálló eltöltésének tanítási szempontjai

- a szabadidős aktivitások lehetséges helye, ideje
- önállóan végezhető szabadidős aktivitások
- eszközök, anyagok kiválasztása

A szabadidő társas eltöltésének tanítási szempontjai

- a sorra kerülés szabályának és jelzésének tanítása
- egyszerű társasjátékok szabályainak tanítása
- a vesztes elviselésének, a nyereség jelentésének megtanítása

A kommunikációs készségek fejlesztése

A fejlesztés egyik fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése. Minden autizmussal élő gyermeknél – függetlenül a verbális képességeik színvonalától – elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képesszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. E cél megvalósításához egyénre szabott kommunikációs eszközök (pl.: alternatív kommunikációs rendszerek; metakommunikáció) használatának tanítása szükséges.

Hasonlóan a szociális fejlesztéshez a kommunikációs készségek tanításának metodológiájában is elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyeket a gyermek egyéni szükségleteinek és képesszintjének megfelelően vegyíthetők más fejlesztési módszerekkel is (pl.: zenei interakció).

A kommunikációs képességek fejlesztésének területei

Fel kell mérni a kommunikációs készségeket az alábbi területeken, a megértés és a használat szempontjából.

A kommunikáció módja, eszköze, vagyis mindaz, amit a gyermek mond vagy csinál. Tárgyan értelmezve ide tartoznak azok a viselkedésbeli megnyilvánulások is, amelyekkel a gyermek válaszol az őt ért ingerekre anélkül, hogy azokat tudatosan használná a környezet befolyásolására (pl.: dührohamok). A kommunikáció eszközei lehetnek tárgyak, képek, természetes gesztusok, jelek, beszéd.

Szókincs, jelentés (tárgyak, személyek, cselekvések, helyszínek, minőségek, belső állapotok stb. megnevezése). A felmérésnél számítanunk kell a szó szerinti értelmezésre és arra, hogy az értés és használat kontextustól függő.

Funkció (utalás, üdvözlés, kérés, kérdezés, utasítás, állítás, felajánlás, tréfa, vita, tiltakozás, figyelemfelhívás, visszautasítás, kommentálás, információátadás, kommunikáció az érzelmekről). A funkciók felmérésekor képet kapunk arról, hogy a gyermek mire használja kommunikációs készségeit, illetve arról, hogy milyen funkciókat ért meg.

Kontextus (a különböző helyzetek, amelyekben kommunikálunk). Hol? Kivel? Milyen körülmények között?

A felmérés a spontán meglévő készségekre irányul.

A felmérés alapján egyénre szabott fejlesztési terv készül.

A fejlesztés legfontosabb feladatai a felmérés eredményétől függően a következők

- a gyermek az általa megértett szinten tanulja meg valamely kommunikációs eszköz használatát, hogy minél hamarabb sikeres lehessen a kapcsolatteremtésben; a vesztes elviselésének, a nyeres jelentésének megtanítása
- alternatív kommunikációs rendszer használatának tanítása, mely lehet tárgyas, képes stb.
- a beszédértés és beszédhasználat fejlesztése
- a metakommunikáció értésének és használatának fejlesztése
- a kommunikációs eszköz funkcionális használatának tanítása, melynek érdekében a környezetet tudatosan úgy kell szervezni, hogy aktív kommunikációra serkentse a gyermeket

A fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehető legtöbb természetes helyzetben alkalmaztatni kell, mert a meglévő készségeket a gyermekek új helyzetekben spontán ritkán alkalmazzák.

3. KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

3.1. A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok

A közösségfejlesztést nem kívánjuk külön kezelni személyiségfejlesztéstől, hiszen kölcsönös, szoros kapcsolat fűzi össze tartalmi, módszerbeli, akár a megvalósulás színtereinek tekintetében.

Az iskola közvetíti mindazokat az értékeket és követelményeket, melyeket a tanulók az iskola közösségében elsajátítanak, s felnőttként társadalmi gyakorlatként alkalmazni tudnak. Hozzásegíti a tanulókat a demokratikus joggyakorlás elsajátításához és az iskolában szerzett tapasztalatok későbbi hasznosításához. A közösségfejlesztés feladatai:

- A tanórákon az ismeretek átadásával, azok számonkérésével olyan objektív követelményrendszerbe illeszti be a tanulót, mely az egyénnek, mint a közösség tagjának az állandó fejlesztését szolgálja az ismeretek befogadásával.
- Harmonikus kapcsolat kialakítása a társadalmi környezettel, népünk kulturális hagyományainak ismerete, ápolása.
  - tanulmányi kirándulások
  - nyáritáborok
  - különböző szabadidős tevékenységek

A magyar nyelv és irodalom, a történelem tantárgyban országunk kiemelkedő íróinak, költőinek műveivel, népünk történelmi múltjának ismertetésével, hagyományainak bemutatásával ki kell alakítani nemzeti múltunk, hagyományaink megbecsülését, megőrzését, az összetartozás erősítését.

A tanítási órán megvalósítható további közösségfejlesztő feladatok

— Európai azonosságtudat

A világtörténelmi események bemutatásával, a világirodalom kiemelkedő alkotóinak, nagy gondolkodóinak, tudományos vívmányainak ismertetésével a tájékozottsági szintet emelve meg kell találni országunk kötődését Európához és a nagyvilághoz. Az angol nyelv tanulása a 7-10. évfolyamon megismerteti a tanulókat más népek szokásaival, életmódjával, kultúrájával is. Ismereteket, gyakorlati tudnivalókat közvetítünk az Európai Unió elvárásainak, normáinak megfelelően.

— Harmonikus kapcsolat kialakítása a természeti környezettel, a környezeti értékek megőrzése

A közösségek fontos kérdése a környezeti konfliktusok megoldása, a környezeti ártalmak kezelése. E téma fontosságára tekintettel központi kérdése kell, hogy legyen a természettudományok csoportjába tartozó földrajz, biológia, kémia, fizika, és a társadalomismereti körhöz tartozó tantárgyaknak is. A tanulóknak tudniuk kell arról, hogy mik a környezetet károsító anyagok. Magatartásukkal tudatosan védeniük kell környezetük tisztaságát, tudniuk kell a környezetet károsító anyagok megfelelő helyen történő tárolásáról. Ki kell alakítani bennük az igényt a környezetbarát termékek használatára.

— Kommunikációs és információs kultúra fejlesztése

A kommunikációs kultúra fejlesztésének leghatékonyabb lehetősége az ismeretszerzés. Az ismeretek gazdagítása révén árnyaltabbá válik a kifejezőkészség és gyarapszik a szókincs. A tanulóknak lehetőséget kell kapniuk a tanítási órákon ismereteik, ehhez kapcsolódó véleményeik kifejtésére, érdekeik ütköztetésére, a vélemények, érvek kifejtésére, értelmezésére, megvédésére.

Az iskola informatikai lehetőségeit kihasználva a tanulóknak képessé kell válniuk az információ-áradatban történő eligazodásra, az így szerzett ismeretek kezelésére, gyakorlati felhasználására.

— Elfogadó és segítőkész magatartás a sérültekkel, fogyatékosokkal, a másság tiszteletben tartása:

Más emberek világnézeti, vallási nézeteinek elfogadása, másságának tiszteletben tartása alapvető vonásukká kell, hogy váljon.

3.2 A közösségfejlesztés szervezeti formái

3.2.1 Osztályközösség

Az azonos évfolyamra járó és a közös tanulócsoportot alkotó tanulók egy osztályközösséget alkotnak. A tanulók – a csoportbontásos tanítási órák kivételével – a tanórák többségét az órarend szerint közösen töltik. Az osztályközösség vezetője az osztályfőnök. Az osztályközösség feladata:

- valamennyi tanuló pozitív irányultságú befolyásolása
- az egyéni értékek felismerése
- egymás tiszteletben tartása
- mások gondjainak, nehézségeinek felismerése
- egymás segítése a tanulásban és az egyéni vagy beilleszkedési problémákban
- a másság elfogadása, a tolerancia

3.2.2 Tanórán kívüli tevékenységek szervezeti formái

Napközis csoportok, tanulószobai csoportok

Az alsó tagozatban napközis csoportok, a felső tagozatban és a speciális szakiskolában tanulószobai csoportok működnek. Fő feladatuk a házi feladatok elkészítése, a másnapi tanítási órákra való felkészülés. A tanulókkal való foglalkozás differenciáltan történik, az egyéni fejlesztés fontos szempont. Minden tanulócsoportnak naponta 30-90 perc áll rendelkezésére a tanulásra, gyakorlásra, feladatok elvégzésére. A tanulás, a munka mellett a szabadidő változatos tevékenységi rendszerével nagymértékben hozzájárul a gyermekek egyéni adottságainak, képességeinek kibontakoztatásához, érdeklődésének alakításához. Mozgósítja az alkotás vágyát, az alkotókedvet, gondolkodást fejleszt, önként vállalt, kedvvel végzett, változatos elfoglaltságot nyújt.

Napközis és tanulószobai ellátásban részesül az iskola tanulóinak kb. 80 %- a igény és rászorultság alapján. Az alapozás éveiben a szoktatás, az intenzív fejlesztés érdekében arra törekszünk, hogy – lehetőség szerint – valamennyi tanulónk részesüljön ebben az ellátásban. (napközi otthonos ellátásban részesüljön.) A felsőbb évfolyamokon a tanuló önállósága, egyéb elkötelezettségei, családi munkamegosztásban történő részvétele és egészségi állapota szerint mérlegeljük a napköziből való távolmaradást.

Pedagógiai munkánk elsődleges célja az, hogy a gyermekek szeressenek délutáni szabadidős tevékenységekben részt venni. (napközibe jámi.) A cél érdekében különös figyelmet fordítunk a szabadidős pedagógia korszerű módszereinek alkalmazására. Több éves hagyomány iskolánkban a szabadidős tevékenységek projektszerű megszervezése. A tanórán kívüli tevékenységek komplex eljárásrendszerének segítségével a tanulók olyan közösségi élményekhez jutnak, melyben társas kapcsolataik fejlődnek, alakul csoporttudatuk, megélik az együvé tartozás, közös alkotás és siker örömét. A projekttevékenységek

megvalósítása során fejlődik együttműködési készségük, toleranciájuk, konfliktusmegoldó képességük, kreativitásuk. Képesek lesznek cselekvéseiket önállóan tervezni és megvalósítani, megtanulnak felelősséget vállalni.

A szabadidős tevékenységek egyik fő eleme a néphagyományok ápolása. A *Vízkeresztől karácsonyig* című napközis projektben a gyermekek megismerik a néphagyományok, jeles napok tartalmát, pl. szentek, rituális cselekedetek, a munka ünnepei, az időjárás, az évszakok változásai, eleink élete, eszközeik, szokásaik. A hagyományápolással erősödik nemzeti identitásuk, érzékenyebbé válnak a múlt értékeinek megőrzésére.

Diákönkormányzat

Az iskolai diákönkormányzat a tanulók érdekében képviselőre szerveződött. Gazdag hagyományokkal rendelkezik. Segítője: a nevelőtestület pedagógusa, aki egyben a diákönkormányzat vezetője.

Diáksport Egyesület (DSE)

A diákok tagságán alapuló közösség, melynek fontos szerepe van a mindennapi testedzés, a délutáni tömegsport foglalkozások szervezésében. Hatáskörébe tartoznak a házi, megyei, regionális, országos sportversenyek szervezése, lebonyolítása. Vezetője a DSE elnöke, segítői a testnevelő tanárok. A sportkörti órák szervezése a jogszabályi előírásoknak megfelelően történik, a különböző jogcímen átcsoportosítható órák keretéből.

Szakkörök

Érdeklődés szerint szerveződő, különböző korosztályú és évfolyamú tanulókat magába foglaló közösség. Tehetséggondozást és rehabilitációs célokat szolgáló tartalommal, tevékenységgel működnek. A szakkör programjának, céljának előzetes ismerete alapján választanak a tanulók érdeklődés szerint az egyes tevékenységek között.

A szakköröket a pedagógusok szervezik. A pedagógusok által a tanév elején meghirdetett szakkörre az osztályfőnöknél kell jelentkezni. A jelentkezés a szakkör elindulása után válik véglegessé.

Tervezhető: rajz, ének-tánc, informatika, virágkötő, kisszakács, barkács

Tanulmányi kirándulások

Az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesülése, a nevelői munka elősegítése céljából az osztályok számára (a szülők hozzájárulásával) évente egy alkalommal 1-3 napos tanulmányi kirándulást szervezhetnek.

Iskolán kívüli szabadidős foglalkozások

A szabadidős foglalkozások során a szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánjuk tanulóinkat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülő anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős foglalkozásokat szervezünk (túrák, kirándulások, táborok, mozi-, színház-, és múzeumlátogatások stb.). A szabadidős rendezvényeken a részvétel önkéntes. Az arra rászoruló gyermekek költségeikhez támogatást kérhetnek a Szivárvány Szociális Alapítványtól.

3.3 A közösségfejlesztés folyamata

- A közösség szerveződése
- A közösség központi magjának kialakítása, aktív
- A közösség érésének időszaka
- A közösség kiteljesedése

A fejlesztés feladatai évfolyamonként

1. évfolyam

Alakuljon ki az osztályon belül sokoldalú tevékenységi rendszer a mindennapi élet megszervezéséhez.

Alakuljon ki a felelősök rendszere és rendszeres ellenőrzés mellett végezzék munkájukat.

Alakuljanak ki az együttélés, együttműködés elemei legfontosabb készségei, szokásai, váljon az együvé tartozás élménye meghatározóvá.

2. évfolyam

A közösségen belül alakuljon ki a felelősi munka egyes elemeinek önálló végzése, egyszerűbb közös tevékenységnek önálló megszervezése.

Az osztályban növekedjen az összetartozás érzése, jöjjenek létre osztályhagyományokat erősítő tevékenységek.

Alakuljon ki a társakért, közösségért való felelősség érzete.

3. évfolyam

Növekedjen az összetartozás érzése, erősödjenek a baráti kapcsolatok.

4. évfolyam

Az osztály tevékenységi rendszere mind több szállal kapcsolódjék az iskolai rendezvényekhez, diákönkormányzathoz.

Az osztályrendezvények a pedagógus vezetésével zökkenőmentesen működjenek.

Fejlődjön a közvélemény a magatartás jelentős szabályozójává, az egyén felelőssége mellett növeljük a közösség felelősségét is.

Készüljenek a felső tagozatba lépés átmeneti feladataira.

5. évfolyam

A közösség illeszkedjen be az új formák és követelmények közé, az osztály beépülése a felső tagozatba folyamatos legyen.

A tanulás kerüljön a tevékenységi rendszer középpontjába, fogadják el a képesség szerinti tanulás követelményeit.

Erősödjék a közösségért érzett felelősség.

Érezzék a fegyelem jelentőségét, mind a tanulásban, mind a közösségben.

Fokozatosan kapcsolódjon be a közösség az iskolai szintű rendezvényekbe és éljen javaslattételi és véleményezési jogával az egész iskolát érintő kérdésekben.

6. évfolyam

Szilárduljon meg az osztályközösség egysége.

Fokozatosan kerüljön előtérbe az önállóság, mind a tevékenységek megszervezésében, mind a végrehatásban és az ellenőrzésben is.

A képesség szerinti tanulás kerüljön a közösség követelményrendszerébe.

A fegyelem néhány alapvető eleme váljon szokássá.

7. évfolyam

Alakuljon ki a közösség csoportszerkezete.

A képesség szerinti tanulás közösségi követelménnyé alakuljon.

A közösség nyújtson segítséget iskolai életükhöz.

8. évfolyam

Stabilizálódjon az osztály közösségének szerkezete.

Adják át az iskolai hagyományokat az alsóbb osztályok közösségeinek.

Készüljenek fel a tanulók a közösség, az iskola elhagyására, készüljenek a középfokú intézmények új követelményrendszerének megismerésére.

Elsősorban saját közösségükkel és saját magatartásukkal mutassanak példát a fiatalabbaknak.

9. E évfolyam

A különböző településekről, iskolákból, osztályokból érkező tanulók ismerjék meg egymást és az iskola elvárásait, a velük szemben támasztott követelményeket.

A közösség szerveződésének elindulása. Bekapcsolódás az iskolaközösség munkájába.

10. évfolyam

Fokozott bekapcsolódás az iskolaközösség munkájába. A hagyományok ápolása, fejlesztése, gyarapítása. Ebben az életkorban jelentkezik intenzíven az egyéni és közösségi érdek ütközése. Az osztály tagjainak meg kell találniuk, ki kell alakítaniuk a helyes arányt. Ebben a folyamatban kiemelt szerepe van az osztályfőnöknek és a felsőbb évesek példamutatásának. (2013/2014-es tanévben)

11. évfolyam

A szakmaválasztás szerinti közösségek kialakulásának időszaka. Munkahelyi közösségek megismerése a szakmai gyakorlat során. Felelősen döntenek az osztály egészét érintő kérdésekben. (2014/2015-ös tanévtől 9. évfolyam az elnevezés)

12-13. évfolyam

Az osztályközösség kiteljesedésének időszaka. Az osztály tagjai őszinte, reális értékelésükkel segítik egymást a helyes, megfelelő életpálya kiválasztásában.

Az iskola közéletében felkészülnek az állampolgári jogok gyakorlására. Felelősséggel döntenek fontos, életpályájuk, karrierjük szempontjából döntő kérdésekben.

Munkahelyi közösségek – kollegális viszonyok kialakítása, a tanulók felnőttként tudják képviselni saját és közösségük érdekeit.

Átadják az iskola hagyományait az alsóbb éveseknek.

(A 2014/2015-ös tanévtől 10-11-12. évfolyam az elnevezés.)

3.4. Az iskolai élet egészét átfogó hagyományok rendszere

Az intézmény hagyományainak ápolása, ezek fejlesztése és bővítése, valamint az iskola hírnevének megőrzése, öregbítése az iskolaközösség minden tagjának joga és kötelessége. A hagyományápolással kapcsolatos aktuális feladatokat, időpontokat, valamint a felelősöket az osztályfőnöki munkaközösség javaslatára a nevelőtestület az intézmény éves munkatervében határozza meg.

- Az iskolával történő találkozás, az iskolaváltás, az óvodai védett környezet elhagyása a gyermek, a szülő számára szorongást, bizonytalanságot okozó tényező. Ennek oldására született a beiratkozás vagy tájékozódás alkalmával történő beszélgetés, az iskola, az osztályok megtekintése. Egyéni kérésre a jövőendő kisiskolás egy-két órára vagy egész napra bekapcsolódhat az első osztályosok munkájába. Évente 4 alkalommal közösségi formálás, felvilágosítás, tanácsadás céljából szülői klub szervezünk.
- Július első hetében levélben tájékoztatjuk a leendő elsősök szüleit a felszerelési igényről, a tanévnyitó várható időpontjáról, az első szülői értekezletéről, az étkeztetéssel kapcsolatos kedvezmények igénylésének módjáról.
- Ajándékokkal köszöntjük az első tanítási napon az új tanulókat és első héten tartjuk az első szülői értekezletet. Nemcsak a fogadás, de a tanulók búcsúztatása is hasonló formában történik.

- A ballagás, a búcsúztatók, a műsorok, a diáktársak sora között vonuló öregdiákok ünneplése iskolai életük legszebb időszaka. Ekkor tartjuk a tanévzárót is, erre a szülőket, rokonokat is szeretettel várjuk. Hagyományt teremtettünk végzős tanulóink szakmunkásvizsgát követő bankettjének szervezésében is. Jutalom könyveket, okleveleket adunk a kiemelkedő tanulmányi, szorgalmi, magatartási munkáért.
- Hagyomány intézményünkben, hogy részt veszünk az Esélyegyenlőségi Hónap rendezvényein, illetve tevékenyen közreműködünk a szervezésben is, „...közös a világunk” projekt keretében. (Autizmus Világnapja, Down-szindrómával élők világnapja, stb...)
- Ősszel regionális úszóversenyt szervezünk „Arany-kupa” néven, melynek a Városi Uszoda ad otthont.
- Páratlan években rendezzük meg a hagyományos Integrált Regionális Sportnapot.
- Páros években szervezzük meg az országosan egyedülálló Integrált Regionális Kulturális Fesztivált.
- Speciális szakiskolás tanulóink nyílt szakmai napon mutatkoznak be az intézményünk iránt érdeklődő 7-8. osztályos tanulóknak, szülők, pedagógusok számára.
- Hagyománya van a csoportközi foglalkozásoknak, mozgásos, ügyességi vetélkedőknek, őszi és tavaszköszöntő közös megmozdulásnak.
- Nemzeti ünnepeinkről méltóképpen emlékezünk meg. Ebből az alkalomból falitűzések, plakátok készülnek, a városi műemlékeket felkeressük, virágot, gyertyát, zászlót viszünk. Közös meglepetésként az ünnepről szóló filmeket, köszöntőket. Rendszeresen részt veszünk a Városi Sportiroda által szervezett „Kegeleti Futás” tömegfutó versenyén.
- Legnagyobb ünnepünk a Karácsony, melyet az adventi közös hétfőnként gyertyagyújtás előz meg, és egy karácsonyi vásár zár le. Egy-egy csoport műsorral ajándékozza meg az egész iskola közösséget a téli szünetet megelőző utolsó tanítási napon. A közös ünnepet osztályszintű karácsony követi.
- A diákönkormányzat szervezésében hagyomány a farsangi mulatság szervezése, amire textiltermék-összeállító tanulóink divatbemutatóval készülnek.
- Megünnepeljük a Madarak és Fák napját a természetben, ahol túra formájában, vetélkedőkkel, feladatokkal tarkított programot kínálunk. Általában két napon át tartó program: játékok, vetélkedők, közös kirándulás, sportolás vár a tanulóknak a gyermeknapon.
- A Föld napján (ápr. 22.) nagy létszámmal veszünk részt a sárpentelei Városi Természetbarát találkozón. A rendezvénynek hosszú évek óta társrendezői vagyunk..
- Hagyományt teremtettünk a házi versenyekkel, vetélkedőkkel. Nagy érdeklődés kíséri a szavaló, ének, szépíró, szépíró, szépíró, anyanyelvi versenyt. Megyei és országos sport- tanulmányi és egyéb versenyeken vesznek részt tanulóink. (A tanulásban akadályozott tanulók nevelését, oktatását ellátó

általános iskolák tanulójának országos Komplex Tanulmányi Versenye és a speciális szakiskolai tanulók Szakmai Kiváló Tanulója Versenyre.)

- Kiállításokat szervezünk tanulóink rajzaiból, alkotásaiból és munkadarabjaiból.
- Iskolai tanulmányi versenyeket szervezünk iskolai, területi, országos szinten: vers, ének, hangszer, szépíró, szépolvasó, tantárgyi, szakmai területeken.
- Sportversenyeket szervezünk, iskolai, megyei, országos szinten: labdarúgás, kosárlabda, atlétika, úszás sportágakban.
- Minden évben 1-4. osztályokban „Családi Nap”-ot tartunk. Erre a szülőket, nagyszülőket hívjuk meg. A hozzátartozók megnézhetik gyermeküket tanítási órán, szabadidős tevékenységen. Megmutatjuk a gyermek fejlődését, szereplési készségét, kedvét, magatartását, viselkedését, együttműködését. Összekötjük az anyák napi köszöntővel, ahol a gyerekek műsorral, virággal, ajándékkal kedveskednek a meghívott édesanyáknak, nagymamáknak.
- Tanórához kapcsolódó üzemeltetések szervezése évfolyamonként: faipar, kőműves, konyhai kiegészítő, virágkötő, textiltermék-összeállító, számítógépes adatrögzítő szakmát tanuló diákjaink számára. Speciális szakiskolai tanulóink karácsonyi vásárt szerveznek a Városház téren.
- Tanórán kívüli foglalkozások, szakköreink: rajz, ének, tánc, informatika, kiskakás, virágkötő, barkács.
- Képességfejlesztő terápiás foglalkozásunk: kutyásterápia.
- Csoportközi foglalkozásunk: Vízkeresztől karácsonyig címen évi 10 alkalommal szerveződik.
- A tanulók ismereteinek bővítése, esztétikai nevelése céljából múzeum, képtár, színház látogatásokat szervezünk.
- Az egészségvédelmi nap mellett fontosnak tartjuk, hogy tanulóink megismerkedjenek különböző bűnmegelőzési, környezetvédelmi programokkal.
- Tanórai differenciálás megvalósításához fejlesztő eszközöket készítünk.
- A tanévzáró ünnepélyen Alapítványunk kuratóriuma fiatalon elhunyt gyógypedagógus kollégánkról elnevezett *Reich Ferenc Díjjal* jutalmazza a kiváló teljesítményt nyújtott végzős szakiskolás tanulókat.
- Nevelőtestületünk számára évi 1 alkalommal tantestület tapasztalatcsere látogatást szervezünk hasonló típusú intézményekben önképzés, továbbképzés céljából.
-

4. A PEDAGÓGUSOK HELYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATAI

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- Készüljön a tanítási órákra
- Javítsa a tanulók dolgozatait

- Értékelje a tanulók munkáját rendszeresen
- Dokumentálja a megtartott tanítási órákat
- Bonyolítsa le a különbözeti, osztályozó vizsgákat
- Vezesse le a tanulmányi versenyeket
- Feladata a tehetséggondozás, a tanulók fejlesztése
- Felügyeljen a vizsgákon, a tanulmányi versenyeken, az iskolai méréseken
- Szervezzen iskolai kulturális, és sportprogramokat
- Tartson fogadóórákat
- Vegyen részt nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken
- Vegyen részt a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken
- Vegyen részt a munkaközösségi értekezleteken
- Felügyeljen a tanulókra óráközi szünetekben
- Szervezzen tanulmányi kirándulásokat, iskolai ünnepségeket és rendezvényeket
- Működjön közre az iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában
- Tanítás nélküli munkanapokon végezzen az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkát

4.1. Az osztályfőnöki munka tartalma

- Intézmény helyi tanterve szerint
- Osztályfőnöki tanmenet alapján
- Munkaköri leírás alapján

4.2. Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Segítse és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját
- Az iskola pedagógiai programjának szellemében nevelje osztályának tanulóit, munkája során maximálisan legyen tekintettel a személyiségfejlődésükre
- Vezesse felelősségteljesen az osztályközösséget

- Ismerje meg a tanulókat, fejlessze képességeiket, segítse őket az önállósodásban, munkájukban
- Kísérje figyelemmel a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét
- Szükség esetén hospitáljon az osztály tanítási óráin és tanórán kívüli foglalkozásain
- A tanulók magatartásának és szorgalmának minősítését az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével végezze
- Tegyen javaslatot a tanulók továbbtanulásával, jutalmazásával, fegyelmi büntetésével kapcsolatos ügyekben
- Hangolja össze az iskola és a család nevelőmunkáját
- Munkája során kölcsönösen működjön együtt a szülőkkel a tanulók személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában
- Adjon tanácsot a szülőknek gyermekük elfogadásában, az otthoni életvezetési problémáiknak megoldásában
- Tartson megbeszélést a szülővel igény szerint, tárja fel az esetleges nehézségek okait, segítsen azok leküzdésében
- Évente két alkalommal szülői értekezletet hívjon össze, ahol számoljon be osztálya neveltségi szintjéről, magatartásáról. Ismertesse az osztály előtt álló követelményeket, feladatokat
- Az egész osztályt érintő fegyelmi vagy tanulmányi probléma esetén, kiscsoportos megbeszélést hívjon össze a betanító szaktanárok közreműködésével
- Segítse az osztály szülői munkaközösségének munkáját
- Tájékoztató füzet útján tájékoztassa a szülőket a tanuló munkájáról. A betanító szaktanárokkal közösen ellenőrizze a tájékoztató füzetbe és naplóba beírt jegyeket, amennyiben ezt a tanuló a nevelőinek átadja
- Minden évben készítse el osztályfőnöki tanmenetét, a köznevelési törvényre, a pedagógiai programra és osztály sajátosságaira alapozva
- Nézze át év elején a gyerekek szakértői véleményét, ellenőrizze az iskolakijelöléseket, kontrollok időpontját, tantárgyi felmentéseket
- Az általa vezetett csoportnaplóban rögzítse a gyermekek személyi adatait és az egyéb megjegyzéseket. A naplók megnyitásának és lezárásának dátumát, valamint a záradékok szövegét az iskolavezetés határozza meg
- Készítsen minden év május v. március 31-ig a következő évben kontrollköteles tanulókról pedagógiai véleményt

- Készítsen egyéni fejlesztési tervet a rehabilitációs foglalkozásokat vezető pedagógusok közreműködésével
- A törzslapokat az év elején nyissa meg, év végén rögzítse az értékeléseket, záradékokat, összeolvasás után zárja le azt
- Töltse ki a bizonyítványokat, év elején szedje be azokat, az irodába adja le megőrzésre
- Évente két alkalommal (november és április hónapokban) írjon negyedéves értékelést a szülőknek a tanulók előmeneteléről
- Adjon le, félévkor és év végén csoportjára vonatkozó statisztikai jelentést
- Naprakészen vezesse az óráit, túlóráit, helyettesítési óráit. A többletóra elszámoló lapot összesítés után minden hónap 6. munkanapjáig adja le

5. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

A nevelő-oktató munka intézményünkben a NAT által meghatározott, SNI tanulók részére kidolgozott 32/2012. EMMI rendelet irányelvei, a tanulásban akadályozott és autista tanulók számára kiadott kerettanterv alapján elkészített, intézményi helyi tanterv szerint folyik.

Kiemelt figyelmet igénylő tanuló:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

Kiemelkedő fontosságúnak tartjuk a megfelelő magatartásmódok kialakításában, illetve a magatartási problémák kezelésében a pedagógusok személyes hatását, személyiségük közvetlen befolyását és azt a viszonyt, amelyet a tanulókkal kialakítanak. A családdal, a szülőkkel való szoros és rendszeres, kapcsolattartást is nagyon lényegesnek tartjuk. A gyermekek családi körülményeiről szerzett tapasztalatok nagyon sok esetben eredményesek a problémák feltárásában és megoldásában. Pedagógiai tevékenységeink során törekszünk a közösség egységévé formálására, a másság elfogadására, a közösség helyes érték – és normarendszerének kialakítására.

Az ilyen jellegű problémák általában meghaladják az iskola kereteit, lehetőségeit. Kapcsolatot tartunk a Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal és a szociális intézményekkel.

Pedagógiai feladatok

- az okok feltárása: a család megismerése, a tanuló helye a családban
- az osztályban tanító pedagógusok bevonása a nevelési gondok megoldásába
- a szülők bevonása a nevelési problémák megoldásába
- súlyosabb esetben szakember segítségének kérése (pszichológus, szociális szakemberek)
- a tanulóval való egyéni bánásmód, beszélgetések, személyre szabott, nevelő szándékú feladatok adása
- a szabályok be nem tartása esetén következetes bánásmód, szankciók
- különféle lehetőségek ajánlása a szabadidő hasznos eltöltésére
- szociális helyzetfelmérés, lehetőség szerinti segítségnyújtás
- tájékoztató előadások a fiatalok káros szenvedélyeiről (orvosi és rendőrségi szakemberek bevonásával: DADA program, Gaja Környezetvédő Egyesület)
- a nevelőtestület konzultációja a devianciáról, a rehabilitációs tevékenységről (nevelési értekezlet, belső továbbképzések)

5.1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

Pedagógiai hitvallásunk szerint - „Hinnünk kell, hogy tehetségesek vagyunk valamiben, s ezt a valamit bármi áron is el kell érnünk” – arra törekszünk, hogy tanulásban akadályozott és autizmussal élő tanulóinkban is felismerjük a tehetséget. A tehetség felismerése nem egyszerű feladat. A tehetség kibontakoztatását serkenti: a megfelelő légkör megteremtése, a motiváció, a tanár ösztönző attitűdje, a bizalom stb. Gátolja: az érdektelenség, a túlzott fegyelem, a teljesítmény-kényszer stb.

A tehetséggondozás módszerei

- egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése
- csoportbontás
- oktatás (idegen nyelv, informatika)
- szakkörök
- tanulmányi versenyek, ezekre előkészítő foglalkozások
- továbbtanulás előkészítése
- kulturális rendezvények látogatása
- sportversenyek

- iskolai könyvtár
- szabadidős tevékenységek

5.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókat nevelő-oktató intézményként pedagógiai munkánk egészét gyógypedagógiai tevékenységként értelmezhetjük, így a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program minden tanulónkra vonatkozó, a tanítás-tanulás folyamatának egészét átfogó, terápiás jellegű kompetenciafejlesztő program. A program a következő elemekből épül fel:

- diagnosztizálás
- az egyéni habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megszervezésének elvei és eljárási rendje
- a tanulás tanítása (technikák, stratégiák, módszerek)
- a tanórai differenciálás

5.2.1. Diagnosztizálás

A fejlesztés folyamata a tanuló képességstruktúrájának feltárásával, tanulási szokásainak, technikáinak megismerésével kezdődik. Pedagógiai munkánkban a szakvéleményekre támaszkodunk, melyet a továbbiakban kiegészítünk a habilitációs munkacsoport által kidolgozott mérésekkel.

A diagnosztizálás módszerei

- készség- és képességfelmérés a habilitációs munkacsoport által kidolgozott mérőeszközökkel
- strukturált megfigyelés különböző tevékenységek végzése alatt (tanóra, szabadidő, önkiszolgálás stb.)
- dokumentumelemzés (szakvélemény, egyéb pedagógiai vélemények, óvodai fejlődési dokumentumok, egyéni fejlesztési tervek, a tanuló iskolai produktumai stb.)
- interjú (gyermekkel, szülővel, eddigi fejlesztésben részt vevő szakemberekkel)
- beszélgetés a szülővel a gyermek fejlődéséről, otthoni szokásairól, érzelmi, akarati életéről stb.

A diagnosztizálás területei

- nyelvi készségek és képességek
  - a beszéd tartalmi és formai oldala
  - olvasás-és íráskészség (diszlexia, diszgráfia)
  - szövegértés, szövegalkotás
- kognitív funkciók
  - érzékelés, észlelés
  - figyelem
  - emlékezet (rövid távú, hosszú távú memória)

- gondolkodás (analízis, szintézis, induktív és deduktív gondolkodás, általánosítás, következtetés, problémamegoldó gondolkodás stb.)
- matematikai készségek és képességek (mennyiségállandóság, számfogalom, számemlékezet, alpműveletek és inverzeik, szöveges feladatok, logikai feladatok stb.)
- motorikum
  - téri orientáció (lateralitás, szem-kéz koordináció, test séma)
  - nagymozgás
  - finommotorika
- szociális készségek
  - önismeret, énkép
  - együttműködési készség
  - feladattudat, feladatvállalás, feladattartás
  - motiválhatóság szintje
  - konfliktuskezelés
- önkiszolgálás szintje

A mérések során a gyermek életkori sajátosságainak és fejlődési profiljának megfelelő területeket vizsgáljuk.

A diagnosztizálást végző pedagógusok

- az egyéni fejlesztést, rehabilitációt végző gyógypedagógusok
- logopédus, szomatopedagógus, tiflopedagógus, pszichopedagógus, szurdopedagógus, konduktor, gyógytestnevelő
- osztályfőnök

5.2.2. Az egyéni habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megszervezésének elvei és eljárási rendje

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható habilitációs, rehabilitációs nevelés célja a tanulásban akadályozott és autizmussal élő gyermekek, fiatalok eredményes társadalmi integrációja.

Mivel az autizmus az egész személyiséget átható (pervazív) fejlődési zavar, az ebből eredő hátrányok csökkentését segítő fejlesztő programok iskolánk helyi tantervének részeként működnek. Megjelennek tréning formájában, egy-egy terület önálló fejlesztési programjaként, valamint beépülnek a tanórán kívüli programokba is.

Az intézmény pedagógusai által hatékonyan működtetett egyéni fejlesztés távol áll a tananyagközpontú módszertantól. Tananyagok az egyéni fejlesztésben kizárólag eszközjelleggel jelenhetnek meg, azaz a cél nem az elsajátítás, hanem a tartalomba ágyazott képességfejlesztés.

Az egyéni fejlesztés eszközrendszeréhez kapcsolódnak az input- és outputmérésekhez kidolgozott mérőlapok, melyek segítenek meghatározni a fejlesztési célokat, és mérik a fejlesztés eredményét; a fejlesztési területenként csoportosított eszköztár, valamint a tanórán kívüli és a tanórába ágyazott egyéni fejlesztés programja.

Tanulásban akadályozott tanulóink esetében a diagnosztikus mérések eredményeire támaszkodva készül el az egyéni fejlesztési terv. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor azt kell vizsgálni, hogy az egyéni fejlesztés, a terápiás eljárás és eszközrendszer miként tud hozzájárulni a pszichikai és fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

A fejlesztés a fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a tanulási technikák elsajátítására, a felzárkóztatásra irányul. Lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás, mely a fejlesztés tartalmának, eljárásainak tervezését, esetleges módosítását szolgálja, így megelőzheti további – másodlagos – tünetek megjelenését.

A rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások szervezése egyénileg, vagy kiscsoportos formában történik. A csoportba sorolás alapja a tanév elején végzett diagnosztikus mérés. Gyógypedagógusaink a rehabilitáció során egy-egy fejlesztési területre specializálódtak. Az alsó tagozaton délelőtt tartjuk a kiscsoportos, délután pedig az egyéni fejlesztő órákat.

A rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások tervezéséhez, szervezéséhez szorosan hozzátartozik a pedagógusok módszertani eszköztárának bővítése. A költséghatékonyság elvét is követve intézményünkben évek óta jól működő hagyomány a fejlesztőeszköz – készítés. Az egyes fejlesztési területekhez használható fejlesztő eszközök elkészítésével folyamatosan bővül az intézmény eszközkészlete. A gyermekek bevonásával a munkafolyamatba a fejlesztő hatás hatványozódik, mivel a gyermek képességei a készítés és a használat során is fejlődnek. A gyermek kompetenssé és érdekeltté válik saját fejlődési folyamatában, a pedagógus partnere lesz a tervezési és megvalósítási folyamatban.

Fejlesztési területek

- logopédia
- nyelvi készségek és képességek fejlesztése
- matematikai készségek és egyéb kognitív funkciók
- finommotorika
- szenzomotoros integrációs terápia
- tehetséggondozás

5.2.3. A tanulás tanítása (technikák, stratégiák, módszerek)

Alsó tagozat

Az alsó tagozatban előtérbe helyezzük a tankönyvek, taneszközök helyes használatát pl. munkatankönyvek piktogramjainak értelmezését, az ábrák, képanyagok elemzését, a feladatok külső algoritmusokkal vezérelt megoldását, feladat végrehajtás sorrendjét, az összehasonlítást, az önellenőrzés módjait, lehetőségét, az írásbeli feladatok végrehajtását. A technikai jellegű, manuális feladatokban a pontos mintakövetést, az algoritmizált lépések leolvasását. A mozgásban az utánzás, a mintakövetés tanulása, a szabályok elsajátítása.

Folyamatosan végzett tevékenység az esztétikus füzetvezetés, a képi ábrázolás elemi formái, tartalmi és esztétikai követelményeinek megismertetése, az önkifejezés, a viszonyulás képi megjelenítése. Megtanítjuk tanulóinkat az alsó tagozatban a rövid, egyszerű szövegkezelésre, elemzésre, értelmezésre, a bevésés technikájára – az egyéni tanulási sajátosság felismerésére, a tartalomjegyzék kezelésére, a gyermeklexikonok és gyermekeknek szóló segédanyagok irányítás melletti felhasználására.

A tanulás tanításának fontos eleme, hogy a tantárgyak taneszközeit (pl. matematikai, technikai, informatikai) a gyermekek megtanulják adekvátan használni a tanórán, és önállóan alkalmazni, segédeszközként hasznosítani.

A tanulás tanításának részét képezik az egyszerű memoriterek, versek tanulása az egyéni sajátosságoknak megfelelően, az ismétlés, a felidézés módjainak, gyakoriságának elsajátítása.

Felső tagozat, speciális szakiskola

A felső tagozaton és a speciális szakiskolában előtérbe kerül az elsajátított tanulási módszerek alkalmazása, az önálló tanulás megvalósítása. Arra törekszünk, hogy a tanuló elsajátítsa a problémája megoldásához a segítségkérés, a segítség igénybevételének formáit is.

A felső tagozatos tanulók esetében igyekszünk tanuló párokat kialakítani, a kiscsoportos együttműködésnek, a csoportmunkának nagy szerepet szánunk.

Gyakorolják és alkalmazzák atankönyvekkel, feladatlapokkal, munkalapokkal való önálló tanulást, a szövegfeldolgozás, értelmezés formáit, fejlettségüknek megfelelő feldolgozási lehetőségeket. El kell jutni a tanulóknak az ésszerű, a takarékos, az esztétikus füzetvezetéshez, technikai, vizuális jellegű alkotások önálló elkészítéséhez. Képesé kell válniuk a tervezésre, a belsővé vált algoritmusok pontos alkalmazására, a munkamenet összeállítására. El kell sajátítani a hatékony önellenőrzést, hibák javítását, értelmezését, a tanuláshoz szükséges speciális taneszközök használatát. Képességeik szerint eljuttatjuk a tanulókat az egyszerű vázlatkészítéshez, jegyzeteléshez.

5.2.4. A tanórai differenciálás

A gyermekek tapasztalatszerzési/ismeretszerzési folyamatát úgy segíthetjük elő maximálisan, ha azt egyéni szükségleteikhez igazítjuk. Ez az elvárás a tanórai differenciálás igényét veti fel. Pedagógusaink érzékenyek a tanulók egyéni különbségei iránt és törekszenek alkalmazkodni hozzá.

Intézményünkben a differenciálás direkt és indirekt módját is alkalmazzuk. A direkt differenciálás lényege az, hogy akinek különböző a képességbeli, vagy fiziológiai terhelhetősége, az elé más-más célt tűzünk ki, más-más feladatokkal emeljük egyéni teljesítményük szintjét. Az effajta differenciálás alatt csoportok, vagy rétegek kialakítását értjük. A rétegek kialakításának alapja a teljesítmény mellett lehet az aktivitás, érdeklődés, motiváltság is. A csoportokban eltérőek a feladatok, eszközök és a módszerek. Van olyan csoport, melynek tagjaival a pedagógus közvetlenül foglalkozik. Mások önállóan dolgoznak.

A tanulók egyéni szükségleteihez való alkalmazkodást nemcsak direkt, a szervezésben megjelenő módon oldjuk meg. Az indirekt differenciálás során olyan feladatokat, tevékenységeket kínálunk fel a tanulóknak, amelyek lehetőséget nyújtanak differenciált teljesítményre. A pedagógus feladata, hogy megteremtse az optimális tanulási feltételeket, biztosítsa a szükséges eszközöket, megszervezze a gyermekek eltérő képességeihez igazodó tevékenységrendszert. A tanulók maguk választhatnak szintjüknek megfelelő feladatot, ami motiválttá és aktívvá teszi őket az ismeretszerzés folyamatában. A lényeg az, hogy a tanuló differenciálja saját magát, és nem a pedagógus a tanulót. Előnye, hogy nem szelektál, érzelmi biztonságot teremt a gyermek számára.

5.2.5. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A gyermek – és ifjúságvédelmi tevékenység átfogja az iskolai élet egészét azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő-óvó intézkedést tegyen a rászorulóknak érdekében, őrkdjön a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű gyermekek elviselhető életlehetőségei felett.

Feladatunk a tanulók életkori szakaszaihoz kötötten tér el, figyelve a kisiskoláskorúak igényeit.

A gyermekvédelmi tevékenység fontosabb feladatai alsó tagozatos tanulóknál (6-12 életév)

- a tanulók elemi szükségleteinek (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) figyelemmel kísérése
- a tanuló egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása és a testi épségének megóvása
- a tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása az iskolaorvosi szolgáltatón keresztül, az iskolafogászati rendelésekkel, a szakorvosi ellátás (szemészet, fülészet, ortopédia, stb.) és segédeszközök hozzáférhetősége igény szerint
- a tanuló intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkozás, felzárkóztatás, stb.) a tanuló igénye szerint

- a család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle támogatások –pénzbeli és természetbeli – felkutatása, a hozzájutás segítése, támogatása, valamint tanácsadás a családellátó tevékenységhez
- segítség nyújtása a kulturált szabadidőtöltéshez, az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken történő részvételhez
- lehetőség szerint nyári tábor, napközis tábor biztosítása – ehhez anyagi erőforrást keresése,
- gyors és hatékony intervenció szervezése a gyermeket veszélyeztető helyzetben
- a tanuló eredményeinek, a rendszeres iskolába járásának folyamatos ellenőrzése – szükség esetén eljárás kezdeményezése

A felső tagozatos és szakiskolás tanulók ellátásával kapcsolatosan a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

A megváltozott, egyre romló gazdasági körülmények, a szülők szociális-egzisztenciális elbizonytalanodása évről-évre több feladatot rónak az ifjúsággal foglalkozókra. Ennek következtében az ifjúságvédelmi munka a fiatalok életvitelével – életmódjával, szabadidejük hasznos eltöltésével, az ehhez kapcsolódó prevenciós munkával, a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű tanulókkal való kiemelt foglalkozásban jelölhető meg.

Az intézmény eredményes működéséhez elengedhetetlen mind a tanárok, mind a fiatalok részéről a kiegyensúlyozott, nyugodt légkör. Az ifjúságvédelemmel foglalkozó szakemberre háruló igen nehéz feladat, hogy a híd szerepét betöltve közvetítsen pedagógus, diák és szülő között, kölcsönös és őszinte bizalmat feltételezve és egymás személyiségi jogait a legmesszebbmenőkig tiszteletben tartva. Céljaink elérése érdekében folyamatosan figyelemmel kell kísérni a tanulók testi-lelki fejlődését.

Helyzetfelmérés

- tájékozódás a fiatalok családban elfoglalt helyéről, életmódjáról, életviteléről
- önértékelési gondokról, a kudarcról, az önmegvalósítási nehézségekről, példaképekről, célokról, értékrendjéről
- tanulási, beilleszkedési stb. nehézségeiről stb.

Szervezési feladatok

- előadások szervezése a fiatalokat érintő témakörökben
- szabadidős tevékenységek ajánlása
- rendhagyó osztályfőnöki órák tartásához szakemberek meghívása
- egyéni és csoportos problémafeltáró beszélgetési lehetőségek szervezése
- kapcsolattartás a szülőkkel, diákokkal
- kapcsolattartás az osztályfőnökökkel, a nevelőtestülettel

- kapcsolattartás a hatóságokkal (pl.: rendőrség), a családsegítő szolgálattal és segítő civil szervezetekkel
- segítségnyújtás ahhoz, hogy a diákok egyéni problémáikhoz külső szakember segítségét igénybe vehessék
- kiscsoportos foglalkozások /viselkedéskultúra, káros szenvedélyek, generációs problémák feloldása stb./
- közvélemény-kutatás megszervezése
- a hatóságok részére pedagógiai vélemény elkészítése az osztályfőnökökkel közösen

Prevenációs munka

- előadások szervezése, ismeretterjesztés (alternatívák a szabadidő hasznos eltöltésére, helyes táplálkozás, dohányzás, drog, AIDS, alkohol)
- felmérés az osztályokban a káros szenvedélyekről
- személyes beszélgetés, tanácsadás, szakemberhez irányítás, segítségnyújtás a szociális jellegű segélyek igényléséhez

Szociális jellegű feladatok

- kapcsolattartás az osztályfőnökökkel a valamilyen problémával küzdő, hátrányos helyzetű tanulók segítése érdekében
- krízishelyzetben lévő tanulók gondjainak megoldása, a szülő és a tanuló gyermekvédelmi, rendőri, gyámügyi stb. segítségnyújtásával kapcsolatban

5.2.6. A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek

Az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI tanulóinak jelentős része szociálisan hátrányos helyzetű családban nevelkedik. Szüleik alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, szakképzetlenségük miatt a munkaerőpiacon kedvezőtlen helyzetben vannak.

A családokban magas a munkanélküliség, kevés köztük az a szülőpár, ahol mindkettő munkahelyre rendelkeznek. Egy-egy családban általában a magyar társadalomban átlagos gyermeklétszámnál több gyermeket nevelnek, sok esetben nagyon nehéz körülmények között. Az egyszülős családok aránya az országos átlagnak megfelelő.

A családok magas arányban részesülnek szociális juttatásokban, rendszeres és rendkívüli ellátásokra szorulnak. A kedvezőtlen szociális helyzetet esetenként életvezetési hiányosságok, problémák is nehezítik, gyakran kerül sor a gyermekvédelmi intézményrendszer beavatkozására, hogy a tanuló a családjában nevelkedhessen, vagy a számára legkedvezőbb gyermekvédelmi ellátásban részesülhessen.

Az iskola számtalan tevékenységi és szervezeti formát működtet, amely a tanulók helyzetéből, családi háttéréből adódó szociális hátrányok enyhítését szolgálják.

Szervezési feladatok

- a szociális hátrányok feltérképezése családszociológiai vizsgálatokkal, a személyiségi jogokat nem sértő adatok bekérésével
- a problémák feltárása és a stratégiák kidolgozása az egyéni megsegítésre
- kapcsolatfelvétel a szociális szférával, hatóságokkal, támogatási formák felkutatása
- folyamatos kapcsolattartás a szülővel, tájékoztatás, tanácsadás

Tevékenységek

- napi háromszori étkezés (tízórai, ebéd, és uzsonna) biztosítása igény szerint
- a tanítási napokon a tanítás kezdete előtt és befejezését követően, valamint az őszi, téli és a tavaszi szünetben ügyelet szervezése, programok biztosítása a dolgozó szülők, valamint a szociálisan hátrányos családi környezetben élő tanulók számára
- napközis és tanulószobai foglalkozások biztosítása az 1-13. évfolyamon valamennyi tanuló részére
- eseti és igény szerinti egészségügyi ellátás a házon belül, és a szakrendelés igénybevételéhez nyújtott segítség
- szakkörök működtetése a képességfejlesztésre, a hátrányok enyhítésére, a tehetséges tanulók differenciált megsegítésére
- mindennapi testedzés a tornateremben, az uszodában vagy a szabadban
- sportkör működtetése
- a könyvtár használata, könyvek kölcsönzése, könyvtári foglalkozások igénybevétele
- a környező (könnyen megközelíthető) kulturális szolgáltatások közös, csoportos igénybevétele múzeumok, kiállítások, műemlékek megtekintése, mozi és színházlátogatás alkalmanként
- felkészítéskulturális és sportversenyekre, vetélkedőkre, tanulóknak hirdetett iskolai és iskolán kívüli versenyekre
- táborok, túrák szervezése, bonyolítása tanévben és szünidőben
- tájékoztató, felvilágosító programok kimunkálása a drogmegelőzéssel kapcsolatosan, ezen tevékenységek, tartalmak beépítése az osztályfőnöki órába és az egészségnevelésbe
- segélyezési lehetőségek felkutatása
- hazai és közösségi pályázatok felkutatása, pályázatírás, projektek lebonyolítása
- pályaválasztással kapcsolatos tevékenységek
- pályaválasztási ismeretek beépítése az osztályfőnöki órába a 6. évfolyamtól kezdődően
- önismereti képességek, pályaelképzelések és vonzódások folyamatos elemzése
- választható szakmák körének megismertetése a tanulókkal, a szülőkkel
- tájékoztató, látogatás a szakiskolákban, gyakorlati képző helyeken

- egyéni segítségnyújtás a szakmaválasztásban
- pályaaalkalmassági vizsgálatok, az egészségügyi szűrések megszervezése a szülők bevonásával
- a beiskolázási tennivalók elvégzése, a szülők rendszeres tájékoztatása
- pályaaorientáció, szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás 9-10. évfolyamon

6. A TANULÓKNAK AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAINAK GYAKORLÁSI RENDJE

A tanulók az intézményi döntéshozatali vélemény alkotásába a diákönkormányzatot vezető tanár képviseletében – közvetítésével nyilváníthat véleményt.

7. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI

KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

7.1. Az iskola szereplőinek együttműködése

A tanuló, a szülő és a pedagógus az iskolai tanítás-nevelés-tanulás folyamatának három egymásra utalt, azonos érdekű szereplője. Az együttműködés alkalmazkodási képességet, empátiát, bizalmat, fegyelmet és sok türelmet kíván mindhárom féltől. A szülők iskolához fűződő kapcsolatában a legfontosabb elem a bizalom. A szülőknek joguk van minden olyan, a gyermeküket érintő információhoz, a mely gyermekük személyiségfejlődésével, iskolai előmenetelével kapcsolatos. A szülőket a tanév végén tájékoztatjuk azokról a taneszközökről, segédletekről, amelyekre a következő tanévben szükség lesz. Arra törekszünk, hogy a szülők kiadásait lehetőség szerint csökkentjük.

7.2. Szülői értekezlet

Az osztályok szülői közössége számára tanévenként kettő szülői értekezletet tartunk az osztályfőnökök vezetésével.

Feladata

- a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása, a szülők tájékoztatása
  - az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről
  - a helyi tanterv követelményeiről
  - a pedagógusok értékelő munkájáról
  - saját gyermekük tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról
  - a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről
  - az iskola és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról
  - a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatója felé

7.3. Fogadóóra

Feladata

A szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. A pedagógusok heti egy fogadóórájának időpontjáról az első szülői értekezleten adunk tájékoztatást és az iskola alsó folyosóján jól látható helyen közzé tesszük.

7.4. Nyílt tanítási nap

Feladata

A szülők betekintést nyerjenek az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül a gyermek és az osztályközösség iskolai életéről. A 7-8. osztályos tanulókat és szüleiket segítse a szakmaválasztásban.

7.5. Írásbeli tájékoztató

Feladata

A szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve különféle iskolai vagy osztályszintű programokról és az aktuális információkról is. Az osztályfőnök havonta ellenőrzi az osztálynapló és az ellenőrző érdemjegyeinek azonosságát, és pótolja az ellenőrző könyv hiányzó érdemjegyeit. Negyed és háromnegyed éves értékelést adunk diákjaink tanulmányi előmeneteléről.

A tanulókat az iskola életéről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják. A tanulót fejlődéséről, egyéni haladásáról a pedagógusok folyamatosan tájékoztatják. A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, a diákönkormányzat vezetőjével.

7.6. Üzenetek

A tájékoztató füzet, az ellenőrző könyv a szülőkkel való napi kapcsolattartást biztosítja, mely tartalmazza

- a tanuló személyi adatait
- a tanárok névsorát
- az iskola értesítéseit
- a szülő kéréséit
- a tanulók érdemjegyeit

Rendkívüli esetekben telefonon, vagy levél útján értesítjük a szülőt.

7.7. A pedagógusok és tanulók közötti együttműködés formái

Célunk folyamatos, kiegyensúlyozott, feszültségmentes kapcsolatban az egyéni képességeknek megfelelő eredmények elérése, a személyiség kibontakoztatása a nevelő-oktató munkában. A pedagógusok és tanulók közötti együttműködés formái:

- tanórai munka
- osztályfőnöki órák
- közösségi programok
- egyéni beszélgetések
- diákönkormányzat
- reggeli beszélgető kör

IV. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

1. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

Az egészségfejlesztés legfőbb színtere a család, de a közvélemény, a szülők és a tömegtájékoztatás is elvárja, hogy az iskola is vállaljon benne szerepet.

Elvi megfontolások

- A tanköteles korú gyermekek hosszú éveken át látogatják az iskolát
- A tanulók, főképpen az alafokon, személyiségfejlődésük olyan periódusában vannak, mikor még érdemi hatás érhető el a későbbi ideálok, preferenciák kialakításában
- Az iskola gyerekekre gyakorolt hatása több rétegű, komplex kommunikációs üzenetként fogható fel. Egyrészt a nyíltan megfogalmazott tananyag, másrészt a „rejtett tanterv”, az iskolai mindennapok hozadéka, amelyben a tárgyi környezet és az emberi viszonylatok minősége tükröződik. Ilyen értelemben az iskola az egészségtámogató magatartásmódok kialakulásának folyamatában a szocializáció és a primer prevenció kitüntetett színtere.

A program alapelve

Az iskolai egészségnevelés folyamatában nem egy „iskolás”- „tankönyvszagú” programot kell adnunk, hanem olyan élő gyakorlatot, amelyben változik magatartásuk, viselkedésük, attitűdjük. Ezért a program az iskola valamennyi színterén folyamatosan jelen van, de túl az iskola falakon is folytatódik. Nagyobb hangsúlyt kapnak az érzelmi azonosulást kiváltó indirekt nevelő hatások, azok érvényesülése.

Az egészségmegőrzés és védelem a mindennapi élet része, alapvető pozitív megközelítés, mely figyelembe veszi az egyén szociális és gazdasági helyzetét, fizikai és mentális kapacitását.

2. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS CÉLJA

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az iskolában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az iskolánkban működő teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok az intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek, a tanuló és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az egészségfejlesztés célja tehát, hogy

- Növekedjen a születéskor várható időtartam, valamint a betegségtől mentes életszakasz hossza és javuljon az életminőség
- A család mellett az iskola váljék az egészségfejlesztés kiemelkedő színterévé
- Kedvező irányban változzék a közoktatási intézményrendszerének légköre
- A gyenge fizikumú, vagy egyéb okok miatt kiszűrt egészségileg hátrányos helyzetű tanulóknak azonos életesély biztosítása

A fentieket figyelembe véve az iskola egészségnevelési programjának általános célja: valamennyi tanulóban tudatosítani, hogy a teljes emberi élet elengedhetetlen feltétele az ember egészségének megóvása. Felismertetni, hogy az ember egészsége olyan érték, amelyért mi magunk felelősek vagyunk.

2.1. Az egészségfejlesztési célok megvalósulásának pedagógiai feltételei

- a nevelési-fejlesztési folyamatban figyelembe vesszük a tanuló sajátos fejlődési ütemét, sérülését, életlehetőségeit,
- a nevelési folyamatban, minden elemében alkalmazzuk a sérülésspecifikus eljárásokat, terápiákat, szociális tréningeket,
- életközeli, társas helyzeteket teremtünk, amelyben konkrét tapasztalatokat szerezhetsz, szokásrendeket sajátíthatsz el, hatékonyabban tanulhatsz a tanuló,
- valamennyi nevelési folyamatban építünk a tanuló előzetes tudására -, az elsajátított ismeretek megerősítésére, beillesztésére, alkalmazására
- a fejlesztés, a kívánt magatartás – konstruktív életvezetés – elérése érdekében szövetkezünk a szülővel, építünk a gyermek természetes nevelő környezetére,
- az értékelés, a visszajelzés legyen jelen az egészségnevelés egész folyamatában – indirekt formák alkalmazásával, óvakodva az ítélezéstől,
- a másságot, a szociokulturális különbségeket maximálisan figyelembe vesszük, építünk a tanuló értékeire,
- kialakítjuk a rendszeres testmozgás, az egészséges táplálkozás igényét.

3. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS FELADATAI

Intézményünk a teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető, mérhető és értékelhető módon tervezte. Az értékelési gyakorlat négy aspektust vesz figyelembe:

- szociális programtervezés
- értékkel való felruházás
- tudás felépítése, a megszerzett tudás alkalmazása

Az iskolának, mint az egészségfejlesztés alapvető színterének a feladata:

- a tárgyi feltételek megteremtése, amelyek az iskolát biztonságossá és egyben az egészségfejlesztés alkalmas színterévé teszik
- az integrált egészségfejlesztési tartalmak közvetítésének folyamatos és rendszeres biztosítása
- az egészségfejlesztési szempontok beépítése az intézmény minőségbiztosítási rendszerébe
- iskolai egészségnevelési csoport működtetése: iskolaorvos, védőnő, pszichológus, gyógypedagógus, gyermekvédelmi felelős, drogkoordinátor, egészségnevelő
- a tanulók megismertetése a korszerű, egészséges táplálkozás elméleti és gyakorlati alapjaival
- a bántalmazás és az iskolai erőszak megelőzése
- elsősegélynyújtó ismeretek oktatásának bevezetése
- az intézmény vezetője az egészségfejlesztési és prevenció programok kiválasztásánál figyelembe veszi az intézmény pedagógusai, az iskolapszichológus és az iskola-egészségügyi szolgálat véleményét
- a mindennapos egészségfejlesztő testmozgás lehetőségének biztosítása
- rendszeres baleset-megelőzési, balesetvédelmi oktatás
- tanév elején és végén a testnevelés óra keretében a tanulók fizikai állapotának objektív mérése
- a mérés eredményeit figyelembe véve egyénre szabott, képesség szerint differenciált terhelés összeállítása
- a mérés és az elért eredmény kiértékelésében a tanulók egyre aktívabb közreműködése
- a méréshez az iskola testnevelés munkaközössége saját maga által kidolgozott mérőrendszert használ, az évi kétszeri mérést (ősz, tavasz) táblázatban rögzíti

Az egészségvédelem kiemelt témakörei

- az életkorral járó biológiai-, pszichohigiénés, életmódi tényezők
- a társkapcsolatok egészségi, etikai kérdései
- az egészségre káros szokások (helytelen táplálkozás, inaktív életmód)
- az antihumánus szenvedélyek, drogprevenció
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek, a személyiség fejlesztése
- az egészségérték tudatosítása

4. AZ EGÉSZSÉFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁBAN KITÜNTETETT SZÍNTEREK

- A tanórák, valamennyi tantárgy bekapcsolásával, de meghatározó jelentőségűek az osztályfőnöki órák
- a tanórán kívüli, szabadidős tevékenységek, napközis foglalkozások, klubnapközi, szakköri formák, könyvtári órák, a szabadban végzett megfigyelések, anyaggyűjtések
- az iskola falain kívüli programok – tanulmányi kirándulások, túrák, célséták, táborok, erdei iskola, versenyek és egyéb iskolán kívüli rendezvények.

Az egészségnevelés holisztikus látásmódot, szoros kölcsönhatásokat feltételez, ezért csak komplexitásában valósulhat meg, mind tanórai, mind tanórán kívüli rendszerben.

Tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokba integrált programok

- Droghasználat-és bűnmegeelőzési program
- „Iskolai ártalmak” megelőzése, stressz helyzetek kerülése, lelki egészségvédelem
- Szexuális és életvezetési tanácsadások
- Rendszeres, mindennapos testmozgásra vonatkozó törvényi előírások betartása
- Úszás évfolyamonként, heti rendszerességgel
- Természetjárás, rendszeres túra lehetőségek
- Tanulóink fizikai állapotának, állóképességének fejlesztése, mérése a testnevelő és az osztályfőnökök közreműködésével
- Egészségvédelmi Nap
- Sportnap
- Az intézményünkben immár hagyományossá vált Családi nap kiváló lehetőség a család és az iskola egymáshoz közelítéséhez

5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁBANKÖZREMŰKÖDŐ PARTNEREK

Az iskola, mint társadalmi intézmény nem szociális vákuumban, hanem intézményekkel, szervekkel kölcsönhatásban létezik. Így egy programhoz – akár egészségnevelésihez – való csatlakozás hatást gyakorol a szűkebb és tágabb környezettel való viszonyra, a környezet viselkedésére. Az iskola, mint a másodlagos szocializáció intézménye keretet és módot ad az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és gyakorlására, és ebben a fejlesztési folyamatban igénybe veszi szűkebb és tágabb környezetének közreműködését.

Szülők, szülői szervezet

Egészségnevelési programunk kialakításába, megvalósításába bevonjuk a szülőket. Különös figyelmet fordítunk a megfelelő tájékoztatásra, az egészségnevelési célok, feladatok módszerek egyeztetésére.

Iskolaorvos, fogorvos, védőnő

Az iskola-egészségügyi ellátást az iskolaorvos, fogorvos és a védőnő biztosítja. Tevékenységükben összefonódik az egészségügyi szűrés és a prevenció tevékenység.

Feladataik

- Az iskolánkba kerülő gyermek egészségügyi dokumentációjának átvétele: törzslap, oltási könyv és azok további rendszeres vezetése.
- Védőoltások beadása: 11-12 éves korban DITE, MMR; 14 éves korban Hepatitis B elleni védőoltás 2 részletben. Valamennyi oltás előtt üzenő füzet útján értesítjük a szülőket.
- Általános vizsgálat minden tanévben legalább egyszer, probléma esetén ismételve
  - testsúly
  - testmagasság
  - vérnyomásmérés
  - szemészeti szűrés
  - hallásvizsgálat
  - fogorvosi szűrés
  - 8. osztály végén és szakiskolába lépés előtti iskolaorvosi alkalmassági vizsgálat
- Szűrésnél tapasztalt anomália és/vagy panasz esetén az iskolaorvos minden esetben szakorvosi vizsgálatot rendel el. A beutalót az osztályfőnökök juttatják el a szülőkhöz külön felkérő levél kíséretében.
- Élősködők és fertőzések szűrése évi két alkalommal – járvány esetén aktuálisan többször
- Felvilágosítás előadások és személyes beszélgetések formájában az év során folyamatosan
- Aktuális problémák orvosolása, étrendi és testmozgásra, gyógytornára javaslat és tanácsadás soron kívül, szükség szerint

Iskolapszichológus

Intézményünk lehetőség szerint óraadóként alkalmaz iskolapszichológust. A szakember a lelki eredetű problémák feldolgozásában segít a tanulóknak. Tevékenységi köre kiterjed a pedagógusoknak és a szülőknak nyújtott tanácsadásra is.

Szociális kompetenciák

A gyermekvédelmi munkában, valamint a konkrét államigazgatási ügyekben folyamatos kapcsolatot tartunk az illetékes szociális szférával, annak munkatársaival. Probléma centrikus team megbeszéléseket hívunk össze, egyeztetjük a beavatkozási stratégiákat.

Humán Szolgáltató Intézet, egészségügyi szervezetek, intézmények

Az egészségügyi szakellátást igénylő esetekben a Humán Szolgáltató Intézet Székesfehérvári, Abai, Enyingi, Gárdonyi Kistérségi Intézete, a Fejér Megyei Szent György Kórház, illetve egyéb szakrendelések jelentik a segítő kapcsolatok színterét.

Rendvédelmi szervek

Az intézmény rendszeres és jól működő kapcsolatot tart fenn a megyei és városi rendőrkapitányság ifjúságvédelmi munkatársaival. A programok fő témái: bűnmegelőzés, drogprevenció, közlekedésbiztonság. Több éve nagy sikerrel működik iskolánkban a D.A.D.A. (Dohányzás Alkohol Drog AIDS) Program, mely egy olyan általános iskolás korosztálynak szóló képzési, nevelési projekt, amely a veszélyhelyzetek felismerésére, elemzésére és a döntési készség elsajátítására tanítja őket. Közvetíti ezt a rendőr, hiszen tudása, tapasztalata, elhivatottsága és rendszeres önképzéssel gyarapított ismeretanyaga teszi erre alkalmassá.

6. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS MÓDSZEREI

Az intézmény által preferált egészségnevelési módszerek sajátossága, hogy alkalmazkodnak a tanulók eltérő értelmi képességeihez, érzékelési-észlelési sajátosságaikhoz és egyéb akadályozottságukhoz.

- Hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás: évtizedes hagyomány intézményünkben az Egészségvédelmi Nap, melyet több helyszínen és témában korosztályokra specializáltan szervezünk meg. A hagyományos előadás helyett törekszünk a tanulók aktív, személyes bevonására, kooperatív technikák alkalmazására.
- Rizikócsoportos megközelítés: a hasonló egészségi problémákkal, illetve sajátos háttérváltozókkal jellemezhető csoportokkal folytatott megelőző tevékenység során partnereink segítségét is igénybe vesszük, pl. menstruáció – védőnő, drogprevenció – pszichológus stb.
- Érzelmi intelligenciát, társas kompetenciát, alkalmazkodást fokozó beavatkozások: az egészségkárosító magatartásformák háttérében a személy konfliktuskezelési eszköztárának gyengeségei húzódnak meg. Így kiemelt célunk a társas-érzelmi készségek fejlesztése. A pedagógusaink által vezetett foglalkozásokon kívül külső szakértők bevonására is törekszünk.

A módszerek alkalmazása során előnyben részesítjük

- a kötetlen, az irányított beszélgetést
- a problémák megvitatását – a vita módszerét
- a közösségen belüli kommunikációt, a kooperatív együttműködést
- a problémák széleskörű feltárását, összefüggéseinek megismerését – a projekt módszeres beemelésével
- a mintaadást, a minta értelmezését, kritikai elfogadását
- a retorziók nélküli, szabad, nyitott megnyilatkozást, véleményformálást – a bizalom légkörének megteremtésével
- közvéleménykutatást, a vélemények közös elemzését, felhasználását

7. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM FELDOLGOZANDÓ FELADATAI AZ EGYES ÉVFOLYAMOKHOZ RENDELTEN

1-2. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Önismeret - tulajdonságaim, miben különbözöm, mire vagyok képes
- A test tisztántartása – szokásrend elsajátítása irányítással
- A helyes fogápolás
- Az öltözködés – jó és rossz öltözködés, réteges öltözködés, fehémemű csere
- Környezetünk tisztasága – tapasztalatok a tiszta és a szennyezett környezetről.
- Részvétel a környezet tisztántartásában, közreműködés a felnőtt irányításával.
- Tanterem és egyéb helyiségek tisztántartása, higiénés szabályok elsajátítása és betartásának ellenőrzése, gyakori szellőztetés, a bejáratoknál elhelyezett lábtörlők használatának megtanítása, váltócipők használatának kötelezővé tétele
- Fertőzés veszélyes időszakban :
  - gyakori fertőtlenítő kézmosás
  - papír zsebkendő használata
  - beteg gyermekek otthontartása
- A helyes életmód: miből mennyit fogyasszunk, a játék, munka, alvás egyensúlya
- Kapcsolataim: a barát, az osztálytárs, a családtagjaim. Ragaszkodás, szeretet, segítőkészség, illemszabályok
- A közlekedés – tapasztalatok gyűjtése, a gyalogos közlekedés szabályairól – irányítással

3-4. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Önismeret – miben vagyok másokhoz hasonló, mire vagyok képes, mire nem vagyok képes, miért kell betartani a szabályokat, képes vagyok-e erre, melyek a legjobb tulajdonságaim.
- Testem, környezetem tisztasága – napi tisztálkodásban önállóság, ruhanemű váltása, tárolása, időjárásnak megfelelő önálló öltözködés. Hulladékártótlás, a hulladékok, szennyező, káros hatása az egészségre, részvétel a környezet takarításában, gondozásában – a fejlettség, a testi állapot szerint. Egészség és betegség. A betegség felismerése saját testen. Tennivalók. A betegség megelőzése.
- Helyes egészséges életmód, napirend – testi- szellemi- és szociális jólét ismérvei. Ritmusok az életünkben a „jóérzés” állapot megőrzésének cselekvései: pihenés, tanulás, játék, szórakozás, alkotó tevékenység, sportolás, munkatevékenység, közösségi kapcsolatok, ezek mennyisége és minősége. Élvezeti szerek és káros hatásuk – kedvtelés, élvezet, szenvedély – elemi ismeretek megújítása.
- Társas kapcsolatok, barátság, érzelmek – pozitív és, negatív érzelmek a kapcsolatban, helytelen megítélés, a megismerés fontossága, a nyitottság, a barátkozás – a távolságtartás veszélyt jelentő helyzetekben.
- Közlekedés – a tömegközlekedés szabályai, közlekedés felügyelettel és önállóan – a fejlettség szerint.

5-6. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Önismeret – serdülő lettem, a megváltozott test elfogadása, a változás okainak ismerete, fokozott figyelem a test tisztántartására, a serdülőkor kozmetikája, hogyan öltözködjünk? – illik – nem illik az egyéniségemhez – az esztétikus külső, ápoltság.
- Egészséges otthon és iskola – az egészséges otthon ismérvei, milyen lakást képzelek magamnak, a lakás felszereltsége, célszerű eszközök, bútorok, a folyamatos tisztántartás, a lakáskarbantartás fontossága, hogyan változtatnám meg az iskolai környezetem? – az egészséges iskolai környezet ismérvei.
- Az egészséges életvitel – a fizikai erőnlét megőrzése, mozgás, sportolás, rendszeresség – a tiszta levegőn való tartózkodás fontossága.
- A változatos táplálkozás (gyümölcs, zöldség, tejtermék, fehérjék és a cukor arányai).
- Mit tehetek az egészségemért? Játékos szerződés-kötés az egészségért.
- Mit jelent az életvitel? Milyen különbségek vannak a családok életvitele között. Milyen életvitelt alakítok ki felnőtt koromban. Életmód, életvitel veszélyei – veszélyes anyagok, függőségek, pszichoaktív szerek.

- Társas kapcsolatok, barátság, érzelmek:
- Mit jelent a biztonságérzet, érzelmi biztonság, érzéseink megóvása, szeretet, megbecsülés a családon belül, a baráti kör, fiú-lány kapcsolat. Szülők nélkül - egyedül döntés a párkapcsolatban, a veszélyes anyagok elutasítása, veszélyhelyzetek kerülése.
- Közlekedés: hogyan közlekedjünk a helyi járaton, a tömegközlekedés eszközein -, kockázatok, veszélyhelyzetek a közlekedésben – udvariasság, kulturáltság a tömegközlekedésben.

7-8. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Felkészülés a felnőtt életre: jól működő képességeim, miben térek el mások fejlődésétől, mit tehetek a lemaradás csökkentéséért, mit jelent jól ápoltnak, tisztának lenni, hogyan teremtem meg magamnak a jó testi-lelki közérzetet. Hogyan látom a környezetemben élő felnőtteket, kit tekintek példának, mintának, kit utasítok el. Önértékelés, önkritika.
- Egészséges életvitel: energiaszükséglet, energiabevitel, - táplálkozási tanácsok, szaktanácsadás igénybevétele, a fogyókúra és veszélyei – a nyugodt, rendszeres táplálkozás előnyei – a mohóság, a rendszertelen étkezés eredményei. Mit változtatnék a saját és családom táplálkozási szokásain – korszerűség a táplálkozásban. A lakás tisztasága, a konyhai higiéné.
- Egészség, sport. Betegség, orvoshoz fordulás, segítségkérés. Mit jelent a fogyasztói kultúra? A tudatos fogyasztás, takarékoskodás a pénzzel a természeti erőforrásokkal, az energiával.
- Társas kapcsolatok, barátság, érzelmek: tartós kapcsolatokra való törekvés, elfogadás, önmagam elfogadtatása. Bizalmas kapcsolatok, korai szexualitás veszélyei – barátságok, szerelmek, testi kapcsolat nélkül. Baráti összejövetelek – kulturált szórakozás, szélsőséges viselkedés, veszélyes magatartás elutasítása, kritikája. Szituációk elemzése.
- Döntéshelyzet

9-13. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- A felnőtté válás küszöbén: családi életre nevelés, az egészséges, biztonságos otthon ismérvei. Mit tehetek, mi a szerepem egy szeretetteljes légkör megteremtésében?
- Kik vannak a környezetemben, akiknek élete mintául szolgálhat, kihez fordulhatok segítségért, kiknek kell nekem segítséget nyújtani?
- A gyermekvállalás felelőssége.
- Egészséges életvitel: a munka, a pihenés és a szórakozás megfelelő aránya. Mit tehetek a jó munkahelyi légkör megtartásáért, tudok-e alkalmazkodni másokhoz, az új munkahelyi körülményekhez?

- Hogyan befolyásolhatom magam és családom egészséges táplálkozását? A testi higiénia és a környezet tisztaságának fontossága.
- Tudom-e, hogy az egyes betegségekkel, egészségügyi problémákkal hová kell fordulnom? Leggyakoribb, csecsemőkkel kapcsolatos problémák, védőoltások, a helyes csecsemőápolás.
- Milyen lehetőségem van környezetemben a sportolásra, mozgásra?
- Társas kapcsolatok, barátság érzelmek: Milyen elvárásaim vannak leendő párom kiválasztásánál? Kapcsolatteremtési körülmények, a magányosság elleni lehetőségek. A meglévő tartalmas barátságok, kapcsolatok ápolása.
- Meg tudom-e különböztetni a számomra pozitív és negatív kapcsolatot, élethelyzetet?

V. KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

1. A KÖRNYEZETI NEVELÉS CÉLJA

A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési területként, nevelési célként definiálja a környezeti nevelést. Intézményünk ennek tudatában határozza meg környezeti nevelési programját.

Az iskola környezeti nevelési programjának célja:

- Széleskörűen, több tantárgy ismeretanyagára építve alakítani tanulóinkban a környezet tudatos magatartást az élő természettel, az épített és a társadalmi környezettel kapcsolatban
- Megismertetni a tanulókat az élővilágot, és benne az embert veszélyeztető környezeti válsággal, globális problémákkal, lakóhelyükön is fellelhető környezeti gondokkal
- Minden lehetőség kihasználása a tanórán kívüli, gyakorlati irányultságú ismeretszerzésre, amely megalapozza a személyes felelősségen alapuló, környezetkímélő, takarékos életvitelt
- Sérült tanulóink felkészítése arra, hogy tudásszintjükhöz mérten megértsek a természet, a társadalom, a gazdaság terén mutatkozó fenntarthatósági problémákat, felkeltve az igényt az egészséges életmódra, a szűkebb lakókörnyezet értékeinek megóvására
- Konkrét példákon keresztül bemutatni a környezet állapotát, folyamatait; megértetni, hogy az ember életét, személyes biztonságát, szűkebb és tágabb környezetét, jövőjét milyen veszélyek fenyegetik; megtanítani, személyes tapasztalatot szereznii a környezeti konfliktusok kezelésére; érzékennyé, motiválttá tenni a feladatok elfogadásában.
- „A gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv alapján mintát, tapasztalatot nyújtani tanulóinknak a szűkebb, iskolai, otthoni, lakóhelyi környezetben a környezetvédelemmel kapcsolatos gondok, problémák észrevételére, cselekvő beavatkozásra.

1.1. A környezeti nevelés céljának megvalósulását elősegítő pedagógiai feltételrendszer

- A környezeti nevelés épüljön a saját tapasztalatra, átélt élményre, a konkrét példákra
- A megismerési folyamatot, a vizsgálódás módszereinek elsajátítását, az önálló tanulást és tevékenységet a sérüléshez alkalmazkodó közvetlen és közvetett segítség, irányítás kísérfje
- A tanulási folyamat változatos terepen, korszerű pedagógiai módszerek (páros, csoportos, kooperatív, projekt) valósuljon meg. Ennek megvalósítása volt az ökoliget kialakításának az egyik célja.
- Valamennyi tanulási tevékenység építsen a tanulók előzetes tudására és segítse környezettudatos magatartás kialakulását,
- A nevelés folyamatába vonja be az intézmény a tanuló családját, bírja támogatásukat, a célok elfogadását, támogatását a környezeti nevelés egész programja sérülésspecifikus eljárásokra, tartalmakra, terápiákra kiemelt figyelmet fordítson
- Pályázatokba, felhívásokba, környezetvédelmi témájú vetélkedőkbe, akciókba bekapcsolódva megtapasztalni a szűkebb és iskolán kívüli környezet tenni akarását és tenni tudását, összefogását

1.2. Készségek, melyek kialakítása, fejlesztése szükséges a cél elérése érdekében

- Problémamegoldó gondolkodás
- Ökológiai szemlélet, gondolkodásmód
- Kreativitás
- Együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód
- Kommunikáció, médiahasználat
- Állampolgári részvétel és cselekvés
- Értékelés és mérlegelés készsége

2. A KÖRNYEZETI NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KITÜNTETETT SZÍNTEREI

A környezeti nevelés az ember és környezet kapcsolatáról szól, tárgya a relációk köre, ezért komplex (több művelődési területhez egyszerre tartozik) és integrált (a széttagolt ismeretek rendszerbe kell, hogy szerveződjenek)

- tanórán, kiemelt szerep és felelősség hárul a társadalomismeret, a természetismeret, a biológia, földrajz, életvitel tantárgy tanulásának, az osztályfőnöki óráknak
- a tanórán kívül szervezett foglalkozások, a természetjáró szakkör, tanulmányi kirándulások, túrák, a témanapok, témahetek, táborok, kiállítások, iskolakert, ökofal, könyvtári foglalkozás stb.

- a kapcsolatok a környezeti nevelés programját segítő hivatalokkal, civil szervezetekkel (Környezetvédelmi Felügyelőség, Gaja Környezetvédő Egyesület, Városi Természetbarát Szövetség, Megyei Természetbarát Szövetség, Gyöngyvirág Természetbarát Egyesület)

2.1. A környezeti nevelés szintjeinek tervezésekor figyelembe veendő szempontok

- a település természeti értékei
- település környezeti problémái (víz, levegő, termőhelyek, hulladékkezelés, velünk élő állatok)
- épített környezet
- mit tehetünk településünkért (fogyasztóként, állatbarátként, közlekedőként, iskolásként stb.)
- környezet és természetvédelem intézményei (hivatalok, civil szervezetek stb.)
- információforrások (zöld műsorok, ökoszolgálat, kiállítások stb.)

3. AZ ISKOLA KÖRNYEZETI NEVELÉSI CÉLJAI ÉRDEKÉBEN JÓL HASZNOSÍTHATÓ MÓDSZEREK

A környezeti nevelés szempontjából kiemelt jelentősége van az élményalapú, tevékenységalapú módszerek minél sokoldalúbb alkalmazásának:

- Folyamatos tapasztalatszerzés és gazdag kommunikáció a tapasztalatok értelmezése, feldolgozása, elemzése céljából
- Napi élethelyzetekben megjelenő példák, szükségszerűségek értelmezése
- Az ismereteket lehetőség szerint a természet valóságában tanulmányozzuk
- Minden tanuló kapjon lehetőséget az együttműködésre, vagy önálló tevékenységre a fejlettségének megfelelően
- Motiváljon a munkára a kooperatív tanulási forma, a páros, a csoportos kutatás, adatgyűjtés, böngészés, az ötletek gyűjtése, a projektek alkalmazása
- Az alsó tagozatban minden tartalomhoz kötődjön tanulmányi séta, kirándulás, témanap, közös gyűjtőmunka
- A felső tagozat tanulói terepgyakorlaton, témaheteken, önálló vagy csoportos gyűjtőmunkákon vegyenek részt
- A konkrét példákon túl használják fel a modern technikát, a videofilmeket, a számítógép adta lehetőséget a világhálón
- Projekt módszer alkalmazása (együttműködő tanulási technikákon alapul, készen kapott igazságok helyett a célvezérelt tevékenység kapcsán keres információkat, megtanulásra érdemes ismereteket),
- Szenzitív környezet pedagógiája (dramatikus helyzetet teremtve sajátos tartalmat kap a kommunikáció a tanulók és az exponált környezet között)

4. A KÖRNYEZET NEVELÉSI PROGRAM KIEMELT FELADATAI AZ EGYES ÉVFOLYAMOKHOZ RENDEL TEN

1-2. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Otthonunk, környezetünk tisztasága: tapasztalatok gyűjtése – tiszta, szép – a rendetlen piszkos otthon, hogyan járulhat sz hozzá az otthonod, az iskolai környezet tisztántartásához; témnapok – tüntessük el a szemetet az iskola folyosójáról, az udvarról, a játszótérről.
- Természeti értékeink: növények gondozása a tanteremben, az iskolaudvaron, az iskola előtt, - egy fa, egy bokor örökbefogadása az utcán, vagy a játszótéren, közterén; a madarak, a rovarok megfigyelése, kedvenc házi állatok, hobbiállatok bemutatása az osztálytársaknak (az én cicám, kutyám, tengerimalacom)
- Környezeti ártalmak: tapasztalatok gyűjtése a zsúfolt forgalmi útszakaszok levegőszennyezéséről, a kipufogógáz veszélyei – emberre, állatra, növényekre.
- Helyes és helytelen szokásaink: a csomagoló anyagok eldobása az iskolában, az utcán, a járműveken – megfigyelések az utcán, a járműveken, a játszótéren, - a helyes viselkedés – a hulladékgyűjtők használata. Rongálások – bútorok, berendezési tárgyak rendellenes használata, rongálások a köztereken, játszótéren, a parkokban. Károkozás az élő természetben – bokrok, fák ágainak, a virágos növények részeinek letörése, állatok zavarása. Helyes viselkedés a tereken, a növények, az állatok óvása.
- Verseny a tiszta osztályért, a tiszta iskoláért.

3-4. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Otthonunk, környezetünk tisztasága: váltócipő, a papucs használata, fertőtlenítés, a szelektív hulladéktárolás, a szelektív hulladéktároló konténerek megismerése, használatának tanítása, az elhasznált elemek különválasztása, hasznosítható háztartási hulladék (papír, a konyhai zöld hulladék elkülönítése).
- Versenyek: tiszta iskoláért, iskolaudvarért, a környezetbarát módon díszített osztályért.
- Természeti értékeink: ismereteink forrásai – gyermekenciklopédiák, természetfilmek, képek, - mi a jó és mi a rossz a környezetünkben található növények és állatok számára, mi történik az örökbefogadott fával, madárvédelem – madáretetés télen, darázs-garázs, növények ültetése magról, palántáról – gondozás, a változás megvitatása, az iskolaudvar növényeinek védelme, gondozása.
- Környezeti ártalmak, veszélyhelyzetek: tiszta és szennyezett területek észrevétele a lakóhelyen – ötletek – hogyan védekezhetünk a szennyeződés ellen? – természeti vizek a lakóhelyen – a víz minőségének vizsgálata többszöri visszatéréssel – vízminta; mit tesz és tehet az ember a vizek tisztaságáért? A környezeti zajok, a zajártalom, a közlekedés hatása az ember egészségére.

- Helyes és helytelen szokásaink: helyes viselkedés a túrákon, az erdei sétán, a vizek partján – tudatos alkalmazás pl. madárlesen – anyagok és tulajdonságaik – környezetszennyező anyagok pl. műanyag, műanyagok eldobálása a természetben – veszélyes, káros anyag. Helyes és helytelen TV nézés – a reklámok hatása, célja.

5.-6. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Változások a környezetünkben, az otthonunkban az anyagokban
- Az időjárás változásának folyamatos megfigyelése, feljegyzések, rajzok. Szélsőséges változások – okok keresése – videofilmek, természetfilmek elemzése – hazai veszélyhelyzetek (viharok, árvíz, hóvihár, jégeső, erdőtüz...) ötletek – mit tehetünk?
- Mesterséges és természetes anyagok felhasználása az otthonunkban, a ruházkozásban. Hulladékkezelés modern technológiái – hulladék hegyek a településeken. A közlekedés és a levegőszennyezés összefüggése a lakóhelyen.
- Természeti és társadalmi környezet: lakóházak megfigyelése, összehasonlítása – rajzok készítése – melyikben laknál szívesen? Miért? Környezettudatos építészet jellemzői. Az ember termelő tevékenységének hatása a természetes élővilágra – a környezet védett növényei, állatai.
- Fogyasztói, vásárlói szokások: személyes élmények a vásárlásról, példák a reklámok világából – túlzott fogyasztás ismérvei, következményei-, a természetbarát termékek értelmezése, megtapasztalása – mit együnk meg? – a vásárolt termék összetevői – példák, termékösszetevők értelmezése, szavatossági idő a terméken – vásárolt áru, étel tárolása.

7.-8. és 9-13. évfolyam

Feladatok, tevékenységek

- Változások a környezetünkben, az otthonunkban: tapasztalatok szerzése a használati tárgyaink, munkaeszközeink, szerszámaink változásáról – régi tárgyak elemzése az otthonunk kellékei – modern tárgyak a kereskedelemben, a lakásban – előnyei, esetleges hátrányai. Összefüggés a környezetünk berendezése, a tárgyak funkciója, esztétikuma – valamint közérzetünk között – saját példák, tapasztalatok. Vágyak és lehetőségek egyensúlya. Jólét és a jól-lét fogalmak értelmezése – döntések saját életterünkre, életvitelünkre vonatkozóan.
- Természeti és társadalmi környezet: tapasztalatok szerzése a lakóhely gazdálkodásáról – régi, hagyományos gazdálkodási módok, állattartások, növénytermesztési eljárások (makkoltató rideg sertéstartás, juhtartás, ártéri gazdálkodás, irtások). Ezek hátrányai. Környezeti hatások. A gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen a közvetlen környezetismeret – modern termelés környezeti hatása: vegyszerek, tartósítószer, nagyüzemi termelés.
- Ipari méretű áramtermelés hatása a környezetre.
- Gazdálkodás az energiával: tapasztalatok gyűjtése az erőművekről – képek, filmek, tanulmányi kirándulás – a természet kizsákmányolása az energiáért – alternatív energiaforrások – te mit

tehetsz? Ötletek, lehetséges megoldások. A csatornahálózat állapota a településen – szennyvíztisztítási módok. Takarékoság a vízzel – a túlnépesedés, a globális felmelegedés és az ivóvíz-hiány összefüggései.

- Fogyasztói, vásárlói szokások: értelmezzük közösen a TV reklámokat, szórólapokat – serkentés a fokozott fogyasztásra – a túlzott fogyasztás jövőbeni következményei, - a hulladék felhalmozása. Hulladéklerakó felkeresése – szembesülés a hulladékgondokkal. Életmódminták a saját környezetből – ezek elemzése, kritikai észrevételek, hogyan teszem, ha felnőtt leszek.

5. FOGYASZTÓVÉDELMI ÉS KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁGI ISMERETEK

Fontos feladatunk, hogy megismertessük tanulóinkat az alapvető fogyasztóvédelmi tudnivalókkal: környezeti, etikai tudatosságot kialakítani, a fenntartható fejlődéssel összhangban levő értékeket, beállítódásokat, viselkedéseket, magatartási és életviteli mintákat.

A személyes élet fenntartásához az alapvető szükségletek kielégítése mindenkinek a joga. Tudatosítani kell tanulóinkban, hogy a fogyasztói társadalom ezen túl a környezetet súlyosan károsító fogyasztói szokásokat alakít ki, mértéktelen vásárlásra ösztönöz, tetszetős reklámokkal hamis igényeket alakít ki. El kell émi, hogy a Fogyasztóvédelmi Törvény megismertetésével, gyakorlatban történő vásárlásokkal, az iskola ismeretközvetítő és alkalmazó segítségével „tudatos vásárlókká” váljanak, megkímélve saját egészségüket és csökkentve a környezetükre háruló környezeti terheléseket.

Tudatosítsuk bennük, hogy ne vásároljanak olyan termékeket, illetve ne vegyenek igénybe olyan szolgáltatásokat, amelyek nem felelnek meg az alapvető követelményeknek, nem rendelkeznek megfelelő igazolással. Ismerjék azokat a jogokat, amelyekkel áruvásárlás, illetve szolgáltatások igénybevételekor alkalmazniuk kell.

Tanulóink többsége csak vásárláskor találkozik az áruval vagy szolgáltatással, ezért az a feladatunk, hogy megtanítsuk őket olyan ismeretekre, amelyek lehetővé teszik, hogy tudatos fogyasztóvá válhassanak.

Ennek érdekében tisztában kell lenniük az áruk

- minőségével, mennyiségével, összetételével, szavatosságával, származási helyével
- gyártására vonatkozó adatokkal és információkkal, a garancia fogalmával
- csomagolás követelményeivel (lehető legkevesebb kidobásra kerülő anyag)
- azzal, hogy csak azt vásárolják, amire valóban szükségünk van és eldobható helyett többször használhatóat válasszanak

6. ÖKOISKOLA

A 2008/2009 tanévben az iskolánk először, majd a 2012. tanévben másodszor is elnyerte az ÖKOISKOLA címet. Az „Ökoiskola” cím adományozása kapcsolódik az ENSZ „A fenntarthatóságra oktatás” 2005-2014 évtizedének programjához.

6.1. Feladataink a célkitűzés megvalósítása érdekében

Általános feladatok

- Az iskola tevékenységeiről és ezek környezetre gyakorolt hatásáról évente felmérés készítése, mely tartalmazza:
  - A tanulók és a nevelőtestület környezettudatosságáról készült beszámolóját
  - Az iskola mindennapi működéséről (víz, gáz, áram stb.) szóló beszámolót
  - A rendezvények, kirándulások környezeti hatásait elemző beszámolót
  - Nyilvános ökoiskolai munkaterv készítése
  - Bemutató anyag készítése az iskoláról (az „iskola arcúlatá”) amely határozottan képviseli a fenntarthatóság, a környezettel harmonikus életvitel pedagógiai értékeit
  - Együttműködési megállapodás kötése a Gaja Környezetvédő Egyesülettel, a Környezetvédelmi Felügyelőséggel és a Gyögyvirág Természetbarát Egyesülettel

Feladatok a tanítás – tanulás terén

- A fenntarthatóság pedagógiai törekvéseinek előtérbe helyezése
- A minőségfejlesztési munka kiemelt feladata a környezeti nevelést és a fenntarthatósági pedagógiája
- A nevelés gyakorlati tevékenységekben történő megvalósítása a helyi településfejlesztéshez kapcsolódóan
- Sokféle pedagógiai módszer alkalmazása
- A projektmódszer alkalmazása
- A diákok, mint partnerek bevonása az ökoiskola tevékenységeibe
- Sokféle szabadtéri tevékenység, program szervezése
- A szabadtéri programok szervezésének legyen fontos szempontja az egészséges életvitel
- A diákok jövőről alkotott elképzeléseikhez alternatívák nyújtása

Feladatok a személyi feltételek és belső kapcsolatok terén

- Környezeti Nevelés Munkacsoportot létrehozása
- A munkacsoport figyelemmel kíséri az iskola nevelési tevékenységét

- A DÖK környezetvédelmi felelősenek bevonása az ÖKOISKOLA feladataiba
- Az iskola vezetőségi tagjai közül legalább egy személy kommunikál idegen nyelven
- Az iskola házirendje kiemelten foglalkozik az iskolában és a környékén levő természeti és épített értékek védelmével
- A nevelőtestület ismeri a legfontosabb környezeti problémákat és a fenntartható fejlődés elveit
- A nevelőtestület jártas a környezetvédelmi és fenntarthatósági témák tanításában
- A nevelőtestület és az iskola valamennyi dolgozója példát mutat a környezetbarát szemlélet, az egészséges életvitel és a fenntarthatóság tekintetében
- Az ökoiskola vezetője részt vett az ökoiskolák vezetői számára hirdetett vezető továbbképzésen
- A tantestület évente egyszer csapatépítő tréningen vesz részt

Tanításon kívüli tevékenységekkel kapcsolatos feladatok

- ÖKOISKOLAI arculathoz kapcsolódó programok szervezése (akció, vetélkedő)
- Környezet- és természetvédő tábor szervezése, illetve részvétel hasonló jellegű táborban
- Részvétel a helyi közélet ökoiskolai célokkal összefüggő programjaiban
- Az iskolaújság, rádió és a falújság megjelenésében tükrözi az ökoiskolai célokat
- A diákok tanulmányozhatják az iskola környezetkímélő, egészséges működését
- Az iskola továbbképzéseket szervez, illetve átadja tapasztalatait a fenntarthatóság pedagógiájáról
- Az iskola továbbképzéseket dolgoz ki a fenntarthatóság pedagógiája témakörében
- Az iskola sokféle mozgásos tevékenység számára biztosít lehetőséget
- Egészségvédelmi Nap megtartása
- „Gyalog a természetbe.” Részvétel a Gyöngyvirág Természetbarát Szakosztály és a Megyei Természetbarát Szövetség programjain

Feladatok a társadalmi kapcsolatok bővítésére

- Fenntarthatósági pedagógia témakörében együttműködés más iskolákkal
- Helyi igények kielégítése a fenntarthatósági pedagógia témakörében
- E témában hírközlésre, informálásra a helyi média felhasználása
- Környezetvédelmi szakkört szervezése
- Támogatók felkutatása a közös cél eléréséhez

Feladatok a fizikai környezet megóvására

- Az iskola környékét gondozása, ápolása
- A fenntarthatósággal kapcsolatos információs bázis folyamatos bővítése
- Közösségi összefövetelre alkalmas hely biztosítása az intézményben
- Az igényeknek megfelelő iskolabútorok biztosítása

- Télen madáretetőt kihelyezése
- Iskolánk közvetlen környezetében dísznövények ültetése
- Az iskola udvarán található, természetes anyagokból készült játszótér állagának megóvása
- Az iskolai sportpálya állagának megóvása
- Az iskola zöld, gyepes területének megóvása
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Az iskola dekorációja az ÖKOISKOLA arculatával összhangban legyen

Feladatok az iskola működtetésével kapcsolatban

- Tudatos takarékoság az anyagokkal, termékekkel, vízzel, energiákkal
- Szelektív hulladékgyűjtés (papír, műanyag, akkumulátor és szárazelem)
- Együttműködési megállapodás a Depónia Kft.-vel
- Rendszeres ellenőrzéssel a WC-tartályok, csapok csepegésének, szivárgásának megakadályozása
- Takarékoskodás az elektromos árammal
- A burkolt, szabadtéri felületek gondozása

VI. ELLENŐRZÉS – ÉRTÉKELÉS

A tanulási tevékenységben az ellenőrzésnek differenciáltan, komplex módon, rendszeresen kell történnie. Ez alapul szolgál a hiányosságok feltárásával, azok megszüntetését szolgáló egyéni és csoportos felzárkóztatásnak, a fejlesztés megtervezésének. Az ellenőrzést mindig kövesse értékelés, melynek pozitív irányultsága segíti a kudarcélmények elkerülését.

Az értékelés elsődleges célja a motiválás, a biztatás, a tanuláshoz és a különböző tantárgyakhoz fűződő pozitív viszony megeremtése. A rendszeres ellenőrzés ösztönzi a tanulókat kitűzött céljuk elérésében. Az értékelés alapjául a követelményekhez viszonyított teljesítmény és a tanuló önmagához mért fejlődése szolgál.

A tanulási tevékenységben a tanulókat motiváló tényezőként alkalmazható:

- az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempont
- fokozatosság az ellenőrzési módok alkalmazásában (szóbeli, írásos; különböző nehézségi fokú írásos felmérések)
- a humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása
- a feladatteljesítést közvetlenül követő, pozitív irányultságú, többnyire szóbeli értékelés
- a fejlődés elismerése

A tanulásban akadályozottak esetében különösen fontos a tanítás-tanulás folyamatában a feladatok, az ismeretek megértésének folyamatos ellenőrzése.

Az elméleti tudás vagy megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban. (Kezdetben az, azonnali szóbeli visszacsatolással, majd fokozatosan egyre több írásos formában, különösen azoknál a tananyagegységeknél, ahol írásbeli vizsgatevékenység van előírva.)

A gyakorlati tevékenységek ellenőrzése-értékelése komplex feladat, ami a manuális tevékenységen (a munka eredményessége=produktum, munkaszervezés, időbeosztás, dokumentálás) túl kiterjed az elméleti ismeretek elsajátítására (gyakorlati alkalmazására). Ez különösen az elméletigényes gyakorlati tananyagtartalmak esetében a gyakorlat manuális részének ellenőrzése mellett az elméleti ismeretek elsajátítására vonatkozóan feladatlapok, tesztek, számítási feladatok útján történhet.

A produktum értékelésekor figyelembe kell venni az eszközök kezelésének szakszerűségét (eszközhasználat) munkavédelmi és higiéniai szabályok betartását, a gazdaságos szemléletmód

A tanulásban akadályozottak tanulók értékelése ötfokú skálán, az autizmussal élő tanulók, valamint az első évfolyam és a második évfolyam félévénel szöveges értékelést alkalmazunk. A részletes értékelési folyamat a Helyi Tantervben szerepel.

A kiemelkedő tanulmányi eredményt a nevelőtestület tantárgyi dicsérettel ismeri el.

A magatartás és a szorgalom értékelésének követelményei

Az értékelés alapelvei

- személyre szóló legyen
- fejlesztő, ösztönző legyen-adjon pozitív megerősítést segítse elő a helyes magatartási szokások kialakulását
- ne legyen megtorló
- folyamatos és rendszeres legyen
- az értékelés az iskolai követelményeire épüljön
- vegye figyelembe a tanuló önmagához mért fejlődését

magatartás esetében:

- Példás (5)
- Jó (4)
- Változó (3)
- Rossz (2)

szorgalom esetében:

- Példás (5)
- Jó (4)
- Változó (3)
- Hanyag (2)

A magatartás és a szorgalom értékelése havonta történik a tanulók véleményének kikérésével. A félévi és év végi értékelésnek összhangban kell lenniük az évközi osztályzatokkal.

Példás a magatartás annak a tanulónak aki

- az iskolai házirendben megfogalmazottakat betartja
- társaival és a felnőttekkel szemben mindig tisztelettudó
- megfelelő hangnemet használ
- a közösség érdekében szívesen vállal és végez külön feladatokat
- a rábízott feladatokat maradéktalanul elvégzi
- csak indokolt esetben hiányzik késése igazolatlan mulasztása nincs

Jó a magatartása annak a tanulónak aki

- a házirendben megfogalmazottakat betartja
- társaival és a felnőttekkel szemben tisztelettudó
- jó beszédmodorú, megfelelő hangnemet használ
- a rábízott közösségi feladatokat elvégzi, de önként nem szívesen vállal ilyeneket
- csak indokolt esetben hiányzik, késése, igazolatlan mulasztása nincs

Változó (elfogadható) a magatartása annak a tanulónak, aki

- időnként megszegi a házirendben megfogalmazottakat, ennek következtében szaktanári illetve osztályfőnöki figyelmeztetéssel vagy intővel is rendelkezik
- társaival és a felnőttekkel szemben nem mindig tisztelettudó
- nem minden esetben használ megfelelő hangnemet, beszédében néha a trágárság is előfordul
- a rábízott közösségi feladatokat nem mindig teljesíti
- időnként elkésik a tanórákról, egy-két alkalommal igazolatlanul is hiányzik

Rossz a magatartása annak a tanulónak, aki

- gyakran megszegi a házirendben megfogalmazottakat, ennek következtében több szaktanári illetve osztályfőnöki figyelmeztetéssel vagy intővel is rendelkezik, esetleg igazgatói intője is van
- társaival és a felnőttekkel szemben gyakran tiszteletlen, agresszív
- beszéde során több ízben használ durva hangnemet, trágár kifejezéseket
- a közösség érdekében nem vállal illetve végez feladatokat, a rábízott feladatokat nem teljesíti
- többször elkésik a tanórákról, vagy engedély nélkül eltávozik, sokszor hiányzik igazolatlanul

A szorgalom elbírálásának kritériumai

A szorgalmi osztályzat az egyéni képességeket és körülményeket mérlegelve fejezze ki a munkához, a tanuláshoz való viszonyt (kötelességtudat, lelkiismeretesség, pontosság, cselekvőkészség).

Példás (dicséretes) a szorgalma annak a tanulónak, aki

- a tanórákon figyel, aktívan részt vesz az órai munkában, gyakorlati tevékenységben
- írásbeli és szóbeli házi feladatait mindig maradéktalanul elkészíti
- a kötelező feladatokon túl „szorgalmi” többletfeladatokat is szívesen végez
- felszereléseit rendben tartja, a tanórákra mindig magával hozza
- szívesen vesz részt különböző versenyeken, rendezvényeken, részvételével osztálya, iskolája jó hírnevét kelti illetve öregbíti

Jó a szorgalma annak a tanulónak, aki

- a tanórákon figyel, de nem mindig vesz részt aktívan az órai munkában, gyakorlati tevékenységben
- írásbeli és szóbeli házi feladatait maradéktalanul elkészíti
- a kötelező feladatokon túl „szorgalmi” többletfeladatokat ritkán végez
- felszereléseit rendben tartja, egy-két alkalommal azonban elfelejti magával hozni az iskolába
- különböző versenyeken és rendezvényeken általában a tanár kérésére vesz részt

Változó (elfogadható) a szorgalma annak a tanulónak, aki

- a tanórákon nem mindig figyel, időnként figyelmeztetni kell feladatai elvégzésére
- írásbeli és szóbeli házi feladatait nem minden esetben készíti el
- a kötelező feladatokon túli többletfeladatokat nem igen végez
- felszereléseit nem igen tartja rendben, időnként otthon felejt
- különböző versenyeken, rendezvényeken nem szívesen vesz részt

Hanyag (nem kielégítő) a szorgalma annak a tanulónak, aki

- a tanórákon nem figyel, többször kell figyelmeztetni feladatai elvégzésére
- írásbeli és szóbeli házi feladatait gyakran nem készíti el
- felszereléseit nem tartja rendben, sokszor otthon felejt
- nem vesz részt különböző versenyeken, rendezvényeken

Az érdemjeggyel (osztályzattal) történő értékelés mellett a képzés folyamán mindvégig fontos a szóveges értékelés, aminek igazodnia kell a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez.

A szóveges értékelés felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemelve a pozitívumokat megmutatja a további fejlődés lehetőségeit (a tanuló számára és a fejlesztés feladatokhoz).

Intézményünk november és április hónapban szóveges értékelést nyújt a szülőknek a tanulók haladásáról.

VII. A SPECIÁLIS SZAKISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA

1. A SZAKKÉPZÉS SZABÁLYOZÁSÁNAK JOGI HÁTTERE

- 2011.évi CLXXXVII törvény a szakképzésről
- 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 32/2012.(X.8) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai
- oktatásának irányelvei
- -150/2012(VII.6.) Kormányrendelet szakmai és vizsgakövetelmények
  - o 2012.évi LXXI törvény a szakképzésről
  - o 2010.évi. CXC. törvény
  - o 217/2012.(VIII.9.) Kormányrendelet a szakmai követelménymodulról
- 14/2013 (IV.5.) NGM rendelet szakképzési kerettantervek
- 84/2013.(III.21.) Korm.. rendelettel módosított OKJ
- 27/2012.(VIII.27.) NGM rendelet a szakmai és vizsgakövetelményekről
- 20/2008.(XII.17.) SZMM rendelet vizsgáztatási díjak kereteiről

2. SZAKMAI PROGRAMUNK ELKÉSZÍTÉSÉNÉL FIGYELEMBE VETT SZEMPONTOK

- Az esélyegyenlőség megeremtése – felzárkóztatás, tehetséggondozás, személyiségfejlesztés
- Átjárhatóság, pályakorrekció biztosítása
- Széles alapú pályaorientálás, gyakorlati oktatás és szakmai alapozó képzés
- Képességeiknek megfelelő legmagasabb piacképes szakképesítés megszerzésére felkészítés

3. A SPECIÁLIS SZAKISKOLÁBAN FOLYÓ KÉPZÉS

A tanulásban akadályozott fiatalok szakképző iskolatípusa a speciális szakiskola, mely a gyógypedagógiai intézmény része, középfokú nevelési-oktatási intézmény. A gyógypedagógiai alapfokú nevelő-oktató munka eredményeire támaszkodva differenciált segítséget nyújt a szakma tanulásához, a szakképesítés munkaterületéhez tartozó legjellemzőbb munkakörök betöltéséhez szükséges kompetenciák elsajátításához, a tanulók társadalmi beilleszkedéséhez, felkészíti tanulóikat az egész életen át tartó tanulásra.

Feladataink

- Általános műveltség szinten tartása, bővítése
- Felzárkóztatás, tanulási nehézségek oldása, tanulási képességek fejlesztése, rehabilitációja, rehabilitációja
- Pályaorientálás, gyakorlati oktatás és szakmai alapozó ismeretek nyújtása
- Életkezdéshez, munkába álláshoz szükséges ismeretek nyújtása
- Szakmai vizsgára felkészítés
- Személyiség fejlesztés (különös tekintettel fizikai állóképesség, munkamoraj, viselkedéskultúra)
- Pályakövetés

4. A SPECIÁLIS SZAKISKOLA NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁNAK ALAPELVEI

Speciális szakiskolánkban tanulásban akadályozott, autizmussal élő, 8. illetve 9. E osztályt végzett tanulók oktatása, képzése folyik. A képzésbe belépő tanulók nagyon eltérőek képességeik, készségeik fejlettségi szintje tekintetében. A tanulási helyzetet nehezítő tényező: a motiváltság hiánya, a kognitív képességek gyengesége, a személyiség fejlődés alacsonyabb szintje, szociális éretlenség. Jelentős eltérés mutatkozik a tanulók szociokulturális háttérében is, jelentős a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók aránya.

Az iskolába kerülő tanulók nagy részénél elsődleges pedagógiai cél és feladat a tanulás tanítása; csak ennek elsajátítása után kezdődhet meg a tudás szintjén a különböző pedagógiai célok megvalósítása; folyamatosan, egymásra épülve.

Cél a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása, felzárkóztatása, a szociális képességek fejlesztése, az önálló életvezetés megtanulása, a munkába állásra előkészítés, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentése. Elsődleges szempont a személyes jártasság, a problémákkal való megbirkózás képességének erősítése. Minden képzési szakaszban fontos a fizikum fejlesztése.

A speciális nevelés az egyéni bánásmód és az egyéni haladás elvére épül, melyben a praktikus ismeretek oktatása, kommunikációs és szociális képességek fejlesztése folyamatos.

5. A SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAMON FOLYÓ KÉPZÉS CÉLJA

Szakiskolánk 9. E évfolyama biztosítja az alapfokú iskolai tanulmányokat befejezett tanulók általános ismereteinek elmélyítését, szinten tartását, kiegészíti az alapfokú iskolában megszerzett általános műveltségeket. Ebben a szakaszban az előzetes tudások megerősítése és tovább építése, alkalmazása az önálló életvezetési technikák gyakorlása kerül központba. A képzés feladata elmélyíteni, kiegészíteni a

megszerzett általános műveltséget, feltámi és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket. A 9.E évfolyam után minden tanulónak lehetőséget biztosítunk szakmai végzettség megszerzésére. Felkészítjük őket a szakmai vizsgára. Kiemelt feladatunk, hogy a tanulók a munkába álláshoz és életkezdéshez szükséges ismereteket is megszerezzék. Ennek alapvető fontosságú eszköze a szakma iránti szeretet kialakítása, a minőségi, pontos munkavégzésre nevelés.

9. E évfolyam

- Lezárja az általános képzést
- Szakmai alapozás. A tanulók alapismereteket szereznek a munka világáról
- Megalapozza, előkészíti a középfokú képzést, illetve a szakképzést
- Személyiségfejlesztés, az önismeret fejlesztése. olyan személyiségjegyek kialakítása, amelynek birtokában tanulónk képesek lesznek érdekeik felismerésére érvényesítésére
- Tanulási technikák kialakítása
- A tanulók ismerjék meg a demokratikus társadalom értékeit, az állampolgári jogokat és kötelességeket
- Patriotizmus, egészséges nemzettudat kialakítása
- Az egyetemes emberi értékek megismertetése és tiszteletben tartására nevelés
- A másság elfogadására, toleranciára nevelés
- Egészséges életmódra nevelés. A harmonikus életvitelt megalapozó szokások kialakítása
- Kommunikációs készségek kialakítása
- A mindennapi érintkezéssel kapcsolatos értékek és a kulturált viselkedési normák kialakítása (udvariasság, figyelmesség, köszönés)
- Segítséget nyújt részükre munkába álláshoz és életkezdéshez szükséges ismeretek elsajátításához, az életvitel szervezéséhez, vezetéséhez
- Felkészíti a tanulókat a szakmai vizsgára, átfogja és befolyásolja a tanulók egész élettevékenységét

A szakiskolai 9. E évfolyam célja, hogy felkészítse a tanulókat a szakképzésbe történő belépésre. A szakiskolai tanterv keretében ezeken az évfolyamokon közismereti tantárgyakat és előkészítő jelleggel pályaorientációs és szakmai alapozó elméleti tantárgyakat tanulnak a tanulók. Egy idegen nyelv az angol tanulása kötelező. Csoportbontásban tanítjuk a matematika, magyar nyelv és irodalom, műszaki rajz, szakmai előkészítő, alapozó ismeretek, tantárgyakat.

9. E előkészítő évfolyam célja és feladata

- Előzetes tudások megerősítése és tovább építése
- Önálló életvezetési technikák gyakorlása
- Sérült funkciók korrigálása
- Munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése
- Tevékenységközpontú tanulásszervezés
- Feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységet

Fejlesztési területek

- *erkölcsi nevelés*- szabálykövető magatartás érvényesítése, az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítása
- *állampolgárságra, demokráciára* nevelés- felkészíteni a társadalmi elvárásokra, kötelezettségek és jogok gyakorlására
- *önismeret és társas kultúra fejlesztése*- kialakítani a felnőtt élethez kötődő reális képet, megismerni és kontrollálni viselkedését, továbbfejleszteni önértékelését, önbizalmát
- *teste és lelki egészségre nevelés*-tudatos törekvés az egészséges életmódra, testi és lelki egyensúlymegőrzésre
- *kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia*- területén a tanuló felismerje a reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja a kitűzött céljai elérése érdekében kérni és elfogadni mások segítségét
- *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén* a tanulók érdeklődésének megfelelően motiválni alkotások létrehozásában
- *a hatékony, önálló tanulás* a tanuló tud segítséget kérni új ismeret elsajátításához, képes csoportos munkában részt venni

6. PÁLYAORIENTÁCIÓ

A pályaaorientáció célja, hogy a tanulók saját életpályájuk megalapozásához ismereteket kapjanak mind önmagukról, mind a munkaerő-piaci környezetükről és kellőképpen megalapozzák pályaválasztási döntésüket. Fontos célkitűzés, hogy a tanulók egyéni adottságai és személyes elképzelésük a választott életpályáról egyensúlyba kerüljenek a munkaerő-piaci igények által meghatározott lehetőségekkel.

A pályaaorientáció a következő legfontosabb területekre terjed ki:

- Érdeklődés és képességek, készségek megismerése
- A pályaválasztás és szakma- illetve iskolaválasztás

- Ismeretek a munka világáról és az egyes szakmacsoportok szakmai követelményeinek megismerése

A pályaaorientáció keretében a fiataloknak el kell fogadniuk a dolgozó életmódot, tudatosulni kell bennük a pályaválasztás fontosságának. Képesnek kell lenniük a terveket és célokat összevetni a valódi lehetőségekkel.

Értékelés célja és feladata:

- Visszajelzést adni a tanuló elért fejlődéséről
- További feladatok megjelölése a tanuló fejlődése érdekében
- A kudarc elkerülése
- A tanulási motivációk erősítése

Értékelés alapelvei:

- Az értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányuljon
- Személyre szóló, fejlesztő értékelés valósuljon meg
- Növelje az oktatás eredményességét
- Fejlesztően hasson a tanulók önértékelésére
- A tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés legyen

Értékelési formák:

- Diagnosztikus-a tanulók tudásszintjének felmérése
- Szummatív - tanulmányok összegző értékelése /szóbeli, írásbeli, gyakorlathoz kapcsolódó/
- Formatív – a tanítás-tanulás folyamatában azonnali korrekciót tesz lehetővé

7. A RÉSZ-SZAKKÉPESÍTÉS, SZAKKÉPZÉS OKTATÁSA A 9-12. ÉVFOLYAMON

A szakképző évfolyamok (9-12.) az iskolai oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő pedagógiai szakaszát jelenti, ahol olyan általánosan művelt, korszerű szakmai, elméleti és gyakorlati felkészültségű szakemberek képzése folyik, akik képesek ellátni a szakképesítés munkaterületének megfelelő munkaköröket és foglalkozásokat.

A képzés időtartamát, az elméleti és gyakorlati órák arányát az OKJ, a tananyagot a szakmai vizsgakövetelményekre és a központi programra épített helyi tanterv határozza meg. Intézményünk a tanulásban akadályozott tanulók számára kidolgozott és jóváhagyott adaptált központi program szerint végzi szakképző munkáját. A központi programban szereplő kötelező tananyag-egységek időkeretét megnöveljük a szabad sáv terhére, illetve új tananyag-egységek tanítására használjuk.

Az időterv egyes évfolyamokon 36 hétre – utolsó évfolyamon 32 hétre – átlag heti 35 órával tervezett, mely kiegészül a kötelező egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs óraszámokkal.

Az elméleti és gyakorlati oktatás történhet heti váltásban, az adott tanév tantárgyfelosztása alapján.

A képzés szakmai vizsgával zárul. Az első szakképesítés megszerzése után lehetőség van a Köznevelési Törvény szerinti feltételekkel másodszakmát szerezni.

9-12. szakiskolai szakképző évfolyam

- A más iskolákból érkezők felzárkóztatása a szakmai előkészítő ismeretekből (tanóra, egyéni foglalkozás, fakultatív óra keretében - korrepetálás).
- A tanuló elsajátítja a választott (alapfokú végzettséghez kötött) szakma központi programja szerinti elméleti és gyakorlati ismereteket, felkészül a szakmai vizsgára. A képzés alapozzon meg és fejlesszen ki a tanulóknál olyan szakmai tudást, amelynek birtokában képesek szakterületükön a szakmai követelményeknek eleget tenni.
- Olyan szakmai alapismeretek kialakítása, amellyel képes a tanuló a szakmai helytállásra és további vagy magasabb szintű szakképesítés megszerzésére.

A szakemberektől elvárt emberi tulajdonságok kialakítása: munkafegyelem, megbízhatóság, felelősségtudat, önállóság, kreativitás, nyitottság, fogékonyság a változásokra, az önképzés igénye.

A képzés célja a szakmai követelményeken túl magában foglalja a nevelési célokat, a személyiség formálását, a szocializációs funkciókra való felkészítést is, valamint a szakmával összefüggő társadalmi gyakorlat megismertetését.

A pályakezdő szakmunkások felkészültségének, munkaerő-piaci értékének növelése

- A tanulók felkészítése az élethosszig tartó tanulásra.
- munkaerőpiacon való eredményes részvételre
- sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra
- Az egyéni tanulási utak feltételeinek kialakítása
- Felkészülés az uniós tagsággal járó kihívásokra és lehetőségekre.
- Intézmény vezetés felkészítése a változások menedzselésére, a korszerű intézményvezetésre
- Az intézmények pedagógiai, szakmai fejlesztése és a pedagógusok módszertani továbbképzése
- A szakiskolák eszközellátottságának javítása, korszerű eszközök, csúcstechnológia biztosítása.

Pályakövetési rendszer

Fontos adatszolgáltatási rendszer mely segíti a szakképzés munkaerő-piaci igények feltárását. Lehetővé teszi a tanulói életutak vizsgálatát, úgy, hogy konkrét információval szolgál minden egyes tanulóra vonatkozóan. A tanuló pályakövetése az első szakma megszerzése után, a szakmai képzés eredményes zárását követően kezdődik. Elsődleges célja, hogy a tanuló a munkaerőpiacra való belépésekor megkapja azokat a támogatásokat.

A pályakövetés célja

- A szakiskolában szakképzettséget szerzett fiatalok a munkaerőpiacon való elhelyezkedésének hatékony segítése, végzős fiatalok elhelyezkedési arányának emelése
- Hatékony álláskeresési technikák alkalmazása a mindennapokban, illetve elősegíteni a tartós munkavállalást
- A munkavállalás motivációjának erősítése, az elhelyezkedési esélyek növelése, a munkahelyi beilleszkedés elősegítése
- A fiatalok szociális helyzetének javítása

Kiemelt feladatok a gyakorlati oktatásban

A szakmai gyakorlaton még szembetűnőbbek a tanulók közötti egyéni különbségek. A szakoktatóknak ügyelni kell a differenciált feladatátadásra és értékelésre.

- támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását
- munkakezdés előtt a munkafolyamat lépésenkénti ismertetése
- munkafázisokhoz közvetlenül kapcsolódó munka- és balesetvédelmi előírások megtartása
- műveleti elemek mozdulatainak pontos bemutatása
- szakmai fogalmak értelmezése
- fokozatos, önálló feladatvégzésre irányítás

8. A 2013/2014-ES TANÉVTŐL KEZDŐ DŐ EN INTÉZMÉNYÜNKBEN A KÖVETKEZŐ

KÉPZÉSEK FOLYNAK

— Textiltermék összeállító rsz.	OKJ 33 542 05 0100 21 04	2 évfolyamos
— Textiltermék-összeállító rsz.	OKJ 21 542 02	2 évfolyamos
— Asztalosipari szerelő rsz.	OKJ 33 543 01 0100 21 0	2 évfolyamos
— Asztalosipari szerelő rsz.	OKJ 21 543 0	2 évfolyamos
— Kőműves	OKJ 31 582 15 1000 00 00	3 évfolyamos
— Kőműves és hidegburkoló	OKJ 343 582 08	4 évfolyamos
— Virágkötő rsz.	OKJ 33 215 02 0100 21 02	2 évfolyamos
— Virágkötő rsz.	OKJ 31 215 02	2 évfolyamos
— Konyhai kisegítő rsz.	OKJ 21 811 01	2 évfolyamos
— Számítógépes adatrögzítő rsz.	OKJ 52 347 03 0100 31 01	2 évfolyamos
— Számítógépes adatrögzítő rsz.	OKJ 31 346 02	2 évfolyamos
— Kerti munkás rsz.	OKJ 21 622 01	2 évfolyamos

Az egyes szakképesítéseket modulok meghatározott csoportjának teljesítésével lehet megszerezni.

MODUL

- Önálló tananyagegység, amely formailag egységes és tartalmilag meghatározott
- A modulokból rugalmasan állíthatók össze a különböző képzési programok
- A modulok egy vagy több kompetenciát tartalmaznak.
- A modul magában foglalja a belépő szintet és az elérendő végcél
- A modul tartalmazza az oktatási, tanulási stratégiákat, módszereket, eszközöket, az értékelés módját és szempontjait
- Minden modul egy előre meghatározott szintre juttatja a tanulót

Elve

gyakorlatorientált oktatás/képzés

kompetencia alapú fejlesztés/képzés

Célja

munkavállalói kompetenciák erősítése

az egész életen át tartó tanulásához szükséges kompetenciák fejlesztése

Lényege

tantárgyasított oktatásszervezés (intézményünk helyi tanterve alapján)

A modul széleskörű egyeztetési folyamat eredményeként, több szakképesítés képzési programjába (tantervébe) is beilleszthető.

- A modulrendszerben standardizált forma- és tananyagtartalom valósul meg
- A modulrendszer az azonosságok feltárására, felhasználására törekszik
- Minél több közös modul van, annál előnyösebb, gazdaságosabb
- A tanulók számára előny: a megtanult anyag többirányú hasznosíthatósága, pályakorrekció, későbbi folytathatóság lehetősége

Tanulóink rész-szakképesítés megszerzésére jogosultak. A rész-szakképesítés – a munkaerőpiac által elismert –, lehetővé teszi egy adott, többnyire kevésbé összetett munkakör ellátását, legalább egy munkakör ellátására képesít. Követelményei valamelyik szakképesítés kompetenciáiból származtathatók.

9. SZAKKÉPZÉSBE VALÓ FELVÉTEL, MAGASABB SZAKKÉPZÉSI ÉVFOLYAMBA LÉPÉS FELTÉTELEI

Tanulói jogviszony létesítése

A jogszabályok értelmében az általános iskola 8. évfolyamára járó tanulókat az igazgató a tanév eleji szülői értekezleten (szeptember hónap) tájékoztatja a továbbtanulási lehetőségekről és a középfokú iskolai felvétel eljárás rendjéről.

Minden 8. évfolyamra járó tanuló köteles jelentkezni valamelyik középfokú iskolába, jogszabályban előírt általános felvételi eljárás keretében.

A szakiskola 9E. évfolyamára a felvételi kérelmet az általános iskolai tanulói jogviszonyban lévők az általános iskolán keresztül nyújtják be. A felvételi kérelmeket a tanév rendjében meghatározott időszakban kell benyújtani, melyről a szülők az osztályfőnökök által tájékoztatást kapnak.

Érvényes befejezett 8 általános iskolai bizonyítvánnyal rendelkező sajátos nevelési igényű tanulókat veszünk fel speciális szakiskolánkba. A tanulóknak a KIR-hez benyújtott tanulói adatlappal, valamint érvényes orvosi alkalmassági vizsgálattal kell rendelkezniük.

A tanuló jelentkezésének elutasítás csak helyhiányra való hivatkozással történhet.

A TANULÓKNAK FELVÉTELI VIZSGÁT NEM TARTUNK.

A tanuló iskolai felvétele nem a teljesítménye (éremjegyek, vizsgateljesítmény) alapján, hanem a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága által kiállított szakértői dokumentációk alapján történik.

A jelentkező tanulóknak valamint szüleiknek december hónapban nyílt napot tartunk, melyre kérjük, hogy a szakértői dokumentációkat hozzák magukkal.

Az intézmény felvételi tájékoztatóját minden év október 31-ig az intézmény honlapján: www.aranyegymi.hu nyilvánosságra hozza.

A felvétel adminisztratív feltételei

- jelentkezési lap határidőre történő beadása
- választott szakmáknak megfelelő egészségügyi alkalmasság
- szakértői vélemény, iskolakijelölő dokumentáció

A tanulmányok eredményes folytatásának, a magasabb évfolyamba lépésnek feltételei

- az elméleti és gyakorlati foglalkozáson való aktív részvétel, minimum elégséges érdemjegy
- a szakmánál előírt szintvizsga teljesítése
- nyári szakmai gyakorlat teljesítése

A szakképzési évfolyam érvényessége a törvényi előírások alapján történik

A tanulói jogviszony megszűnik

- A tanulmányok befejezésekor, az utolsó tanév vizsgaidőszakának utolsó napján
- A tanuló igazolt és/vagy igazolatlan hiányzásai a közoktatási, illetve szakképzési törvényben előírt óraszámot meghaladják
- A szülő írásos kérelmére

10. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

- Az elméleti és gyakorlati képzést a köznevelési szóló 2011.évi CXCV. törvényben szabályozott feltételekkel rendelkező pedagógus, gyógypedagógus és egyéb szakember láthatja el
- A szaktanároknak, a szakoktatóknak a szakmai felkészültség mellett speciális pedagógiai, módszerbeli felkészültséggel is rendelkezniük kell
- Egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek; gyógypedagógiai asszisztens, pszichológus

A szakmai elméleti tananyagegységek oktatását saját szaktanáraink vagy társ szakirányú képző intézmény szakemberei látják el. A tanulásban akadályozott tanulók számára lehetőség van kiscsoportos szervezési formában, iskolai tanműhelyben illetve egyénileg történő (tanulószerződéssel) foglalkoztatással biztosítani a speciális gyakorlatot.

Tanulóink nevelésének- oktatásának-képzésének alapvető követelménye a fokozott, sokoldalú szemléltetés.

11. TÁRGYI FELTÉTELEK

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges helyiségek, bútorzatok és egyéb berendezési tárgyak; a tanórai oktató és nevelőmunkát segítő taneszközök, felszerelések; valamint az egészséges munkavédelmi eszközök rendelkezésre állnak.

A tanulásban akadályozott tanulók számára kiscsoportos szervezési formában biztosítjuk a tanulók gyakorlati foglalkozását.

A gyakorlati képzés területén a feladatok teljesítéséhez szükséges gépekkel, szerszámokkal, berendezésekkel, a balesetmentes munkavégzéshez szükséges munkavédelmi eszközökkel, védőfelszerelésekkel a tanműhelyeink rendelkeznek.

A technikai, technológiai fejlődéssel lépést tartunk.

A vizsgáztatási követelmények

Iskolai rendszerű szakképzésben az évfolyamok eredményes teljesítését igazoló, a szakképzési kerettantervben meghatározott tantárgyakat tartalmazó bizonyítvány, amely egyenértékű az adott követelménymodulhoz rendelt modulzáró vizsgák eredményes letételével. Egy szakmai követelménymodulhoz kapcsolódó vizsga akkor eredményes, ha a modulhoz előírt

Feladat végrehajtása legalább 51 %-osra értékelhető

A szakképesítő vizsgára bocsátás feltétele: a tanuló utolsó szakképző évfolyam elvégzését tanúsító bizonyítványa

Amennyiben a szintvizsgát a kamara megszervezte, úgy az iskolai rendszerű szakképzésben résztvevő tanuló vizsgára bocsátásának feltétele az eredményes szintvizsga

- A szakképesítő vizsgát a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló

150/2012 (VII.6.) kormányrendelet szakmai és vizsgakövetelményekről 20/2007. (V.21.) SZMM rendelet szabályainak megfelelően kell megszervezni, amely jogszabály tartalmazza az értékelésre vonatkozó általános szabályokat is.

A szakmai vizsgarészek alóli felmentés feltételei

A rész-szakképesítéshez rendelt vizsgarészek valamelyikének korábbi teljesítése

A szakma kiváló tanulója versenyen való eredményes szereplés esetén mentesül a követelménymodulok teljesítése alól.

A szakmai vizsga értékelésének a szakmai vizsgaszabályzattól eltérő szempontjai:

150/2012.(VII.6.) Korm. rendelet (A szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről 5.§ (4)) alapján: A sajátos nevelési igényű vizsgázó kérelmére, fogyatékosága miatt a vizsgafeladat a vizsgabizottság döntése alapján eltérő vizsgatevékenységgel, illetve időtartammal is teljesíthető. A vizsgabizottság a döntéséről határozatot hoz, amelyet az e rendelet 1. számú mellékleteként kiadott törzslapba be kell jegyezni.

Tanulásban akadályozottak számára – a hatályos rendelkezések szerint – társuló részképesség-zavar esetén az írásbeli vizsgarész szóbeli feladatmegoldás útján is teljesíthető.

Tanulásban akadályozott vizsgázónak indokolt esetben a szóbeli és gyakorlati vizsgarészek teljesítésére hosszabb időtartam engedélyezhető. Különösen jelentős a vizsgahelyzet megfelelő körülményeinek biztosítása (nyugodt légkör, ösztönző hangulat, megfelelő kérdező-tanár jelenléte).

Ellenőrzés – értékelés

Értékelés a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 54. §(2) a) pontja szerint

A tanulási tevékenységben az ellenőrzésnek differenciáltan, komplex módon, rendszeresen kell történnie. Ez alapul szolgál a hiányosságok feltárásával, azok megszüntetését szolgáló egyéni és csoportos felzárkóztatásnak, a fejlesztés megtervezésének. Az ellenőrzést mindig kövesse értékelés, melynek pozitív irányultsága segíti a kudarcélmények elkerülését.

A tanulási tevékenységben a tanulókat motiváló tényezőként alkalmazható:

- az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempont
- fokozatosság az ellenőrzési módok alkalmazásában (szóbeli, írásos; különböző nehézségi fokú írásos felmérők)
- a humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása
- a feladatteljesítést közvetlenül követő, pozitív irányultságú, többnyire szóbeli értékelés,
- a fejlődés elismerése

A tanulásban akadályozottak esetében különösen fontos a tanítás-tanulás folyamatában a feladatok, az ismeretek megértésének folyamatos ellenőrzése.

Az elméleti tudás vagy megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban. (Kezdetben az, azonnali szóbeli visszacsatolással, majd fokozatosan egyre több írásos formában, különösen azoknál a tananyagegységeknél, ahol írásbeli vizsgatevékenység van előírva.)

A gyakorlati tevékenységek ellenőrzése-értékelése komplex feladat, ami a manuális tevékenységen (a munka eredményessége=produktum, munkaszervezés, időbeosztás, dokumentálás) túl kiterjed az elméleti ismeretek elsajátítására (gyakorlati alkalmazására). Ez különösen az elméletigényes gyakorlati tananyagtartalmak esetében a gyakorlat manuális részének ellenőrzése mellett az elméleti ismeretek elsajátítására vonatkozóan feladatlapok, tesztek, számítási feladatok útján történhet.

A produktum értékelésekor figyelembe kell venni az eszközök kezelésének szakszerűségét (eszközhasználat) munkavédelmi és higiéniai szabályok betartását, a gazdaságos szemléletmód érvényesülését.

A tanulásban akadályozottak tanulási tevékenységének ösztönzése, az értékelés az ötfokú skálán, érdemjeggyel történő módjánál tágabb értékelési módot igényel.

Az érdemjeggyel (osztályzattal) történő értékelés mellett a képzés folyamán mindvégig fontos a szöveges értékelés, aminek igazodnia kell a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez.

A szöveges értékelés felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemelve a pozitívumokat megmutatja a további fejlődés lehetőségeit (a tanuló számára és a fejlesztés feladatokhoz).

Intézményünk november és április hónapban szöveges értékelést nyújt a szülőknek a tanulók haladásáról.

12. SZABADIDŐS PROGRAMOK, VERSENYEK

A szabadidős programok, versenyek, nagy részben megegyeznek az alapfok programjaival.

Tanulmányi versenyek

2007/2008-as tanévtől kezdődően intézményegységünk végzős tanulói a speciális szakiskolák sajátos nevelési igényű tanulói számára kiírt Szakma Kiváló Tanulója Verseny résztvevői. A verseny kiírásával és a szakmai szervezéssel kapcsolatos feladatokat a NMH szak és Felnőttképzési Intézet Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet végzi.

Tematikus hét

*A gyógypedagógiai intézmények és az önkormányzati -, civil-,
valamint az üzleti szféra szereplőinek együttműködése a fogyatékos fiatalok
munkaerő-piaci integrációjának jegyében*

Társadalmi fejlettségünk fontos ismérve, hogy tagjai miként viszonyulnak mássággal élő társaikhoz. E cél eléréséhez szükséges megismertetni a különböző munkavégzési lehetőségeket, munkahelyi követelményeket, hiszen önálló életvitelük megalapozásához ezeken a területeken is kellő tapasztalatokat kell, hogy gyűjtsenek. Mindezekkel párhuzamosan a nyílt munkaerőpiac munkáltatóinak is szükségük van személyes tapasztalatszerzésre.

Magyarországon ma a sajátos nevelési igényű tanulók szakmai oktatása alapvetően szegregált környezetben történik, így a tanulók kevesebb esélyt kapnak arra, hogy szembesüljenek a felnőtt nyílt társadalom, illetve munkahelyek elvárásaival.

Iskolánk annak ellenére, hogy szegregált intézmény, rendkívül fontosnak tartja az integráció, inklúzió jelentőségét, a fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítségét a társadalom érzékenyítését eme szegmens felé. Esélyegyenlőségi tematikus programunk, valamint a közelmúlt eseményei inspiráltak minket arra, hogy évről évre megrendezve hagyományt teremtsünk.

Rendkívül fontos szerepe van a sajátos nevelési igényű fiatalokat érintő problémák megfelelő kezelésének. A társadalom speciális helyzetű rétegcsoportjának foglalkoztatási hiányát, munkanélkülivé válását elsősorban alacsony iskolázottsági szintjük, szakmai képzettségük hiánya okozza; beilleszkedésüket, munkaerő-piaci részvételük megalapozását, folyamatos biztosítását megfelelő képzéssel lehet elősegíteni, javítani.

A fogyatékossgal élő emberek társadalmi esélyegyenlőségének megteremtésére irányuló törekvések nemzetközi szinten kifejeződtek, és a „Madridi gondolatok” jegyében zajlottak.

Ezek a gondolatok tartalmazzák - többek között -, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek, fiatalok, a sajátos nevelési igényűek csoportjába tartozók számára meg kell teremteni önmagukban és környezetükben mindazon feltételeket, amelyek számukra esélyt teremtenek a felnőtt életben való

boldoguláshoz, képességük szerinti társadalmi beilleszkedésükhöz.

Az SNI tanulók társadalomba történő beilleszkedése kiemelten kezeli az esélyegyenlőség ügyét, mely széles körű társadalmi összefogást igényel.

Az Arany János Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI, ezeknek a gondolatoknak a jegyében - többségi iskolák segítségével - esélyegyenlőségi tematikus programsorozatot indított. (Rendszeres programjaink: sajtótájékoztató, kiállítás rendezése, író-olvasó interaktív foglalkozás, konferenciák szervezése, köztéri padok felújítása, valamint növény ültetése, kertészeti munkák végzése...)

Az együttműködés nagyban segíti az érintett fiatalokat abban, hogy aktív résztvevői lehessenek a munkaerőpiacnak. A közös értékteremtő munka igazi példaként szolgálja a társadalmi elfogadás-befogadás létjogosultságát, hiszen közös a világunk, melyben élünk.

A „fogatékkal élő” (esetünkben tanulásban akadályozott) emberek teljes értékű életének, az esélyegyenlőségük biztosításának érdekében a szakképzés területén komoly feladatok adódnak.

A területen kiemelt tennivaló olyan oktatási, szakoktatási intézmények létrehozása, amelyek az oktatott szakmák által, a társadalmi beilleszkedést segítik, megelőzik a kirekesztést, lehetővé teszik az életminőség javítását.

A meglévő speciális szakiskolai képzés folyamatos strukturális és tartalmi fejlesztése teheti megvalósíthatóvá az esélyegyenlőség javítását, a munkába állást és a munkában tartást segítő szakmai képzést.

A napjaink moduláris képzési formája lehetővé teszi, hogy egy-egy szakma elsajátítása során azok a tanulók, akik nem tudják teljesíteni a szakmunkás-bizonyítvány megszerzéséhez szükséges követelményeket, alacsonyabb, rész-szakma képesítéssel fejezzék be tanulmányaikat. Kiemelten nagy fontosságú ez, mivel egyre több súlyos- és halmozottan sérült diák jelenik meg képzésünkben.

Mindehhez segítségül szolgál az a fajta tudásmegosztás, mely napjainkban „Jó gyakorlat” néven vált ismertté. A „Jó gyakorlat” olyan innovatív folyamat, módszer, cselekvés és eszközhasználat együttese, amely az intézményi gyakorlatban és -működésben megtapasztalható. Több éve sikeresen és hatékonyan alkalmazott, kipróbált, ezért eredményesen adaptálható, fenntartható, fejleszhető, dokumentálható. Az, hogy valami innovatív, azt is jelenti, hogy új vagy az eddig létezőktől különböző megoldásokat tud kínálni az adott területen vagy közösségben.

A megoldások lehetnek teljesen újak vagy más területekről átvettek, egyesített tudásokon is alapulhatnak az alábbiak szerint, melyek az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI intézményének „jó gyakorlatai”:

1. *"Hémérföldön túl... (az élet)"* - komplex szakiskolai szabadidős program a társadalmi integrációra való felkészítés SNI tanulók számára
2. *"Szak-MA"* - differenciált segítségnyújtás a szakma tanulásához, a munkavállalás előkészítése
3. *"...mert közös a világunk."* - az integrált foglalkoztatásra jogosult SNI személy megfelelő munkahelyének megtalálása

Az Európai Unió csatlakozás által szükségessé vált a hazai közoktatás áttekintése és a versenyképessége érdekében megfelelő intézkedések, elsősorban törvénymódosítások végrehajtása (Köznevelési Törvény, Szakképzési Törvény, Felnőttképzési Törvény).

A sajátos nevelési igénnyel élő fiatalok társadalmi integrációja irányába tett lépések erősödtek. Megfogalmazódott a társadalmi integráció megvalósításának, az esélyegyenlőség megteremtéséhez vezető út egyik része, a hátrányos megkülönböztetés tilalma, az esélyteremtés. Az integráció a hazai közoktatási rendszerben politikai, szociális és pedagógiai célként is megjelenik, előtérbe kerültek a fogyatékkal élő sajátos nevelési igénnyel élők esélyegyenlőségének kérdései. Egyre erősödik a kérdésben felelősséggel tartozók körében az együttgondolkodás, együtt-cselekvés igénye.

A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, a munkaerő-piacra történő belépés segítségével - prioritáson belül a fogyatékkal élők - munkaerő-piaci és társadalmi beilleszkedésre szolgáló, esélyt teremtő intézkedések, megoldási javaslatok teret kapnak (oktatás, képzés, foglalkoztatás, szociális szolgáltatások), hiszen közös a világunk...

Hatékony és új együttműködések alapjait tettük le az Esélyegyenlőségi Tematikus Programunkkal. Mindezeket segítve, **Spanyárné Halász Szilvia**, nemzetközi zsűritag, régióvezető javaslata alapján: **”MERT KÖZÖS A VILÁGUNK”** elnevezéssel díjat alapított, amelyet minden évben odaadományoz egy olyan oktatási intézmény számára, amely speciális nevelést igénylő gyermekek képzését végzi, bevonva őket a közterületek, zöldfelületek ápolásába, fenntartásába, szépítésébe. A díj egy oklevél és 100.000 Ft,-. A beérkező javaslatok alapján a díj odaítélésében segédkezik Bartyik Mihályné, a Székesfehérvári Arany János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI igazgatónöje.

Élő párbeszéd indulhatott el a gyógypedagógiai intézmények és az önkormányzati-, civil, valamint az üzleti szféra szereplői között, megalapozva a mássággal élők integrációját, munkavállalását, társadalmi beilleszkedését.

A program, valamint a megalapított díj mindazon túl, hogy a fiatalokat környezetük szépítésére és gondozására inspirálja, a társadalomban pedig az elfogadás, befogadás készségét növeli, a toleranciát segíti.

*„Ha a sokféleség közös alapot és célt talál,
nagy dolgokat szülhet.
Mindenki megőrzi, másságát-de egy irányba húz.
Ez a fejlődés útja az élet minden színterén.”*
(Müller Péter)

VIII. UTAZÓSZAKEMBER – HÁLÓZAT

Az **utazó tanári hálózat** célja: az integrált nevelés közvetlen és közvetett megsegítése a szolgáltatást igénylő, sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő közoktatási intézmények számára.

Az utazó tanári hálózatban a gyógypedagógusok az integráltan oktató, nevelő sajátos nevelési igényű gyermekek tanórai munkájának eredményességét támogató szolgáltatásokat nyújtanak, egyben az oktatási program gondozói és mentorai is. A 2013/2014. tanévtől az utazó tanári hálózat intézményünkben önálló intézményegységet kapott. A törvényi változásoknak megfelelően intézményünk ettől a tanévtől a Székesfehérvár Megyei Központi Tankerület integráló intézményeiben látja el az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységet.

1. Az utazó tanári hálózat személyi feltételei

- a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógusok

2. A gyógypedagógiai szolgáltatás formái

- egyéni rehabilitációs – rehabilitációs foglalkozás,
- mikrosz csoportos rehabilitációs – rehabilitációs foglalkozás
- tanácsadás
- konzultáció
- szupervízió

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges gondozást a szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményében foglaltak szerint a korai fejlesztés és gondozás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a fejlesztő felkészítés keretében kell biztosítani.

Az utazó gyógypedagógiai tevékenység során arra törekszünk, hogy valamennyi tanuló részvételét biztosítsuk a tanulási folyamatban. Egyfelől azzal, hogy megalapozzuk a tanulást a kognitív képességek fejlesztésével, másfelől azzal, hogy támogatjuk a fogadó pedagógusokat abban, hogy a rehabilitáció - rehabilitáció a tanórába építetten valósuljon meg, hangsúlyozottabbá válják az egyéni különbségek figyelembe vétele, az individualizált oktatás. A pedagógiai haszon az érintett tanulók intenzívebb képességfejlődése, a tanulási kudarcok csökkenése, és nem utolsósorban a pedagógusok módszertani kultúrájának bővülése.

3. Az utazó gyógypedagógus tevékenységi köre és kompetenciája

A gyógypedagógus a sajátos nevelési igényű, különtámogatást igénylő gyermekek szükségleteinek kielégítésére képzett szakember. Utazó gyógypedagógiai tanárként az integráltan nevelt gyermekek oktatási-nevelési folyamatát segíti.

- Felveszi a kapcsolatot az intézmény vezetőjével, az SNI koordinátorral, a fogadó pedagógusokkal. Az igények alapján közösen meghatározzák a segítő szerepkör alapjait.
- Megismeri a gyermek diagnózisát, a gyermeket, tanulmányi és egyéb körülményeiről tájékozódik.
- Segít a szakvélemény értelmezésében, fejlesztő feladatok meghatározásában.
- A fogadó pedagógus információi, a szakvélemény és a gyermek képességeinek, készségeinek felmérése alapján egyéni fejlesztési tervet készít, melynek egy példányát a fogadó pedagógusnak adja át a fejlesztési célok, feladatok oktatási, nevelési folyamatba való beépítése céljából (természetesen az integráló pedagógus munkájának, törekvéseinek maximális elismerése mellett, csak ajánlasként).
- Tervét rövid távra készíti (max. 3-6 hónap) a probléma függvényében.
- Az egyéni fejlesztési terv alapján egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat vezet.
- A fogadó pedagógus hozzájárulásával hospitál a tanórákon, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket tanórai környezetben is megfigyelhesse, segíthesse. Megfigyeli a gyermek szabadidős tevékenységét is.
- Fejlesztő feladatsorok elkészítésével segítséget nyújt az osztályban tanító pedagógusnak a differenciáláshoz. Javaslatot tesz a differenciált foglalkoztatás formáira.
- Segítséget ad az oktatási és terápiás eszköztár, médiatár, játéktár, vonatkozó szakirodalom megismertetésében. (Az EGYMI saját eszköztárával, szakirodalmi gyűjteményével készséggel áll az integráló pedagógusok rendelkezésére).
- Igény szerint konzultál a szülővel, tanácsot ad a gyermek otthoni segítésére, nevelésére vonatkozóan.
- Tevékenységét fejlesztési naplóba adminisztrálja, melyet havonta szignáltat a fogadó intézmény vezetőjével.
- Rendszeresen konzultál az integráló pedagógusokkal, SNI koordinátorokkal a felmerülő feladatokról, problémákról, egyeztet a feléje irányuló elvárásokkal kapcsolatban.

Az utazó gyógypedagógus feladatkörét, kötelességeit, jogait a Munkaköri leírás részletesen szabályozza.

IX. AZ OKTATÁST-NEVELÉS, FEJLESZTÉS, TOVÁBBKÉPZÉS SEGÍTÉSE

1. Könyvtár és fejlesztő eszköztár

Intézményünk jól működő könyvtár, eszköz- és médiatárral rendelkezik. Könyvtári állományunk évről évre gyarapodik. Tanulóink számára kötelező irodalmakkal, CD-kel, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvekkel segítjük tanulásukat. Pályázatok révén fejlesztőeszközeink mennyisége is jelentősen növekedett, melyet a gyermekek egyéni fejlesztésénél tudnak a kollégák használni.

Városunk valamennyi pedagógusa számára nyitva áll létesítményünk, ahol

- az eszközöket fejlesztési területenként katalogizálva találja és kölcsönözheti
- szakkönyvek, folyóiratok, segédanyagok állnak rendelkezésére
- betekinthez egyéni fejlesztési terv mintákba
- kikölcsönözheti rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokról készült videofelvételeket
- szakszerű segítséget, tanácsot kérhet a sajátos nevelési szükségletű gyermekek integrált nevelésével kapcsolatos kérdésekre

2. Arany Hétfő – inklúziót segítő szakmai műhely

Az utazószakember-hálózat kialakításával párhuzamosan 2005 novemberétől újjára indítottuk az **Arany Hétfő** programsorozatot, amely funkcióját tekintve egy módszertani műhely a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásában, nevelésében közvetve vagy közvetlenül részt vevő pedagógusok és egyéb szakemberek számára. A rendezvény kettős céllal jött létre: egyrészt szakmai továbbképzés az intézmény saját pedagógusai számára, másrészt szakmai szolgáltatás, segítségnyújtás a többségi intézmények (óvodák, általános iskolák, középiskolák) fogadó pedagógusai számára.

A kezdetektől fogva nagy hangsúlyt fektetünk a minőségbiztosítás, minőségfejlesztés kérdéseire. A programsorozatot igényfelméréssel kezdtük, s valamennyi alkalommal elégedettségi kérdőív kitöltését kérjük az érdeklődőktől. A tervezés során maximálisan figyelembe vesszük partnereink igényeit.

A módszertani műhelyt kéthavi rendszerességgel szervezzük. A program egy témaindító előadással kezdődik, majd lehetőség van a tapasztalatok megbeszélésére, konzultációra. A tartalomtól függően a rendezvény kiegészül eszközbemutatóval, szakirodalom ajánlásokkal.

A programsorozat néhány eddigi témája

- Az együttnevelés megvalósítási szintjei
- Az utazószakember-hálózat működése, eddigi tapasztalatok
- Autizmus spektrumzavarok megismerése
- Magatartászavarok, viselkedésrendezés

- Hogyan kezeljük a hiperaktív, figyelemzavaros gyermeket a nevelési-oktatási folyamatban
- A finommotorika fejlesztése
- Az agresszió keze
- A közösség szerepe az integrációban
- Konfliktuskezelő stratégiák
- Drámajátékok
- Tanulásban akadályozott gyermekek iskoláinak funkcióváltása
- A mozgás szerepe a tanulási képességek fejlesztésében
- Euritmia – a látható beszéd
- A művészetek szerepe a sajátos nevelési szükségletű gyermekek fejlesztésében
- A kognitív képességek fejlesztése
- Kommunikációs képességek fejlesztése
- Szocioemocionális pedagógiai terápia
- Hogyan értelmezzük a szakértői véleményt?

Inklúziót segítő szakmai műhelyünk egyik programját a nagy érdeklődésre való tekintettel minden évben megrendezzük. A *Fejlesztő eszközök, játékok készítése a tanulási képességek fejlesztéséhez* című program elsődleges célja a pedagógusok módszertani eszköztárának bővítése. Az egyes fejlesztési területekhez használható fejlesztő eszközök elkészítési technikájának elsajátításával a pedagógus kompetenciái fejlődnek a differenciált tanulásirányítás, a komplex irányú fejlesztő tevékenység területén. A szakmai műhely a napi oktatásban a differenciált feladatadáshoz nyújt gyakorlati ötleteket annak érdekében, hogy a különböző tanulási, magatartási problémákkal küzdő, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelése befogadás szinten valósuljon meg. Az egyéni képességekhez igazított fejlesztő feladatok eszköztárának bővítésével segítséget ad a frontális óraszervezéstől eltérő tanulósszervezés megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez. A program további célja a gyermekek bevonása egyes eszközök elkészítésébe, melynek eredményeképpen a fejlesztő hatás hatványozódik, mivel a gyermek képességei a készítés és a használat során is fejlődnek. A fejlesztő eszköz elkészítésével a gyermek kompetenssé és érdekeltté válik saját fejlődési folyamatában, a pedagógus partnere lesz a tervezési és megvalósítási folyamatban.

3. Gyógypedagógiai tanácsadás

A szakmai szolgáltatás célja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal foglalkozó pedagógusok, egyéb szakemberek és szülők segítséget kapjanak gyermek otthoni és intézményes neveléséhez. Gyógypedagógusaink a sajátos nevelési igény teljes spektrumára vonatkozó szakképesítéssel rendelkeznek, ismerik és alkalmazzák az új tanulásszervezési eljárásokat, elkötelezettek az élethosszig tartó tanulás iránt, így egyénre szabott, szakszerű tanácsokkal tudják támogatni az együttnevelést. Tisztában vannak az integrációt nehezítő tényezőkkel, a családi nevelés kérdéseivel. A partner központú működést figyelembe véve, az inkluzív nevelés megvalósításáért tevékenykednek komoly szakmai tudással és kellő szakmai alázattal.

4. Segéd-kezek szakmai-módszertani folyóirat

2007-ben adtuk ki módszertani folyóiratunk első számát, *SEGÉD-KEZEK* címmel. Ez a negyedévente megjelenő újság az óvodákban, többségi általános iskolákban, középiskolákban integráltan oktató sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó pedagógusok, szakemberek pedagógiai tájékoztatására, módszertani támogatására szolgál. A cikkekben gyógypedagógiai elméleti ismeretekkel, hasznos gyakorlati tanácsokkal próbáljuk bővíteni a munkájuk során hasznosítható ismereteiket.

5. Intézményünk szolgáltatásai

- A szolgáltatások középpontjában az **eszközökölcsönző** áll. Valamennyi szolgáltatás e fő tevékenységhez kapcsolódik.
- A kölcsönözhető eszközökről **online katalógusunk** nyújt tájékoztatást
- Heti rendszerességgel biztosítunk **eszközökölcsönzési** lehetőséget
- Igény szerint helyszíni tanácsadás keretében is segítséget nyújtunk
- Az igénylő gyermekek és szülei számára **home training** lehetőségét is biztosítjuk
- A speciális eszközök használatát **eszköz bemutatóval egybekötött felkészítésekkel** segítjük
- Negyedévente szervezünk **inklúziót segítő szakmai műhelyt** az eszközökről, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekek különleges gondozásáról
- Másik szolgáltatási innovációnk az **eszköz készítő műhelymunka**, mely segít a többségi intézmények pedagógusainak és egyéb szakembereknek, hogyan tudják az intézmény eszköztárát költséghatékony módon bővíteni
- A „házi készítésű” eszközökről **könyvet** adunk ki
- A beszerzett eszközökről és használatukról 30 perces **oktatófilm** készül
- Szintén tájékoztatást szolgálja a félévente megjelenő **módszertani folyóiratunk**
- Törekszünk az **infokommunikációs akadálymentesítésre** is

X. SZAKMAI FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK – JÖVŐKÉP

Intézményünk stratégiai céljai és fejlődési lehetőségei

- humán erőforrás fejlesztés az intézményben végzett oktató-nevelő munka és a gyógypedagógiai szolgáltatások minőségi továbbfejlesztése érdekében
- partnerközpontú működés továbbfejlesztése, kiterjesztése
- a szakmaválaszték bővítése és pályakövető rendszer működtetése a speciális szakiskolában
- modellszerű működés megvalósítása

Fő célunk

Intézményi összefogással tudásbázis kialakítása a gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése és kiterjesztése érdekében, az inkluzív nevelés megvalósításáért.

Céljaink

- Az EGYMI működéséhez egységes minőséget biztosító kritériumrendszer adaptálása.
- Széleskörű együttműködés kialakítása minden szinten (intézmény, pedagógus, szülő, egyéb szakemberek, társadalmi szereplők).
- Egymástól való tanulás, hálózati tanulás megvalósítása
- Képzések, szakmai programok kidolgozása, lebonyolítása az inkluzív nevelésben érintettek (pedagógus, gyógypedagógus, intézményi menedzsment stb.) számára a befogadó pedagógia elterjesztése érdekében

Legitimáció:

NINA

TARTALOMJEGYZÉK

Mottónk	2
Küldetésnyilatkozatunk	2
I. Bevezetés	3
1. Az intézmény bemutatása.....	3
2. Az intézmény környezete.....	3
3. Az intézmény fő feladatai.....	3
4. Az intézmény kapcsolatrendszere.....	5
5. Az intézményi működés legfontosabb dokumentumai.....	6
II. Helyzetelemzés	8
1. Szervezeti felépítés.....	8
2. Személyi feltételek (2012/2013).....	9
3. Tárgyi feltételek.....	10
III. Nevelési program	11
1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eljárásai.....	11
1.1. Pedagógiai alapelvek.....	11
1.2. Nevelő-oktató munkánk céljai.....	13
1.3. A nevelés-oktatás feladatai.....	16
1.4. A nevelési – oktatási munka pedagógiai -módszertani eszközei, eljárásai.....	17
2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	23
2.1. Tanulásban akadályozott tanulók személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladatok.....	23
2.2. Autizmussal élő tanulók személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladatok.....	25
3. Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	28
3.1. A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok.....	28
3.2. A közösségfejlesztés szervezeti formái.....	30
3.3. A közösségfejlesztés folyamata.....	32
3.4. Az iskolai élet egészét átfogó hagyományok rendszere.....	34
4. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai.....	36
4.1. Az osztályfőnöki munka tartalma.....	37
4.2. Az osztályfőnök feladati és hatásköre.....	37
5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységek.....	39
5.1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek.....	40
5.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program.....	41
6. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogainak gyakorlási rendje.....	49
7. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái.....	49
7.1. Az iskola szereplőinek együttműködése.....	49
7.2. Szülői értekezlet.....	49
7.3. Fogadóóra.....	50

7.4. Nyílt tanítási nap.....	50
7.5. Írásbeli tájékoztató.....	50
7.6. Üzenetek.....	50
7.7. A pedagógusok és tanulók közötti együttműködés formái.....	51
IV. Egészségfejlesztési program.....	51
1. Egészségfejlesztés	51
2. Az egészségfejlesztés célja.....	52
2.1. Az egészségfejlesztési célok megvalósulásának pedagógiai feltételei.....	52
3. Az egészségfejlesztés feladatai.....	53
4. Az egészségfejlesztési program megvalósításában kitüntetett színtere.....	54
5. A program megvalósításában közreműködő partnerek.....	54
6. Az egészségnevelés módszerei.....	56
7. Az egészségnevelési program feldolgozandó feladatai az egyes évfolyamokhoz rendeltén.....	57
V. Környezeti nevelési program.....	60
1. A környezeti nevelés célja	60
1.1. A környezeti nevelés céljának megvalósulását elősegítő pedagógiai feltételrendszer.....	61
1.2. Készségek, melyek kialakítása, fejlesztése szükséges a cél elérése érdekében.....	61
2. A környezeti nevelés megvalósításának kitüntetett színterei.....	61
2.1. A környezeti nevelés színtereinek tervezésekor figyelembe veendő szempontok.....	62
3. Az iskola környezeti nevelési céljai érdekében jól hasznosítható módszerek.....	62
4. A környezet nevelési program kiemelt feladatai az egyes évfolyamokhoz rendeltén.....	63
5. Fogyasztóvédelmi és környezeti fenntarthatósági ismeretek.....	65
6. Ökoiskola.....	66
6.1. Feladataink a célkitűzés megvalósítása érdekében.....	66
VI. Ellenőrzés – értékelés.....	68
VII. A Speciális Szakiskola szakmai programja.....	72
1. A szakképzés szabályozásának jogi háttere.....	72
2. Szakmai programunk elkészítésénél figyelembe vett szempontok.....	72
3. A speciális szakiskolában folyó képzés.....	72
4. A speciális szakiskola nevelő-oktató munkájának alapelvei.....	73
5. A szakképző évfolyamon folyó képzés célja.....	73
6. Pályaorientáció.....	75
7. A rész-szakképesítés, szakképzés oktatása a 9-12. évfolyamon.....	76
8. A 2013/2014-es tanévtől kezdődően intézményünkben a következő képzések folynak.....	78
9. Szakképzésbe való felvétel, magasabb szakképzési évfolyamba lépés feltételei.....	80
10. Személyi feltételek.....	81
11. Tárgyi feltételek.....	81
12. Szabadidős programok, versenyek.....	84

VIII. Utazószakember – hálózat	87
1. Az utazó tanári hálózat személyi feltételei.....	87
2. A gyógypedagógiai szolgáltatás formái.....	87
3. Az utazó gyógypedagógus tevékenységi köre és kompetenciája.....	88
IX. Az oktatást-nevelés, fejlesztés, továbbképzés segítése	89
1. Könyvtár és fejlesztő eszköztár.....	89
2. Arany Hétfő – inklúziót segítő szakmai műhely.....	89
3. Gyógypedagógiai tanácsadás.....	91
4. Segéd-kezek szakmai-módszertani folyóirat.....	91
5. Intézményünk szolgáltatásai.....	92
X. Szakmai fejlesztési elképzelések – jövőkép	93